

SVÚ 2013/2014 _ ročenka Slovenskej výtvarnej únie

ISBN 978-80-88906-31-5
9 788088 906315

SVÚ 2013/2014 _ ročenka Slovenskej výtvarnej únie

SVÚ
2013/2014

ročenka
Slovenskej
výtvarnej
únie

SLOVENSKÁ
VÝTVARNÁ
ÚNIA

SVÚ 2013/2014 _ ročenka Slovenskej výtvarnej únie

Vydala Slovenská výtvarná únia, Dostojevského rad 2, 811 09 Bratislava
© Slovenská výtvarná únia (SVÚ) 2013

Koncepcia a redakčná úprava:

Pavol Kráľ, predseda SVÚ, prezident International Association of Art Europe
Andrea Kozárová, manažérka SVÚ a asistentka predsedu SVÚ,
tajomníčka IAA Europe

Realizačný tím: Pavol Kráľ, Andrea Kozárová, Bohuslava Hajnalová

Autori textov: Pavol Kráľ, Andrea Kozárová, Branislav Jelenčík,
Katarína Andrášiová, Bohumír Bachratý, Lýdia Jergušová-Vydarená,
predsedovia združení SVÚ

Fotografie: Andrea Kozárová, Luca Bisconti, Pavol Kráľ, Glenn Arcos,
Valéria Zacharová, Mária Baloghová, Dáša Barteková, Andrej Trebatický,
archív SVÚ a jednotlivých združení SVÚ

Grafický dizajn a layout: Zuzana Chmelová

Tlač: M&BG, Palisády 33, Bratislava 811 06

Náklad: 1 500 ks

ISBN 978 – 80 – 88906 – 31 – 5
Nepredajné

Vydané s finančnou podporou Ministerstva kultúry
Slovenskej republiky a Fondu výtvarných umení.

Zaujíma Vás stav významnej
kultúrnej pamiatky **UMELKA?**
Chcete pomôcť zachrániť ikonu
umeleckého a spoločenského života
Slovenska? Myslíte si, že Vašu pomoc
by mali dostať tí, ktorí nie sú
stredobodom priazne sponzorov?
Viete však, že nemáte peniaze
na rozdávanie?
2% z povinnej dane odvediete
tak, či tak. Teraz je šanca nasmerovať
ich do **UMELKY**, kde sa premenia
na výsledky, ktoré **nielen uvidíte,**
ale sa ich aj dotknete!

2%

Všetky prostriedky, získané touto formou,
budú použité výhradne na nevyhnutnú
rekonštrukciu a revitalizáciu objektu, ktorý
nie je financovaný z verejných zdrojov.

**Stačí vyplniť XIII. oddiel Vášho
daňového priznania s týmito údajmi:**
Slovenská výtvarná únia, občianske združenie
Dostojevského rad 2, 811 09 Bratislava
IČO: 00178535

- **Spomienka na kolegov**

- **1/ ... náš dom, náš hrad**

(národná kultúrna pamiatka – súčasný stav
a vízia do budúcnosti)

1/ a / Rekonštrukcia budovy v rokoch 2004 – 2006 // 4

1/ b / Rekonštrukcia UMELKY pod gesciou
Slovenskej výtvarnej únie (2008 – 2013) // 5

1/ c / Revitalizácia umeleckej záhrady a naša identita // 9

1/ d / Prečo UMELKA // 13

- **2/ ... a čo doma (ľudia, výstavy, podujatia)**

2/ a / Analýza doterajšieho pôsobenia a priority
na nasledujúce obdobie // 15

2/ b / Predstavenie SVÚ // 18

2/ c / Predstavenie jednotlivých združení // 20

2/ d / Výstavná činnosť 2010 – 2013 // 33

2/ e / Akcie a podujatia // 40

2/ f / Klub umelcov // 43

- **3/ ... a čo za humnami**

(SVÚ a medzinárodná spolupráca)

3/ a / Výstavná činnosť v zahraničí
– recipročné výstavy 2010 – 2013 // 46

3/ b / SVÚ v medzinárodných organizáciách // 48

3/ b / 1 / Európska koalícia pre kultúrnu diverzitu
(ECCD) // 48

3/ b / 2 / Medzinárodná federácia koalícií
pre kultúrnu diverzitu (IFCCD) // 49

3/ b / 3 / International Association of Art // 50

3/ b / 4 / International Association of Art Europe // 50
SVÚ ako Office IAA Europe // 52
Kongres Art After Crisis a Plenárne zasadnutie
IAA Europe v Bratislave // 53
Berlín 2011 – Pavol Král prezidentom IAA Europe // 54
Svetový deň umenia 2012 – *World Art Day* // 54
Preukazy SVÚ – IAA/AIAP – voľná vstupenka
do múzeí a galérií // 57
Cestovanie s IAA kartou / *Traveling with IAA card* // 58

3/ b / 5 / European Council of Artists / Európska
rada umelcov // 58

3/ b / 6 / K medzinárodnej spolupráci nad rámec
jednotlivých asociácií // 58

- **4/... o čom sa nám sníva**

(alebo: kultúrna diplomacia na Slovensku)

Kto sú naši spojenci a partneri doma // 60

Kto sú naši partneri a spojenci v zahraničí // 60

Spolupráca s Ministerstvom kultúry a zastúpenie
v poradných orgánoch // 61

Ktorými témami sa zaoberáme // 62

4/ a / K návrhu na zriadenie Fondu pre umenie // 65

4/ b / K návrhu stavebného zákona // 67

4/ c / K štatútu profesionálneho umelca // 69

4/ d / K návrhu Stratégie rozvoja kultúry
na roky 2014 – 2020 // 75

4/ d / 1 / Vyjadrenie k návrhu Stratégie // 76

4/ d / 2 / Návrh úvodu Stratégie // 77

4/ d / 3 / Ešte niekoľko poznámok k Stratégii // 78

4/ e / Štvorročná periodická správa k Dohovoru
UNESCO 2005 // 79

4/ f / SVÚ uprostred Rady vlády pre mimovládne
a neziskové organizácie // 82

4/ g / K návrhu na zrušenie povinných
2 % príspevkov // 83

4/ h / K akcii za zmenu návrhu daňovej
a odvodovej reformy – 2011 // 85

4/ h / 1 / Priebeh akcie // 85

4/ h / 2 / Niektoré čiastkové výsledky // 85

4/ h / 3 / Vyjadrenie SKKD k stanovisku MSPVR SR // 86

4/ h / 4 / Fotodokumentácia z protestnej akcie // 87

- **5/ ... kde bolo, tam bolo (príbeh galérie) // 94**

- **6/ ... úplne neoficiálne (poznámky z Guadalajary) // 96**

Spomienka na kolegov, ktorí už nie sú medzi nami

Z času na čas nás zastihne smutná správa, že opäť odišiel niekto z nás. Niekto, kto patril do našej rodiny.

Do rodiny výtvarníkov.

Vždy znovu je to nečakané, prekvapujúce.

Vždy znovu je ťažké uveriť.

Niekedy sa to ani nedozvieme, alebo informácia príde oneskorene či len v ústnej podobe. Netrúfame si preto uverejniť mená všetkých, ktorí nás v posledných rokoch navždy opustili. V obave, že by sme na niekoho zabudli.

Dovoľte však, aby sme im aspoň symbolicky vzdali poslednú úctu.

Spomeňme si na všetky kolegyně i kolegov

– a nezáleží na tom, či boli vôbec našimi členmi.

Spomeňme si na nich, na spoločné výstavy a stretnutia.

Na radosť i chvíle pohody, ktoré sme s nimi zažili.

Češť ich pamiatke.

Vážené kolegyně a kolegovia, priaznivci umenia, priatelia,

v tejto chvíli sa Vám dostáva do rúk Ročenka SVÚ 2013/2014. Pokúsili sme sa v nej poskytnúť Vám informácie o niektorých aktivitách Slovenskej výtvarnej únie v období najmä posledných 3 rokov, o výsledkoch a plánoch na ďalšie obdobie. Niektoré tématické okruhy sa týkajú skôr vnútorných záležitostí SVÚ, iné – napríklad naše medzinárodné aktivity či podiel na riešení otázok legislatívy v oblasti umenia a kultúry, otázok právneho a sociálneho postavenia umelcov – výrazne prekračujú rámec bežnej spolkovej činnosti.

Naše ciele sú ambiciózne. Nielen pri záchrane a revitalizácii národnej kultúrnej pamiatky Umeleckej besedy, známej najmä pod zľudoveným názvom UMEĽKA, ktorá už skoro 90 rokov slúži kultúrnej verejnosti, ale aj v úsilí prispieť k zmene podmienok pre kultúru a umenie na Slovensku: pretože stav dobrý nie je, a napriek niektorým nesporne pozitívnym čiastkovým riešeniam sa zásadné kroky dlhodobo odkladajú; pretože prístup ku kultúre v posledných desaťročiach možno – pri istom zjednodušení – charakterizovať slovami: Keď sa (raz) budeme mať lepšie, potom...

Nechceme sa sťažovať, prispievať k šíreniu negatívnych nálad, ani – na druhej strane – stavať vzdušné zámky: chceme problémy pomenovať a – krok za krokom – prispieť k ich riešeniu. Áno, vieme, že ešte doznieva kríza, chápeme, že je treba konsolidovať verejné financie: verejný dlh voči kultúre sa však nepretržite zvyšuje už 20 rokov a na riešenie niektorých problémov, ktoré sú už dávno identifikované, stačí pritom dobrá vôľa.

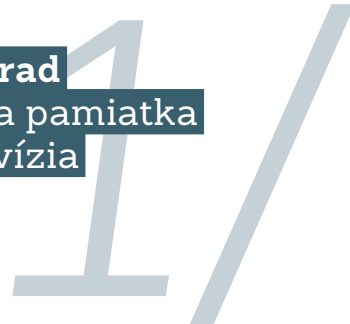
Chceme sa s Vami podeliť aj o pozitívne informácie: čo – to sa už podarilo, iné je pripravené a legislatívny proces prebieha, niektoré riešenia sú rozpracované a pripravené na vecnú diskusiu s predstaviteľmi štátu, pri viacerých otázkach sme sa stretli s dobrou vôľou i pochopením pre potrebu riešenia. Bližšie sa téme venujeme v kapitole 4/... o čom sa nám sníva (alebo: kultúrna diplomacia na Slovensku).

Cesta k uvedeniu aj dobrých myšlienok do reálneho života je však väčšinou dlhá a namáhavá a úspech pri realizácii takýchto náročných a ambiciózných cieľov nie je možné dosiahnuť bez širšej spolupráce a podpory Vás všetkých, ktorým na zlepšení stavu umenia a kultúry na Slovensku záleží, bez spolupráce tých, ktorí vedia problémy pomenovať a pripraviť konštruktívne návrhy na ich riešenie, s tými, ktorí majú možnosti a prostriedky na ich zrealizovanie a uvedenie do reálneho života.

Veríme, že Ročenka prispeje k rozvíjaniu pozitívnej a konštruktívnej diskusie tak medzi členmi SVÚ, ako aj medzi výtvarníkmi či umelcami z iných oblastí umenia vôbec: ak chceme uspieť, sme odsúdení na spoluprácu.

V novom roku 2014 nám všetkým prajem, v mene celého tímu spolupracovníkov, kolegov a partnerov, ako i v mene svojom, aby spolupráca umelcov a všetkých, ktorým kultúra leží na srdci, častejšie prekračovala limity skupinových záujmov a obmedzení, aby posilňovanie našej vzájomnej „cechovej“ spolupatričnosti a otvorený dialóg prinášali nielen spoločný úžitok, ale aj úprimnú radosť.

Akad. mal. Pavol Kráľ,
predseda Slovenskej výtvarnej únie

1 / a / Rekonštrukcia budovy v rokoch 2004 – 2006

Lýdia Jergušová-Vydarená, 11. 8. 2013

Rok 2004 – zrekonštruované:

kancelárske priestory na prízemí, archívne priestory a rovná strecha nad Klubom umelcov a bočným schodiskom.

Stavba ukončená 5. 10. 2004.

Rok 2005-06 – zrekonštruované:

- **Strecha a svetlíky nad výstavnou sieňou** podľa projektu Ing. arch. Alexandra Lamiho. Projekt obsahoval výmenu poškodených častí strechy, prakticky všetky svetlíky a aj časť oplechovaných detailov a časť strechy bez svetlíkov. Do opravy bolo zahrnuté aj zateplenie strechy, s podmienkou zachovania pôvodného vzhľadu.

Rekonštrukciu realizovala firma HVH s.r.o. Stupava na základe najlepšej ponuky vo výberovom konaní verejného obstarávania a po odsúhlasení Pamiatkovým úradom Bratislava. Dňa 8. 11. 2005 začala demontáž a likvidácia vnútorných skiel svetlíkov, likvidácia neónových svetidiel. Nasledovalo čistenie rámov vnútorných svetlíkov, ktoré zostávali pôvodné, likvidácia starej lepenky aj s doskovým podkladom a starého betónu. Bola odstránená konštrukcia vonkajších svetlíkov so sklami s drôtenou výplňou.

• Východiskový stav a priebeh rekonštrukcie – Veľká výstavná sála

Detail upevnenia tepelnej izolácie si vyžiadala nový návrh, ktorý zohľadňoval tenkú škrupinovú časť konštrukcie strechy. Doriešili sa aj detaily na vnútorných sklách vynechaním otvorov na prúdenie vzduchu medzi vonkajšou a vnútornou vrstvou sklenených výplní, aby sa umožnilo odparovanie kondenzovanej vody. Zrealizovalo sa zateplenie strešnej konštrukcie pod oplechovanou časťou strechy a pod oplechovaním vysunutých rebrovitých nosníkov a výplň vonkajších svetlíkov lepeným dvojsklom s antireflexným efektom. Stavba bola odovzdaná do užívania 30. 3. 2006.

- **Rekonštrukcia elektrických rozvodov v celej budove;** projektovú dokumentáciu rekonštrukcie vypracoval Ing. A. Lenthár, zodpovedný projektant Ing. M Červenka. Realizáciu previedla znovu firma HVH s.r.o. Vnútorná elektroinštalácia bola zabudovaná do stien a stropov. Rekonštrukcia elektroinštalácie bola dokončená 15. 2. 2006.
- **Obnova omietok vo výstavnej sieni.**
- **Čiastočná výmena drevených parkiet** (asi ¼) vo Veľkej výstavnej sieni a obnova starých brúsením a lakovaním.
- **Výmena svetidiel vo výstavnej sieni, v Kamennej sieni, vo foyeri, v zavesení, pred vchodom, v Klube, v reštaurácii, v miestnosti v medzipodlaží, v kancelárskych priestoroch.**
- **Rekonštrukcia vstupného schodiska a podesty pred vchodovými dverami.** Vstupné schodisko malo posunuté jednotlivé stupne, pri rekonštrukcii sa rozobrali a podporili zospodu dvomi nosníkmi, na podestu sa dalo nové terrazzo.

1 / b / Rekonštrukcia UMELKY pod gesciou Slovenskej výtvarnej únie Branislav Jelenčík, 1. podpredseda SVÚ

Kto prechádzal v poslednom období okolo UMELKY, nemohol prehliadnúť lešenie hovoriace o čulej aktivite stavbárskeho kolektívu, nemohol prehliadnúť vynovenú podobu citlivo zrekonštruovanej fasády. V tejto súvislosti by však bolo zrejme nespravodlivé hovoriť iba o pozitívnom výsledku v závere roka 2013. Skutočná náprava takmer hrozivého stavu nášho rodinného striebra – budovy a areálu UMELKY – začala už za éry predchádzajúcich predsedkyň SVÚ, teda Eleny Károvej. Spomeňme s úctou jej existenčný boj o samotné vlastníctvo budovy a zbavenie sa nežiadúcich podnájomníkov. Na ňu nadviazala už veľmi konkrétnou rekonštrukciou Veľkej výstavnej sály Lydka Jergušová-Vydarená. Nenadarmo hovoríme

rekonštrukciou celej Veľkej výstavnej sály, lebo mnohí z nás si pamätajú najmä opravu ateliérovej strechy, no zabúdame, že bola opravená parketová podlaha a niekoľkokrát vyhladené a vymalované steny. Všetko samozrejme citlivo zohľadňujúce tradičné technológie používané v dvadsiatych rokoch minulého storočia, keď UMELKE narástli múry. Vďaka Lydke Jergušovej-Vydarenej, napriek zúfalému nedostatku financií, rekonštrukcia prebiehala bez väčších kompromisov a stala sa významným základom pre ďalší postup. Pomyselná tretia éra rekonštrukčných prác sa viaže k úradovaniu aktuálneho predsedu SVÚ Paľa Kráľa. Aj keď už budova v čase jeho zvolenia nebojovala so zatekaním do Veľkej výstavnej sály, alebo vyskakujúcimi parketami, objavil sa ďalší závažný problém a to hospodárne a výkonné udržiavanie primeranej klímy. Možno sme nepríjemné prehrievanie alebo naopak takmer Sibír pociťovali na vlastnej koži počas vernisáží, no vždy sme v snahe usporiť, hľadali riešenie skôr v uisťovaní sa, že horúčavy a zlý vzduch alebo kontrastný zlý vzduch a odpudzujúca zima panujú iba počas veľkých návalov umeniachtivých občanov a dajú sa vydržať. Potom však prišlo k poškodeniu samotného umeleckého diela. Skončil čas výhovoriek a kompromisov. Bolo treba sprehľadniť a vyriešiť oddelenie spotrebávaných médií medzi SVÚ a nájomcami. Išlo o prvý krôčik k rekonštrukcii energetického hospodárstva a poľudšteniu podmienok vo Veľkej výstavnej sále. Aby sme nenapínali, výsledkom bola inštalácia novej klimatizácie so schopnosťou chladiť alebo vykurovať regulovaným systémom. Popri tom sa ešte v čase technologických zásahov v objekte podarilo nainštalovať špičkový ozvučovací systém a zrekonštruovať obe toalety i tzv. kuchynku, ktorá je súčasne skladom, centrálou ozvučovacieho systému a zázemím pre výstavný dozor i catering vernisáží. Zrejme netreba pripomínať, že rýchlosť a stratégia opráv bola limitovaná nie vôľou, či odvahou konať, ale len a len obmedzenými finančnými prostriedkami: ich stav možno charakterizovať ako prevažne veľmi málo, nepravidelne, na hranici prežívania. Neprehliadnuteľným pozitívom však bola zmena nájomcov. Najprv ožil Klub umelcov s bonusom zvýšenia povedomia verejnosti o UMELKE, no pre nás predovšetkým pravidelnou platbou nájmu. Neskôr sa nájomník podujal prenajať si i reštauráciu, výčap a záhradu. Z typickej 4. cenovej skupiny sme sa posunuli tak o 1,5 skupiny vyššie. I keď sa stále jednalo skôr o opravy v interiéroch, týkajúcich sa najmä odstránenia starých nedostatkov vo vykurovaní a hygiene sanitárnych zariadení, ktoré mohli viesť až k uzavretiu prevádzok príslušnými orgánmi. Z pohľadu SVÚ versus „svet“ sa podarilo v tomto období zrekonštruovať kanalizáciu odpadu a bezpečný, bezporuchový, dostatočný prívod elektrickej energie. Kto poznal havárie s vyvieraním splašiek

nielen na ulicu, ale ohrozujúcich samotné stravovacie prevádzky, či hororový stav prívodu elektriky niekde od budovy Malej scény s prognózami nevyhnutného kopania popod 5 prúdovú komunikáciu, domyslí si, čo robilo vrásky na čelách administratívy SVÚ celé roky. Ale to sa už v análoch rekonštrukčných aktivít blíži k ére celkom iného formátu. Nový nájomca sa odhodlal k nebývalému rozmachu osobitne v areáli záhrady. Po tendri na projekt, spracovaní stavebnej dokumentácie a získaní stavebného povolenia sa začala meniť Umelecká záhrada. Pribudol novučičký megavýčap s najmodernejšou technológiou prípravy tankového piva, mierne sa skultivovali svahy v záhrade a bol odstránený prekážajúci porast. Teraz si dovoľíme malý autorský oblúk do začínajúcej novej témy, aby sme udržali chronológiu spomínania. Koncom roka 2012 sme požiadali MK SR o grant na obnovu národnej kultúrnej pamiatky. Lady sa pohli. Na náš účet prišli po dlhej dobe peniaze, z ktorých sa dala aspoň jedna etapa robiť koncepčne a systematicky. Požiadavka na grant bola smerovaná k rekonštrukcii fasád a konštrukčných otvorov. Paradoxne, hoci sme to v tom čase ešte nemohli tušiť, bolo toto rozhodnutie takmer strategické. Prečo? Okrem najlepšie viditeľného skultivovania „plášte“ budovy sme mohli reagovať na poškodenie muriva požiarom grilovacieho prílepku zo strany záhrady a ako sa ukázalo neskôr, najmä na rozpadajúce sa murivo v časti rohov „Kameňáku“ i inde. Zatekanie a znehodnocovanie jeho interiéru nesúviselo celkom so strechou, ale dutinami vytvorenými vodou prenikajúcou rozpadnutým murivom. Pre túto etapu sme sa stali dokonca priamymi účastníkmi zázraku. Že si ho neuvedomujete? Našli sme (našiel Paľo Král) neuveriteľne seriózneho, ochotného, flexibilného, pre pamiatky zanieteneho, vysoko profesionálneho a pritom cenovo primeraného dodávateľa rekonštrukčných prác – firmu STUCKPRODUKT. Že je tých prívlastkov neuveriteľne veľa? No to je práve ten zázrak! Napokon okrem zraku sa môžete kvality doslova dotknúť. Ale ani to nie je všetko. Skutočne rozhodujúci a prísny verdikt potvrdil aj Krajský pamiatkový úrad. Jeho hodnotenie nemožno definovať inak ako uspokojujúce nadšenie nad prístupom, výsledkami i akosťou. Prakticky denne sa opätovne presviedčame o tom, že zázrak sa nekončí. Naposledy v prípade boja o zrekonštruovanie umelého kameňa pri oprave sokla lemujúceho dolnú časť budovy. Možno je celkom na mieste poďakovať v tejto súvislosti Juraovi Puškárovi, predsedovi Obce reštaurátorov Slovenska. Nasadzuje svoje odborné vedomosti, ale najmä dobré meno profesionála, ako schválený styčný dôstojník medzi záujmom Krajského pamiatkového úradu a našimi možnosťami. Je niekto ako odborný garant rekonštrukcie, čo znamená nemalú odvahu i nadhľad.

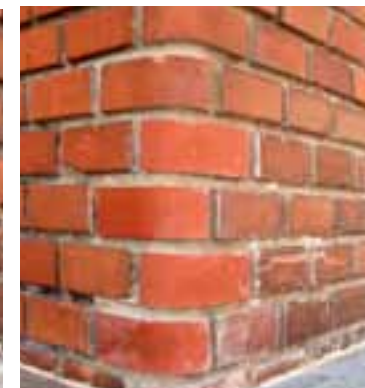
Keď všetko ide dobre, čakajte intermezzo problémov. To je zvyčajné pravidlo v našich zemepisných šírkach. Ani v prípade nášho rodinného striebra to nemohlo byť inak. Smola získala podobu postupnej straty dychu nášho podnájomníka. Ním rozbehnutá rekonštrukcia ustala, nastali problémy s platbami. Situácia pokračovala do rozhodnutia ukončiť spoluprácu začiatkom leta 2013. Nestalo sa však, opäť akoby zázrakom, nič fatálne a deštruktívne. Napokon sme svorne skonštatovali (celá Rada SVÚ), že každý podnájomník (okrem tých pár z 90-tých rokov) znamenal pre nás novú energiu investovania a prínos. Pomaly a iste sa už blížieme k optimistickému záveru. Šťastena nad nami stále lieta, aj keď jej roh hojnosti zatiaľ nesype nekonečné pôžitky. Rekonštrukcia však pokračuje. Získali sme nových podnájomníkov a s nimi nový rozmer prístupu k zabezpečeniu prevádzky. Akcieschopnosťou, správnym chápaním času: „Kedy, keď nie teraz!“ Leto znamenalo prekvapenie zo dňa na deň. Záhrada sa menila na nepoznanie ako prvá. Zmizla obrovská halda odpadu (niekoľko veľkých kontajnerov), zazelenali sa opätovne upravené svahy, pribudlo jazierko v mieste vždy vyhradenom len špine a neporiadku. Opustil nás aj starý prehrdzavený plôtik, ktorý nahradili kvety, kríky a tuje. Záhrada sa stáva takmer parkom, lebo viaceré jej časti sú ošetrované profesionálnymi záhradkárskymi službami. To sa týka aj ozdravenia stromov. Za čerešničku na torte možno považovať inštaláciu detského ihriska a rekonštrukciu starého skladu v budúcnosti určeného na pečenie pizze. Do záhrady však nepribudli len tuje. To by pravdepodobne nestačilo pre úspech podnikania. Vrátili sa k nám hostia! Kto nezažil preplnenú záhradu s tancujúcimi ľuďmi aj počas pracovných dní leta, neuverí. Pivo doslova tieklo potokmi a ľudia, ktorí nemali už kde sedieť, radšej pretancovali celý večer s pohármi v ruke. Keď sa ukázalo, že podnikaniu sa pri správnej konštelácii vedomostí a úsilia v UMELKE môže dariť, preniesli podnájomníci svoju pozornosť na rekultiváciu interiéru. A začali rovnako nekompromisne ako v záhrade. Prvá „letela“ stará, nevyhovujúca kuchyňa, po nej sa zmenil vzhľad reštaurácie a pohostinstva. Niekedy veru stačí málo. Všetko dnes pôsobí útulne a čisto. Do interiérov sa „vrátilo“ svetlo. Keď naši podnájomníci organizovali jesenný Oktoberfest s vkusnou výzdobou, hostia asi aj zabudli, že nesedia niekde v Mníchove alebo Stuttgarte. Nepatrí sa klebetiť, ale vraj majú pripravené ďalšie prekvapenie, dokonca zásadnejšieho investičného charakteru. Dúfajme, že ich nadšenie neopustí. Rozhodne sú pre UMELKU živou vodou. Zopár správ na úplný záver. Fasáda nemôže zostať bez označenia. Tabule podľa návrhu Paľa Chomu (v kolektíve s Braňom Matisom), víťaza výberového konania na označenie UMELKY postupne pribúdajú.

Pre všetkých, ktorí majú záujem aj o dianie v blízkej budúcnosti, máme pozitívne informácie. Žiadame o ďalšiu finančnú podporu, s pomocou ktorej hodláme pokračovať v rekonštrukcii. Cieľom intenzívneho snaženia je zateplenie a oprava „Kameňáku“. Výmena okien, oprava už spomenutých škôd po zatekaní a čo bude úplnou novinkou, zasklenie manipulačných dvojkrídlových dverí na dovoz ťažkých exponátov, doposiaľ ukrytých za omietkou. Vytvoríme tak kultivované spojenie medzi výstavnou sieňou a záhradou. V čase vernisáží sa bude môcť, keď to počasie dovolí, prepojiť exteriér s interiérom, nielen vizuálne, ale aj fyzicky. Keby nám nejaké peniaze z grantu zostali, iste ich nebudeme vracaať, opravíme okná, strechu. Napokon vždy vyskočí niečo, s čím sme nerátali.

● Pohľad na prednú fasádu budovy Umeleckej besedy pred a po rekonštrukcii

● Aj takýmto detailom sme venovali pozornosť: poškodenie dolného rohu fasády budovy pred a po rekonštrukcii

• Detail vážne poškodeného obvodového múru: roh budovy pred a po rekonštrukcii

• Detaily fasády v priebehu rekonštrukcie, ukážka deštruovaných múrov stavby

• Detaily dokumentujúce stav budovy pred rekonštrukciou (zo strany od Euroveji)

• Detail nevhodnej plechovej brány do menšej výstavnej sály, tzv. Kameňáku, a celkového poškodenia prvkov budovy

• Pohľad na časť bočnej fasády, smerom od Šafárikovho námestia, poškodenej požiarom a stav po rekonštrukcii

Veríme, že vás vyčerpávajúca správa o rekonštrukcií príliš nevyčerpala. Potrebujeme totiž aj spätnú väzbu i správne podnety, čomu by sme mali venovať pozornosť nabudúce. Zachovajte UMEĽKE priazeň a vychutnávajte si Genius Loci plnými dúškami.

1 / c / Revitalizácia umeleckej záhrady a naša identita

Braňo Jelenčík, 1. podpredseda SVÚ

Posledné dva roky ste mohli, vážení priatelia, zaregistrovať okrem lešenia na budove aj čulý stavebný ruch v areáli umeleckej záhrady. Tí zasvätenejší vedia, že sa nám s pomocou nájomcov podarilo, respektíve darí (lebo práce ešte ani zdánka neskončili) kultivovať to, čo robí našu UMEĽKU populárnou a známou, čo je neoddeliteľnou súčasťou jej historickej identity a tradície. Pravdepodobne nie je medzi skôr narodenými obyvateľmi Bratislavy nik, kto by si nespomenul na skvelé

• Stav budovy po ukončení súčasnej etapy rekonštrukcie (zo strany od UK)

tancovačky pod šírým nebom prakticky v centre, ale izolovane od jeho ruchu. Keby sme v Bratislave hľadali príklad na Genia loci, tak nemusíme veľmi rozmýšľať. Toto leto sa opäť stretli v umeleckej záhrade generácie už mladých s ešte mladými. Opäť sa našťastie po rokoch chátrania opakujú zážitky z pred 80, 50, 30 rokov. Príliv energie, zábava, zamilovanie, inšpirácie, odpútanie sa od denných starostí v kruhu priateľov, intelektuálne debaty, ale aj oslavy najvýznamnejších okamihov v živote.

Šanci opakovaného znovuzrodenia záhrady predchádzal tender na architektonické riešenie. Z ponúk, v minulosti už overených dodávateľov, sme po predbežných konzultáciách vo výberovej komisii predložili Rade SVÚ na schválenie projekt architektonického ateliéru Ing. Arch. Lubomíra Boháča. Tento projekt najviac zvyšoval úžitkovú hodnotu priestoru, funkčnosť a z pohľadu nájomcu aj efektivitu prevádzky. Nezanedbateľná bola však šanca zvýšiť kapacitu sediacich návštevníkov a hlavne vyjadrenia pamiatkárov, či zainteresovaných orgánov verejnej správy ku stavebnému povoleniu. Dominantou priestoru sa stal megavýčap so sklodom, ale najmä schodiskom sprístupňujúcim predtým najzanedbanejší kút záhrady, a to cíp smerujúci k Dunaju. Práve nad výčapom sa terénnymi úpravami vytvorila dodatočná kapacita pohostinského zariadenia aj to, čo nás bude zaujímať v blízkej budúcnosti po dokončení stavby Starého mosta, rýchly prístup hostí z jeho lávok i promenády pri EUROVEI. V rámci projektu sú naplánované samozrejme ešte ďalšie zmeny. Sú však rozdelené do etáp, lebo

mnohé úvahy stoja najmä na financiách, ale v neposlednom rade aj na akomsi testovaní záťaže priestoru. Kým v minulosti bola záhrada často uprostred leta z nepochopiteľných príčin zavretá, toto leto žila celý týždeň doslova bujarou zábavou a výčap, ktorý sa mnohým zdal zbytočný, alebo aspoň predimenzovaný, ledva stačil.

Raz darmo, prichádzajú noví ľudia, rastú nároky na kultúru gastronómie, zábavy, oceňujeme pohodlie, hygienu a veľkorysosť. V súvislosti s novými nájomcami môžeme čakať pozitívne prekvapenia, ktoré môžu zásadne zmeniť pohostinské alter ego UMELKY na kultúrny zážitok, tentoraz gastronomický. Nebolo však vždy, najmä na začiatku, všetko ideálne. V istom momente sa ukázalo, že architekt predsa len precenil odvahu nájomcu – investora budovať s ohľadom na výsledok a nie na cenu. Investor zas možno pôvodne naznačoval istú sympatickú veľkorysosť, no ekonomika a niektoré sprievodné manažérske rozhodnutia ho zásadne pribzdili. Žiaľ, vedenie SVÚ muselo robiť arbitra medzi dotknutými stranami i suplovať nevyhnutnú administratívu okolo budovania, ktorá ale zo zákona patrí niekomu inému. Určite to nebolo príjemné, ubralo nám to veľa síl i motivácie veci meniť. Treba osobitne pochváliť Paľa Kráľa, ako odhodlane čelil ponosám rozmanitých strán. Ostatne do archívu SVÚ pribudlo niekoľko desiatok zápisov, dokladov a iných dokumentov. Dnes nemá zmysel jatriť spomienky na konflikty, najmä keď vďaka potenciálu nových nájomcov už záhrada vyzerá prekvapivo dobre. Podstatné je, že sme získali nenahraditeľné skúsenosti a v mnohom

• Projekt a vizualizácie str. 11, 12:
Ateliér ART, Ing. arch. L. Boháč

sme dnes opatrnejší, prípadne dôslednejší, či prísnejší. Keď už hovoríme o UMEELKE, skôr ako ceste k potešeniu chuťových pohárikov, bolo by nespravodlivé zatieniť vzhľadom záhrady ostatné pohostinské prevádzky. I keď piváreň bola rekonštruovaná pred viac ako rokom, potrebovala oživovací injekciu opätovne. Je najzaťaženejšou prevádzkou, najmä kvôli fajčeniu, ktoré devastuje nátery a povrchy. Preto investície nie sú plytvaním, skôr hygienickou nevyhnutnosťou. Aj keď nepatrí medzi naše výkladné skrine noblesy, úpravy pivárni pomohli a iste povzbudia hostí aj ku šetreniu inventáru. Podobné úpravy čakajú Klub umelcov, ktorý utrpel najmä nedisciplinovanými návštevníkmi a necitlivou inštaláciou výstav. Kto si pamätá obdobie krátko po otvorení pred niekoľkými rokmi, či prvú „kapustnicu umelcov“ na Vianoce, nechce veriť vlastným očiam. Práve pre význam klubu, ako nositeľa pôvodnej myšlienky Umeleckej besedy spájať umelcov rôznych žánrov s kultúrnou verejnosťou, nás to mrzí dvojnásobne. Najlepšie zo všetkých prevádzok je na tom aktuálne reštaurácia. Jej zmena bola prekvapením pre všetkých. To je skutočný znovuzrodený Fénix. Vkusná, primeraná, čistá a dôstojná. Prívlastky, ktoré jej dávajú spokojní hostia. Zapamätal som si dokonca jedno celkom praktické zhodnotenie kvality. V decembri 2013 bolo v jeden deň bežného týždňa vydaných od 11:45 do 12:15 hod 76 obedov. Možno treba úspech spravodlivo pripísať čiastočne aj na vrub dobrej strave, ale predsa. Keby

sa ľudia u nás necítili komfortne, rýchlo si v hlavnom meste nájdú náhradu, zvlášť bezprostredne v blízkosti EUROVEI alebo centra.

Okrem zmeny v interiéroch, zaznamenal pozorný pozorovateľ isto aj dôstojné zviditeľnenie funkcií v budove. Z násosov nekusných vývesiek, bannerov, tabúl (ľudovo pomenovaných: „Čo pes, to iná ves“) sa exteriér vyslobodil v prospech jednotnej funkcionalistickej identity s milými vtipnými názvami a dokonalým dizajnom, opäť konkurzom vybratého výtvarníka Paľa Chomu (v kolektíve s Braňom Matisom). Dnes už bezpečne trafíme do našej Galérie UMEELKA (**GUMELKA**), Reštaurácie UMEELKA (**RUMELKA**), Pivárne UMEELKA (**PUMELKA**), Klubu umelcov UMEELKA (**KUMELKA**) a túžobne ešte čakáme na označenie vchodu do umeleckej záhrady – Záhradnej reštaurácie UMEELKA čiže (**ZUMELKA**). Podvečer označenia svietia a lákajú. Svojou jemnosťou, optimizmom a kultúrou výtvarného stvárnenia, dúfame aj primeraných zákazníkov. Na priečelí samozrejme dominuje naše hlavná domovenka – nápis **UMEELKA** (i keď v čase písania príspevku ešte s nie celkom uspokojuvým osvetlením – je to však iba dočasný stav). Posledným vážnym krokom k finále korporátnej identity sa dostávam na záver. Znie to celkom vyberane. Uprostred decembra pribudla na ľavý oporný múr centrálného schodiska do galérie nová pamätno-informačná tabuľa, pripomínajúca okolooidúcim, že obchádzajú národnú kultúrnu pamiatku s prívlastkom „prvá“. Áno, naša budova je prvou funkcionalistickou budovou na Slovensku. Ďalej tabuľa uvádza mená tvorcov, obdobie vzniku, ale i význam Umeleckej besedy. Toľko k minulosti. O súčasnom využití hovorí text a logotyp Slovenskej výtvarnej únie. Autorom tabule je rovnako ako v prípade jej sestry vpravo sochár Jožko Vachálek, ktorý dokázal navrhnúť formu rešpektujúcu danosti budovy, nebojujúcu o neprimeranú pozornosť, naopak dôstojnú a elegantnú, čo ocenili aj pamiatkári. Mimochodom, pamiatkári sú pre nás vždy najkritickejšou kontrolou rozhodnutí. Ale nestážujeme sa. Trocha viac dbať na zodpovednosť voči dielu minulých generácií a pokora pred všetkým, čo prežilo históriu, neuškodí.

Spomínam to najmä preto, že sme ešte neskončili. Rekonštrukcia fasády plynule pokračuje, pri troche šťastia by sme radi vymenili aj nevyhovujúce výplne konštrukčných otvorov – okná a dvere. Veríme, že čas, keď UMEELKA zažiarí v plnej nádhere, už nie je ďaleko. Žiaľ stále platí: „Bez peňazí do krčmy nechod!“ V našom prípade celkom reálne. Nájomcovia nenaievajú zadarmo, ani to nechceme, lebo z výnosov platia prenájom. No aj metaforicky. Všetko, čo sme doposiaľ pre UMEELKU urobili, je do haliera vyplatené. Pokračovanie potrebuje ďalšie zdroje. To je už ale asi ďalší príbeh písaný grantmi, výnosmi z prevedených 2% z daní našich donorov, ale aj uskomnením sa dodávateľov. V čom môžete pomôcť vy? Pouvažujte.

1 / d / Prečo UMEELKA (Odpoveď na otázku, ktorú sem-tam dostávame)

Pavol Král, predseda SVÚ

Pre verejnosť sme počas dlhého obdobia boli občas nezrozumiteľní (nečitateľní, neidentifikovateľní...). Zbytočný informačný a komunikačný chaos i nedorozumenia spôsoboval neraz názov. Skúste zalistovať v pamäti, spomeňte si na rozhovory, informácie v médiách, články v novinách, pozvánky či katalógy za dlhšie obdobie. Zistíte, že niektoré podujatia sa konali v Umeleckej besede, ďalšie v Umeleckej Besede, iné v Umeleckej besede slovenskej, vo výstavnom pavilóne Besedy, vo výstavných priestoroch Slovenskej výtvarnej únie, vo výstavnej sieni SVÚ, v galérii SVÚ či Galérii Slovenskej výtvarnej únie, či jednoducho v Slovenskej výtvarnej únii. Všetky sa pritom konali na tom istom mieste. Skôr narodeným výtvarníkom a teoretikom netreba históriu Umeleckej besedy vysvetľovať. Najmä mladší však majú s názvom problém, neraz netušia nielen historické súvislosti, ale ani to, ako slovo „beseda“ pochopiť (skúste názov preložiť do iného jazyka...). Problém pomenovať miesto konania konkrétnej akcie majú – napriek úprimnej snahe – aj novinári: raz to skúsia tak, potom inak. A širšia verejnosť problém rieši veľmi jednoducho: ak nevie, kam to má vlastne prísť, tak nepríde. Bodka. Načo vynakladať čas, energiu, financie na prípravu množstva akcií, na ich propagáciu, ak zároveň miesto konania vcelku úspešne tajíme nejednotnosťou pomenovania, informačno-komunikačným chaosom?

Na budove viac ako desaťročie dominoval nápis Slovenská výtvarná únia. Správne pomenoval, aká organizácia v budove sídli, ale:

- prívrženci historického názvu sa cítili dotknutí,
 - tí, čo hľadali galériu (pokiaľ už nemali predchádzajúce skúsenosti), do budovy nevošli (nápis mnohí pochopili ako označenie administratívnej budovy, nie priestoru, kde je verejnosť vítaná; z času na čas sa dokonca v budove objavili návštevníci so zmätenou otázkou „ministerstvo vnútra?“),
 - spôsobom realizácie organizáciu profesionálnych výtvarníkov príliš nereprezentoval (a postupne, ako omietka opadávala, chátrajúci nápis reprezentoval stále menej... – viď fotodokumentáciu vyššie).
- Tí, čo sa pridržali historického názvu (resp. ovplyvnil ich názov na pozvánkach či v médiách) boli tiež občas prekvapení:
- ak hľadali spolok rovnakého názvu – Umeleckú besedu slovenskú – v budove ho nenašli, sídli na inom mieste,
 - niektorí to pochopili zas tak, že SVÚ patrí pod UBS, čo tiež nezodpovedá realite (ale otázky tohoto typu občas dostávame).

Preto sme sa pokúsili situáciu zmeniť a urobiť celý objekt – sériou jednotlivých krokov v priebehu 2 rokov – jednoznačne čitateľným, vyslať smerom k verejnosti pozitívny odkaz.

- 1/ Na budove sme v týchto dňoch osadili pamätnú tabuľu (slávnostne ju chceme odhaliť začiatkom januára, nasledovať bude posedenie pri novoročnej kapustnici):

- chceme si tak uctiť významný čin našich predchodcov, spolku Umelecká beseda slovenská, ktorý v rokoch 1925-26 predovšetkým z vlastných prostriedkov objekt vybudoval,
- chápeme to ako priateľské, ústretové gesto voči partnerskému spolku Umelecká beseda slovenská a chceme tak

prípadu udalostí, ktorá je súčasťou našej spoločnej histórie, na ktorú môžeme byť právom hrdí,

- chceme tak poskytnúť verejnosti základné informácie o národnej kultúrnej pamiatke, najstaršej funkcionalistickej budove na Slovensku, ktorá od svojho postavenia nepretržite slúži tak umelcom, ako i kultúrnej verejnosti a patrí medzi niekoľko najstarších kultúrnych inštitúcií na Slovensku,
- nie nepodstatné je i to, že po roku 1989 sa opäť stala sídlom nezávislej organizácie umelcov – Slovenskej výtvarnej únie, otvorenej pre všetkých profesionálnych výtvarných umelcov na Slovensku.

- 2/ Na základe výsledkov súťaže sme na fasáde osadili hlavný nápis UMEĽKA, označujúci budovu (nie organizáciu, ktorá v nej sídli), s dôrazom na adekvátne výtvarné i technické riešenie a osvetlenie. Chceli sme odstrániť komunikačný chaos a dať celému objektu jasné, čitateľné a zapamätateľné meno. Realizácii predchádzalo dlhé obdobie úvah, rozhodnutie Rady SVÚ určite nebolo unáhlené.

Dôvodov pre názov UMEĽKA je viac, napríklad:

- Vychádza z historického názvu Umelecká beseda slovenská (čím pôvodný názov – i v súvislosti s pamätnou tabuľou – pripomína), je však kratší, zapamätateľnejší (každý, kto má skúsenosti v reklame, vie, že čím dlhší je názov, tým sa ťažšie v praxi uplatní – či už na fasáde, v článku alebo na pozvánke, je ťažšie čitateľný i zapamätateľný; názov UMEĽKA je z tohto hľadiska ideálny – má len 6 písmen).
- Zohľadňuje realitu: v takejto zludovenej podobe ho množstvo ľudí naozaj používa, je už dávno súčasťou živého jazyka Bratislavčanov.
- V tejto podobe zapadá medzi názvy, ktoré majú v Bratislave tradíciu (a určite nie sú vnímané ako znevažujúce), napríklad Štefánka, Luxorka, Berlínka, Múzejka: už pred desaťročiami boli miestom stretávania sa umelcov či intelektuálov.
- Dá sa vysloviť (nie je problém povedať „idem do Umelky“ či „mám výstavu v UMEĽKE“, v praxi sme sa však nestretávali s vyjadreniami typu „idem do Slovenskej výtvarnej únie“ či „idem do Umeleckej besedy slovenskej“).
- Názov evokuje to podstatné, čo má byť pre celý objekt a aktivity v ňom charakteristické, špecifické: umenie a umelcov.
- Dá sa dokonca aj voľne preložiť do akejkoľvek reči, napríklad takto: je to nežná zdrobnenina (ženského rodu), ktorá vychádza z výrazu „umelec“ a charakterizuje vzťah umelcov a kultúrnej verejnosti k tomuto objektu.

- 3/ Pokúsili sme sa zmeniť stav, keď sa vo vymedzenom priestore prezentuje zmes rôznych aktivít problematickej kvality bez akéhokoľvek „rukopisu“ či vizuálu (drevená tabuľa

s vypáleným názvom Hostinec – vhodná skôr niekam na sálaš, znôška pivných reklám, a pod); nechceme byť súčasťou náhodných aktivít (typu trhovisko), naopak:

- Chceme dať jasne najavo, že celý priestor – počínajúc vstupom od Starého mosta (ktorý chceme otvoriť hneď po uvedení mosta do prevádzky), vrátane záhrady (neraz nazývanej umelecká záhrada: práve jej umelecký charakter chceme podporiť napríklad sochárskym workshopom – sochy zostanú po jeho skončení trvalou súčasťou záhrady), vrátane budovy (s galériou, administratívou SVÚ, Klubom umelcov, gastronomickou prevádzkou) až po východy (buď smerom k Euroveii, ktorý plánujeme otvoriť v priebehu cca roka, alebo pôvodný smerom k Univerzite Komenského) je CELKOM s jednotným vizuálom, ktorý môže poskytnúť verejnosti rôzne, navzájom sa dopĺňajúce služby.

Preto – na základe výsledku súťaže – Rada SVÚ prijala návrh renomovaného grafického dizajnéra Pala Chomu, ktorý so zmyslom pre vtip vytvoril (v kolektíve s B. Matisom) svižný manuál s využitím základného názvu UMEĽKA, ktorý vo všetkých logách dominuje:

Sme presvedčení, že rozhodnutie Rady SVÚ je správne, že nové označenie bude prínosom a pomôže verejnosti, aby si k nám ľahšie nachádzala cestu.

... a čo doma
(ľudia,
výstavy,
podujatia)

2 / a / Stručná analýza doterajšieho pôsobenia a priority na nasledujúce obdobie

Dňa 8. novembra 2013 na základe návrhu jednotlivých združení Rada SVÚ jednohlasne zvolila za predsedu SVÚ na nasledujúce funkčné obdobie (od 1. januára 2014 do 31. decembra 2016) opäť akad. mal. **Pavla Kráľa**. Pripájame jeho vyjadrenie zo dňa 16. 9. 2013, ktoré pripravil na základe výzvy Rady SVÚ.

Moje základné priority sa za celý čas pôsobenia vo funkcii predsedu SVÚ nezmenili. Prezentoval som ich neraz a je na Vás posúdiť, či a aké výsledky prinieslo ich uplatňovanie v praxi. V niekoľkých bodoch ich možno zhrnúť takto:

1/ Vnútorne záležitosti SVÚ

- a/ stabilizovanie SVÚ, zlepšenie jej imidžu, získanie rešpektu a zviditeľnenie v očiach umelcov i širšej verejnosti
- b/ oživenie výstavných a iných aktivít v priestoroch SVÚ i v zahraničí, skvalitňovanie členskej základne, zvýšenie prínosu SVÚ pre svojich členov
- c/ rekonštrukcia národnej kultúrnej pamiatky, zlepšenie efektívnosti využívania majetku organizácie s dôrazom na dostupné vytvorenie podmienok pre dlhodobú udržateľnosť

2/ SVÚ v širších súvislostiach

- a/ zlepšenie vzťahov i spolupráce so zoskupeniami výtvarných umelcov mimo SVÚ
- b/ aktívne rozvíjanie konštruktívnej spolupráce v rámci širokej umeleckej a kultúrnej sféry na Slovensku
- c/ aktívne zapájanie sa do medzinárodnej spolupráce
- d/ vypracovanie iniciatívnych návrhov a konštruktívne podieľanie sa na zlepšovaní právneho a sociálneho postavenia umelcov, na riešení problémov výtvarníkov, výtvarného umenia a kultúry vôbec

Aj tu platí, že všetko so všetkým súvisí:

- bez vyriešenia vnútorných záležitostí a stabilizovania SVÚ, bez zlepšenia celkovej atmosféry a rozvíjania pozitívnej vnútornej spolupráce by SVÚ nemohla mať ambície stať sa atraktívnou organizáciou pre kvalitných výtvarných umelcov,
- bez schopnosti nielen definovať zrozumiteľné ciele, ale aj ich presadzovať do praxe, by SVÚ nemohla získať pochopenie a rešpekt v širšej umeleckej obci,
- bez domáceho zázemia v podobe silnej členskej základne a bez širšej spolupráce so širokou umeleckou sférou by sa len ťažko stala akceptovaným partnerom pre štátne a zákonodarné orgány,
- bez získania rešpektu doma by bola bez šancí pri získavaní rešpektu v zahraničí: jej prístup k informáciám zo zahraničia, ktoré môžu byť kľúčom k úspechu pri vyjednávaniach

o návrhoch zákonov, by bol výrazne ťažší (vyjednávať so „štátom“ je vždy náročné, ale s aktuálnymi informáciami, s pozitívnymi príkladmi konkrétnych riešení i podporou zo zahraničia je to preda len o trochu ľahšie).

Rád by som dodal, že spolupráca v umení nemusí byť len „vzájomne zisťný obchod“, ako to platí v biznise: vzájomná podpora, kolegiálna „cechová“ spolupráca nie je dôležitá len pre presadenie spoločných záujmov, na ktoré žiadny jednotliviec sám nestačí. Môže a má prinášať aj radosť.

Stručne k niektorým konkrétnym výsledkom:

Rekonštrukcia, revitalizácia a zviditeľnenie sídla SVÚ, národnej kultúrnej pamiatky.

Po rokoch (či desaťročiach?) bez zásadnejších pozitívnych zásahov sme v posledných rokoch neurobili málo. Považujem to za zásadnú otázku tak z morálneho hľadiska (zďaleka nie všetky umelecké zoskupenia vlastnia národnú kultúrnu pamiatku: akokoľvek je to náročné a vyčerpáva to zdroje, bolo by neodpušiteľné, keby sme pripustili jej zdevastovanie; a množstvo havárii, nasledujúcich jedna za druhou dokazuje, že opravy už nebolo možné odkladať, že už je naozaj „o 5 minút 12“) ako i praktického hľadiska: primerané zrevitalizovanie celého objektu – aj za cenu dočasného uskromnenia – môže byť garanciou „prežitia“ a dlhodobu udržateľného rozvoja SVÚ.

Výrazná a viditeľná zmena začala už počas funkčného obdobia p. Jergušovej-Vydarenej: komplexná rekonštrukcia strechy Veľkej výstavnej sály, ktorá bola v havarijnom stave, rekonštrukcia vstupného schodišťa, časti vnútorných elektrických rozvodov. Nadviazali sme v prvej etape najmä permanentným odstraňovaním následkov havárii (zatečenie strechy, zrútenie komína a murovaného plota, opakované havárie kanalizácie, praskajúce vodovodné potrubia, nevyhovujúci hlavný prívod elektrickej energie, nefunkčné kúrenie), ktoré napriek náročnosti pri pohľade „zvonku“ prakticky nevidieť – verejnosti zostali viac-menej utajené.

Postupne sme mohli presunúť ťažisko aj na viditeľnejšie zmeny: komplexná rekonštrukcia a obnovenie Klubu umelcov, komplexná rekonštrukcia WC, klimatizácia a ozvučenie výstavných priestorov, zriadenie kuchynky, prebiehajúca rekonštrukcia fasády, zrekonštruovanie pivárne, reštaurácie, na základe víťazného projektu prebiehajúca rekonštrukcia umeleckej záhrady. V týchto týždňoch prebieha postupná realizácia označenia budovy, Galérie SVÚ a všetkých prevádzok podľa víťazného návrhu kolektívu Doc. Pavel Choma, akad. mal., Mgr. art. Branislav Matis.

Pokúšame sa postupne zmapovať a zviditeľniť aj históriu budovy: pri príležitosti 20. výročia Nežnej revolúcie sme osadili pamätnú tabuľu k založeniu VPN (autorom víťazného návrhu je J. Vachálek), ešte tento rok chceme osadiť aj pamätnú tabuľu, ktorou by sme si pripomenuli postavenie samotnej budovy spolkom Umelecká beseda slovenská (v rokoch 1925-26).

Členská základňa nestagnuje: v priebehu posledných rokov bolo prijatých do SVÚ 6 nových združení (Resculpture.sk, Ateliér.EM, ProScena, Rozeta, posledné dve združenia v septembri 2013 – ARTTEX a ARS for ART), tento rok vstúpila do platnosti aj možnosť individuálneho členstva, čím sme reagovali na opakované požiadavky samotných výtvarníkov. Nepochybne sa zlepšuje spolupráca medzi umelcami na Slovensku: napr. počas akcie na záchranu Danubiany iniciatívu SVÚ jednoznačne podporili veľké združenia výtvarníkov a teoretikov (Spolok výtvarníkov Slovenska, Spoločnosť voľných výtvarných umelcov, Umelecká beseda slovenská, Asociácia teoretikov, kritikov a historikov výtvarného umenia na Slovensku a Združenie historikov moderného výtvarného umenia) i mnohé osobnosti; počas jednej z najväčších akcií umelcov v posledných rokoch – za zmenu daňovej a odvodovej reformy (2011) – sa spojila prakticky celá umelecká scéna; zlepšili sa vzťahy s FVU, aj keď hlbšia diskusia medzi fondami, ministerstvom kultúry a umelcami a vzájomné vyjasnenie postojov je ešte stále pred nami: konštruktívna diskusia by mohla pomôcť pomenovať a oddeliť zdanlivé problémy a prispieť k riešeniu tých skutočných, spojením síl v záujme umenia i umelcov priniesť efektívnejšie riešenia; spolupráca prebieha na pôde Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu (ktorej sídlom sa stala SVÚ), ktorá zastrešuje okolo 220 združení reprezentujúcich podľa údajov samotných združení cca 10 200 umelcov naprieč celým spektrom umenia (výtvarníci, hudobníci, herci, spisovatelia, filmoví tvorcovia, atď.), spolupráca prebieha i na pôde poradných orgánov pri Rade vlády pre kultúru a iné.

V rámci medzinárodnej spolupráce si SVÚ získala nepochybne významné a vplyvné postavenie, prínos SVÚ je vnímaný veľmi pozitívne. SVÚ sa stala miestom konania významných medzinárodných podujatí (kongresy a zasadania IFCCD, ECCD, ECA, IAA Europe). Má vedúce postavenie v IAA Europe (prezident IAA Europe P. Král, tajomník IAA Europe A. Kozárová), SVÚ sa stala sídlom Office IAA Europe, my sme iniciovali vznik medzinárodného zoznamu galérií a múzeí, kde sú akceptované preukazy IAA umožňujúce bezplatný vstup pre výtvarníkov, iniciovali sme aktivity v súvislosti s právnym a sociálnym postavením umelcov, a iné. Pozvania k účasti na významných podujatiach (Európska komisia, Európsky parlament, UNESCO, konferencie,...) pribúdajú. Nie je to bezstarostná kultúrna

„turistika“: s účasťou je spojená náročná príprava, štúdium stoviek strán materiálov, príprava vystúpení, neraz aj príprava a vedenie medzinárodných akcií, nutnosť bezprostredne reagovať a v otvorených diskusiách obhájiť svoje stanoviská. V priamej úmere k narastaniu kreditu SVÚ i jej predstaviteľov pribúda ústretovosť zahraničných partnerov i ochota prispieť napr. na náklady s cestami spojené (partneri z Kanady uhradili letenku na kongres do Brazílie, na iné akcie prispeli organizácie z Nemecka, Lotyšska, Španielska, ECA, IAA, v rámci grantového systému prispieva i MK SR).

Aktívne a konštruktívne podieľanie sa na zlepšovaní právneho a sociálneho postavenia umelcov, na riešení problémov výtvarníkov, výtvarného umenia a kultúry vôbec určite nie je medzi prioritami na poslednom mieste. Okrem zahraničných aktivít (iniciatíva v súvislosti so štatútom umelca – vypracovanie návrhu a dotazníka, ktorý som prezentoval v piatich medzinárodných organizáciách, účasť na konferenciách – sociálne a právne postavenie umelcov, mobilita umelcov, kreatívny priemysel, atď.) sú dôležité najmä konkrétne riešenia na Slovensku: kriticky som pripomienkoval schválenú koncepciu zefektívnenia grantového systému (Fond pre umenie), v spolupráci s SKKD sme prispeli k zvýšeniu maximálnych paušálnych nákladov umelcov (z 200 na 420 Eur mesačne) a k oddeleniu aktívnych a pasívnych príjmov (s pozitívnym dopadom na odvody), SVÚ sa podieľa na príprave stavebného zákona (p. Jergušová, p. Král), ktorý by mal vstúpiť do platnosti už budúci rok (je v medzirezortnom pripomienkovom konaní), zároveň je šanca rovnako od budúceho roka vyriešiť dlhodobý problém – ničenie umeleckých diel v architektúre počas rekonštrukcií (ochrana je zadefinovaná v návrhu stavebného zákona), sú zriadené pracovné skupiny pri MK na riešenie štatútu umelca (Král), financovanie v kultúre (Král), autorský zákon (P. Heriban), máme zastúpenie v Rade vlády pre mimovládne neziskové organizácie (B. Jelenčík), v Rade vlády pre kultúru a jej orgánoch (Král), Výbore pre umenie (R. Makar), Výbore pre prípravu stratégie na rozvoj kultúry v období 2014 – 2020 (Král) atď., v týchto dňoch som začal s pracovníkmi MK diskutovať o konkrétnych krokoch v rámci problematiky uznania výdavkov na nákup umeleckých diel (na zníženie daňového základu), čo by mohlo zásadne oživiť trh s umením. Nemáme žiadnu garanciu, že sa všetko (a ihneď) podarí. Ale vďaka tomu, že sme pri tom, máme šancu iniciovať riešenia, máme šancu prispieť do diskusie svojimi skúsenosťami a konštruktívnymi návrhmi a následne ovplyvniť proces prípravy i konečný výsledok.

Prečo som sa rozhodol odpovedať pozitívne a výzvu zúčastniť sa na voľbách prijať

- 1/ Ešte stále **verím, že veci môžu fungovať lepšie** – či už v SVÚ, alebo v kultúrnej politike a umení vôbec
- 2/ Ešte stále **vnímam SVÚ ako výzvu, ktorá ma inšpiruje** a napriek zaťaženiu prináša i radosť
- 3/ Napriek tomu, že sa mnohé veci pohli a cítim aj isté zadosťučinenie, **vidím aj priestor na ďalšie riešenia, ešte stále mám víziu**, že z SVÚ by sme mohli a mali urobiť rešpektované centrum umenia a umelcov (*aby samozrejmom odpovedou napr. na otázku „Kde ju Univerzita Komenského?“ bolo: „Predsa naproti Umelke...“ – prosím vnímať ako nadsádzku s úvodzovkami* ☺)
- 4/ Počas pôsobenia v SVÚ som získal mnohé **skúsenosti**: ak by som sa zriekol možnosti zúročiť ich pre SVÚ a dotiahnuť rozbehnuté veci (uvedomujem si, čo všetko je ešte nedokončené), pociťoval by som to ako zlyhanie: najmä preto, že vnímam podporu a prejavy dôvery z mnohých strán (nielen zo strany členov či Rady SVÚ, ale aj od členov iných umeleckých zoskupení, SKKD, MK atď), ktoré zavazujú a zároveň poskytujú šancu na reálne riešenia
- 5/ **Viem, do čoho idem**: je to práca, ktorá si vyžaduje výrazné obmedzenie až zrieknutie sa iných aktivít, práca, ktorá si vyžaduje plné nasadenie tak z hľadiska kvantity, ako i intenzity: Ad kvantita (veľmi rýchlo som sa zbavil počítačovej ilúzie, že práca predsedu SVÚ sa dá vykonávať možno aj na znížený úväzok, popri iných vlastných aktivitách: koncom prvého roka pôsobenia vo funkcii som čas reálne strávený plnením povinností predsedu začal priebežne evidovať, môžem ho preto exaktne – deň za dňom – doložiť) – niekoľko čísiel na ilustráciu: počas môjho pôsobenia vo funkcii predsedu SVÚ sa nevyskytol ani jeden mesiac, počas ktorého by som nemal odpracované viac, ako stanovuje Zákonník práce. V prípade potreby som odpracoval až 145 hodín nadčasov za jediný mesiac, aktuálne (k 31. augustu 2013) mám 86 dní nevyčerpanej dovolenky, spolu 4 536 hodín resp. 567 pracovných dní resp. 27,3 mesiacov resp. 2,3 roka nadčasov. (Aby nedošlo k mylnej interpretácii: motívom pre moju prácu naviac nebolo legitímne úsilie viacej zarobiť, ako je to bežné a štandardné, ale pocit zodpovednosti, úsilie urobiť, čo treba a vtedy, keď treba: preplatenie nadčasov som nikdy nepožadoval.) Ad intenzita pracovného nasadenia: naozaj to nie je podriekávanie pri šálke kávy, súčasťou výkonu funkcie predsedu je aj únava z vysokého, stupňujúceho sa a nepretržitého zaťaženia, v tom sa za posledné roky nič nezmenilo. Samozrejme (i vďaka vysokému tempu) sa vyskytujú aj chyby: už v antike ich ospravedlňovali známym výrokom *Errare humanum est / Mýliť sa je ľudské*, mám však radšej súčasnejší a proaktívnejší

prístup, definovaný výrokom Maria Andrettioho: If everything seems under control you are not going fast enough – Ak sa všetko zdá pod kontrolou, nepostupujete dostatočne rýchlo (alebo voľnejšie pretlmočené: niektoré príležitosti ste premárnili...) Možno mi vyčítať všeličo, ale určite nie v zmysle uvedeného výroku: naše tempo sa zrýchľuje, stúpa efektivita, rozsah i dosah.

6/ Vnímam a oceňujem **dobré a korektné vzťahy v rámci SVÚ**, celkovú pozitívnu a priateľskú atmosféru, ktorú sa snažím spoluvytvárať: bez konštruktívnej spolupráce s Radou SVÚ, Vedením, manažérkami, Dozornou radou, i bez prejavov podpory radových členov SVÚ (ktorí ma často povzbudzujú, aby som ešte vydržal) by som do tej istej rieky (ďalšieho funkčného obdobia) už nevstúpil.

7/ A úplne nakoniec, ale nie najmenej (condicio sine qua non): bez dobrého domáceho zázemia by som pokračovať vo funkcii nemohol. Napriek tomu, že čas i energia, ktoré som v posledných rokoch venoval predovšetkým SVÚ, pri riešení rodinných záležitostí neraz chýbajú, **moje rozhodnutie plne podporuje i moja manželka**: podľa jej názoru by som to v situácii, keď je treba ešte tak veľa záležitostí dotiahnuť, vzdať nemal – ešte to so mnou vydrží ☺. Som jej za to vďačný.

2 / b / Predstavenie SVÚ (Čím sme a čím nie sme...)

A. Kozárová

Na úvod skúsme začať informáciou, ako SVÚ nefunguje a čím nie je, keďže aj po 23 rokoch jej existencie si to mnohí ľudia, prekvapivo i niektorí výtvarníci a kunsthistorici, stále mylia. Často sa stretávame so zamieňaním SVÚ s Umeleckou besedou slovenskou, Fondom výtvarných umení či s dávno neexistujúcim Zväzom slovenských výtvarných umelcov, prípadne panuje presvedčenie, že sme štátna inštitúcia. Nič z toho však nezodpovedá realite.

Slovenská výtvarná únia je – a od svojho vzniku aj vždy bola – najväčšou organizáciou profesionálnych výtvarných umelcov na Slovensku. Je nezávislým občianskym združením, ktorého prevádzka nie je financovaná štátom (s výnimkou dotácií, ktoré žiadame na konkrétne projekty z grantového systému MK). Pôsobí v rámci celého Slovenska ako otvorená, nepolitická, ochrannostavovská organizácia, zastrešujúca združenia profesionálnych výtvarných umelcov. Momentálne zastrešuje 26 združení, reprezentujúcich pestrú škálu výtvarných disciplín (malba, socha a objekt, šperk, dizajn, scénografia, textil, keramika, reštaurovanie, medaila, fotografia...), spolu približne 1 000 výtvarníkov, pričom členská základňa sa v posledných rokoch plynulo rozširuje, záujem prejavujú združenia etablovaných i začínajúcich výtvarníkov.

Okrem výstavnej činnosti, či už v domovskej Galérii SVÚ UMEĽKA na Dostojevského rade 2 v Bratislave alebo v zahraničí pri recipročných projektoch, je SVÚ aktívna najmä v otázkach právneho a sociálneho postavenia umelcov, v otázkach stratégie rozvoja kultúry na Slovensku, financovania kultúry, podieľa sa na príprave štatútu umelca, spolupracuje s Ministerstvom kultúry v rámci Rady vlády pre kultúru, jej Výboroch i pracovných skupinách, je aktívnou a rešpektovanou súčasťou medzinárodných umeleckých organizácií (IAA / AIAP, International Association of Art Europe, European Council of Artists, IFCCD).

Pre SVÚ ako vlastníka budovy vyplýva samozrejme aj ďalšia zásadná úloha – ochrana a zabezpečovanie nevyhnutných rekonštrukcií národnej kultúrnej pamiatky, ktorá už takmer 90 rokov slúži kultúrnej verejnosti.

Aká je štruktúra SVÚ (vedenie, kontrolovanie, členská základňa...)

Riadiacim orgánom SVÚ je Rada SVÚ, ktorú tvoria delegovaní zástupcovia riadnych členov SVÚ (každé združenie má v Rade svojho zástupcu a podieľa sa tak na rozhodovaní o činnosti SVÚ), schádza sa kvartálne (v mimoriadnych situáciách zasadá Rada alebo Vedenie SVÚ podľa potreby operatívne) a rieši všetky zásadné otázky týkajúce sa chodu organizácie. V mene SVÚ koná Predseda SVÚ ako štatutárny orgán SVÚ. Kontrolným orgánom SVÚ je Dozorná rada SVÚ, ktorú tvorí 5 členov (v súčasnosti Peter Heriban, Valéria Zacharová, Jozef Hobor, Eva Tkáčiková a Štefan Oslej). O každodennú prevádzku (a prežitie!) SVÚ sa stará realizačný tím – administratíva SVÚ.

Členovia Slovenskej výtvarnej únie sú riadni a čestní. Riadne členstvo môže byť kolektívne alebo individuálne, pričom členom SVÚ môže byť každé registrované združenie s právnou subjektivitou, ktoré pôsobí v oblasti výtvarného umenia a ktorého členmi sú profesionálni výtvarní umelci a teoretici v oblasti výtvarného umenia, alebo jednotlivci spĺňajúci rovnaké podmienky. Jednotlivci so zvláštnymi zásluhami o presadzovanie myšlienok rozvoja výtvarného umenia sa môžu stať čestnými členmi SVÚ.

Pri rozhodovaní o vstupe do SVÚ teda ponúkame profesionálnym výtvarníkom nasledovné možnosti:

1/ vstup jednotlivca do už existujúceho združenia, ktoré je členom SVÚ (menný zoznam na webovej stránke SVÚ v sekcii členovia), čím sa automaticky stáva aj členom SVÚ

2/ vstup jednotlivca ako individuálneho člena priamo do SVÚ

3/ vstup celého nového združenia do SVÚ

Viac informácií o členstve a spôsobe, ako sa oň uchádzať, radi poskytneme záujemcom v kancelárii SVÚ.

Ako fungujeme (realizačný tím – administratíva SVÚ...)

V súčasnosti má SVÚ troch zamestnancov na plný úväzok – predsedom je akad. mal. Pavol Kráľ, ktorý v tejto funkcii pôsobí od 1. januára 2008 a v posledných voľbách (november 2013) bol opäť jednohlasne zvolený na ďalšie funkčné obdobie (do roku 2016). Manažérkou SVÚ a asistentkou predsedu je od roku 2010 Mgr. Andrea Kozárová, administratívu spravuje Mgr. Bohunka Hajnalová (zastupujúca Mgr. art. Luciu Grejtákovú počas materskej dovolenky). Trojčlenný tím sídli v kancelárii na Dostojevského rade 2 v Bratislave a počas pracovných dní a úradných hodín je k dispozícii členom SVÚ i verejnosti (dodržiavaním stanovených úradných hodín vám umožníme v čase mimo úradných hodín systematicky pracovať na riešení širokého okruhu otázok, ktorými sa kaž-

- Akad. mal. Pavol Kráľ, Predseda SVÚ ↑↑↑
- Ing. Branislav Jelenčík ArtD, 1. podpredseda SVÚ ↗↗↗
- Mgr. art. Robert Makar, ArtD, 2. podpredseda SVÚ ↑↑↑
- Peter Heriban M.A., Predseda Dozornej rady SVÚ ↗↗
- Mgr. Andrea Kozárová, manažér a asistent predsedu SVÚ ↑
- Mgr. Bohunka Hajnalová, administratíva SVÚ ↗

dodenne zaoberáme). Ekonomickú agendu má na starosti externý ekonóm Ing. Dušan Hoschek. Okrem tohto stabilného tímu sa na plynulom chode SVÚ výrazne podieľajú ďalší aktívni členovia, ktorí investujú svoj čas, energiu a skúsenosti do mnohých kľúčových projektov SVÚ často z vlastnej iniciatívy, nad rámec svojich povinností a bez nároku na honorár. Prvý podpredseda SVÚ a manažér SVÚ Ing. Branislav Jelenčík ArtD, druhý podpredseda Mgr. art. Róbert Makar ArtD., predseda Dozornej rady SVÚ Peter Heriban M.A. a predsedovia jednotlivých združení sú neoceniteľnou posilou širšieho tímu SVÚ.

Okrem vyššie spomenutých najbližších spolupracovníkov sú neoddeliteľnou súčasťou Galérie Umelka všetci tí, ktorí sa podieľajú na realizácii výstav, či už spomenieme inštalčný tím Tomáša Tůkóra, kurátorov Bohumíra Bachratého, Dagmar Srnské, Evu Trojanovou, Beatu Jablonskú, Ágnes Schramm, Máriu H. Nepšinskú, Romana Popelára, Barbaru Brathovú a mnohých iných alebo dámy, ktoré dozorujú pri výstavách už niekoľko rokov – Gertrúdu Staňovú, Lýdiu Lichardusovú, Eriku Mokrošovú a Dášu Kardošovú. V posledných rokoch prizývame k spolupráci študentky posledných ročníkov kulturológie alebo dejín umenia, ktoré v rámci praxe získavajú skúsenosti z každodenného chodu galérie a kultúrnej inštitúcie. Vzhľadom k obrovskému množstvu informácií, stúpajúcej tendencii aktivít SVÚ a limitovanej kapacite tejto ročenky Vám radi zodpovieme akékoľvek otázky v rámci úradných hodín administratívy SVÚ osobne, telefonicky alebo mailom. Taktiež odporúčame sledovať sekciu aktuality na webovej stránke www.svu.sk ako aj Facebook profil: Slovenská výtvarná únia – Galéria Umelka. Počas úradných hodín vydávame preukazy SVÚ / IAA-AIAP (viac o preukaze v časti IAA karta).

Administratíva SVÚ

Úradné hodiny pre osobný a telefonický kontakt pre členov SVÚ a verejnosť

pondelok – piatok: **10:00 – 12:00 a 13:00 – 15:00 hod.**

telefón: 00421 2 529 62 402

mobil: 0917 405 492 (Bohunka Hajnalová), 0915 713 315

(Andrea Kozárová)

e-mail: office@svu.sk, hajnalova@svu.sk, kozarova@svu.sk

skype: slovak.union.of.visual.arts

2 / c / Predstavenie jednotlivých združení

Slovenská výtvarná únia má v súčasnosti (stav 2013) 24 členských združení profesionálnych výtvarných umelcov z celého Slovenska: *ART CLUB 60+8*, *Ateliér.EM*, *Indivisual*, *KOPA*, *N'89*, *NOVÉ SKLO*, *Obec reštaurátorov Slovenska*, *Per Spectrum*, *PRO SCENA – SLOVENSKÁ SCÉNOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ*, *Resculpture.sk*, *Asociácia sochárov*, *ROZETA*, *Spoločnosť maďarských výtvarných umelcov SR*, *Spoločnosť voľných výtvarných umelcov*, *SPOLOK C+S*, *Tvorivé združenie keramikov*, *VEKTORYart*, *Výtvarné združenie A-R*, *Združenie medailérov Slovenska*, *Združenie pre umenie KATEDRUM*, *Združenie priemyselných dizajnérov Slovenska*, *Združenie prvého mája*, *Združenie slovenských profesionálnych fotografov*, *Združenie šperkárov AURA* a *Združenie textilných výtvarníkov TxT*.

V nasledujúcom roku (k 1. 1. 2014) k spomínaným členským združeniam pribudnú ďalšie dve: *ARS for ART* (predsedkyňa – Jana Čepa) a *ARTTEX* (predsedkyňa – Ľuba Suchalová-Haričová).

Uvádzame aktuálny prehľad, v ktorom nájdete základné informácie o jednotlivých združeníach (kto je predsedom, počet členov i ďalšie informácie, pokiaľ nám ich poskytl jednotlivé združenia pre uverejnenie v tejto Ročenke – napr. čomu sa združenie venuje a aký je okruh záujmov či výsledky jeho členov).

1/ ART CLUB 60+8

Predseda združenia: Nasťa Bendželová, počet členov združenia: 28

//

Združenie *ART CLUB 60+8* spontánne vzniklo v roku 1990. Skupina rovesníkov, spolužiakov z Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave, ktorí absolvovali VŠVU okolo rokov 1968 – 1969 počas historickej Československej jari v rôznych odboroch, udržiava od svojho vzniku neformálne priateľské vzťahy, neuzatvárajúc sa ani pred kolegami – rovesníkmi z iných výtvarných škôl. Mnohí členovia *ART CLUB-u 60+8* sa popri tvorbe venovali aj pedagogickej činnosti na výtvarných školách. Členovia združenia sú v pravidelnom kontakte a prezentujú svoju tvorbu na spoločných aj individuálnych výstavách. Rozmer individuálnych programov je široký v druhovom i názorovom rozvrstvení. Zastúpené sú viaceré disciplíny výtvarného umenia (maľba, grafika, socha, architektúra, fotografia). Dnes má združenie 28 členov. Vo vedení sa postupne vystriedalo sedem členov. V súčasnosti je predsedkyňou Nasťa Ben-

ateliér.em

2/ Ateliér.EM

Predseda združenia: Katarína Kissoczy, počet členov združenia: 20

Zameranie združenia: tvorba sochárskych diel, umeleckých šperkov a objektov

//

Hlavným cieľom činnosti združenia je iniciovať a realizovať medzinárodné sympóziá, výstavné a publikačné projekty. Koncept: Kata Kissoczy, kurátor: Mária H. Nepšinská, Ágnes Schramm, manažér: Eva Šebová.

Ateliér.EM bolo založené ako občianske združenie v roku 2009 pri príležitosti prvého medzinárodného sympózia *Homage à Erna Masarovičová*. Ateliér.EM sa stal priestorom pre vznik nových umeleckých diel, a v širšom kontexte miestom konfrontácie slovenského, európskeho i svetového diania rôznych druhov výtvarného umenia. 1. – 5. SEM sa za 5 rokov zúčastnilo viac ako 60 renomovaných výtvarníkov, filmárov, hudobníkov zo Slovenska, Českej republiky, Fínska, Nemecka, Nórska, Mexika a Maďarska.

2009 – 1. SEM medzinárodné sympóziu Hommage á Erna Masarovičová, Bratislava • 2010 – výstava 1. SEM+EM Múzeum mincí a medailí NBS Kremnica • 2. SEM medzinárodné sympóziu Hommage á Erna Masarovičová, Bratislava • 2011 – 3. SEM medzinárodné sympóziu Hommage á Erna Masarovičová • otvorenie galérie BAZÉN výstava 4+šperk site specific • 2012 – Monografia Erna Masarovičová / publikácia získala cenu „Kniha roku 2012“ • výstava SOCHA A ŠPERK 1. – 3. SEM galéria UMEĽKA, SVÚ Bratislava • 4. SEM medzinárodné sympóziu Hommage á Erna Masarovičová • galéria BAZÉN Maja Stefanova – site specific • BLAF otvorený ateliér, prednášky, performance • 2013 – výstava Kata Kissoczy SIGNS galéria STATUA • výstava Jorge Manila OTHER MEANINGS galéria CIT • DESIGNWEEK otvorený ateliér, performance • BLAF výstava SOCHA v ZÁHRADE prednášky a diskusia na tému „Socha v záhrade 21. storočia“ • Galéria ZÁHRADA otvorenie sochárskej open air galérie, event ADOPTUJ SI SVOJU SOCHU. Ateliér.EM od roku 2013 usporiadaava REZIDENČNÉ POBYTY – v tomto roku sa zúčastnila Hanina Polívková / CZ prezentáciou ZEMĚDI.

3/ Individual

Predseda združenia: Róbert Makar, počet členov združenia: 34
Zameranie združenia: individuálne projekty v akomkoľvek médiu //

Výstavné aktivity členov združenia:

- *ASIMILÁCIA VS ORIGINÁL – Transmediálny priestor grafiky*; Slovenská výtvarná únia, galéria SVÚ; kurátor: A. Vrbanová; 20. 9. – 9. 10. 2012; Bratislava, Slovakia
- *NEJLEPŠÍ DÍLA BIENALE 2010 WROCLAW*; Museum of Architecture in Wroclaw, Múzeum Architektov Wroclaw; kurátor: Mgr. Gabriela Darebná; 9. 2. – 11. 3. 2012; Wroclaw, Poland
- *6 – BIENÁLE GRAFIKY ROKYCANY*; 13. 9. – 28. 10. 2012; Rokycany, Czech Republic
- International Print Triennial Krakow 2012, 20th Anniversary Jubilee Edition The MTG Krakow 2012 motto: Idea – Process Message, *LETTRA – KRAKOW 2012 SYMBOL AND LETTER*; 14. 9. – 10. 10. 2012; Jagiellonian Library, Krakow, Poland
- *MATRICES 2012*; International Electrographic Art Works Exhibitions of Small Forms 1.; Próféta Art Gallery; kurátor: Ánes Haász; 7. 11. – 27. 11. 2012; Budapest, Hungary
- *SOCHA PIEŠŤANSKÝCH PARKOV*; Dom umenia Piešťany; kurátor: Mgr. Martin Valo; 20. 6. – 10. 9. 2012; Piešťany, Slovakia
- *BIENNALE GYÖR, 1st INTERNATIONAL BIENNIAL OF DRAWING AND GRAPHIC ARTS / NEMZETKÖZI RAJZ ÉS GRAFIKAI BIENNÁLÉ GYÖR*; Mestské múzeum Győr, Varosi Muveszeti Muzeum; kurátor: Grasl Bernadett; 24. 9. – 30. 10. 2011; Győr, Maďarsko
- *INTERNATIONAL ART CONSORTIUM. THE EXHIBITION OF PRINTS FROM THE UNIVERSITY OF HOUSTON – CLEAR LAKE*; Galéria AP; Xalape na Universidad Veracruzana stat Veracruz; kurátor: Sandria Hu; 10. 3. – 6. 4. 2011; Veracruz, Mexico
- *THE BEST COLLECTION THE BIENNIAL OF DRAWING PILSEN 2010*; 7. 4. – 24. 4. 2011; Centre Bavaria Bohemia; Schönsee,

Germany • *SLOVAK YOUNG ART SHOW in MOSCOW graphic & painting*; Slovenský Inštitút v Moskve; kurátor: Mgr. art. Martin Ševčovič; 13. 4. – 16. 5. 2011; Moscow, Russia- *FIRST INTERNATIONAL PRINTMAKING TRENNIAL*; Paviljon Cvijeta Zuzoric; kurátor: Biljana Vukovič; 1. 6. – 30. 6. 2011; Belgrade, Serbia
- *SÚČASNÁ SLOVENSKÁ GRAFIKA 17*; Stredoslovenská galéria / Central Slovakian Gallery; kurátor: Katarína Baraníková, Zuzana L. Majlingová; 23. 11. 2011 – 19. 2. 2012; Banská Bystrica, Slovakia
- *TRANSMEDIÁLNY PRIESTOR GRAFIKY*; Nitra Gallery / Nitrianska Galéria, Reprezentačné sály NG; autor projektu: I. Benca; kurátor: A. Vrbanová; 3. 8. 2011 – 4. 9. 2011; Nitra, Slovakia
- *Eje México – Eslovaquia, Výstava slovenskej grafiky*; Instituto de Artes Gráficas de Oaxaca; 23. 10. 2010 – 30. 11. 2010; Instituto de Artes Gráficas (IAGO); Oaxaca, Mexico
- *UP /TO/DATE*; Galéria Medium; projekt *MEZZOtime*; kurátor: Silvia S. Lutherová; 23. 09. – 11. 10. 2009; Bratislava, Slovakia

4/ KOPA

Predseda združenia: Anna Gajová, počet členov združenia: 6

5/ N'89

Predseda združenia: Marián Žilík, počet členov združenia: 16
//
Zoznam členov združenia N'89: Jozef Dobiš, Soňa Hrivňáková, Mária Herodeková, Richard Huk – Kamenský, Ján Huňady, Eva Kapsová, Juraj Kollár, Lenka Konôpková, Mária Machatová, Milan Marciňa, František Perger, Daniel Szalai, Erika Szokeová, Viliam Široký, Viliam Šulík, Marián Žilík.

6/ NOVÉ SKLO

Predseda združenia: Jozef Vachálek, počet členov združenia: 2
Zameranie združenia: sklárska tvorba

7/ Obec reštaurátorov Slovenska

Predseda združenia: Juraj Puškár, počet členov združenia: 150
Zameranie združenia: reštaurovanie

8/ Per Spectrum

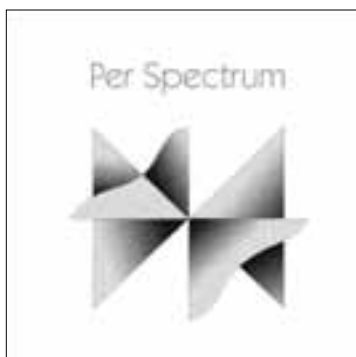
Predseda združenia: Anna Gregorová, počet členov združenia: 18
Združenie prešovských profesionálnych výtvarných umelcov
//
PER SPECTRUM predstavuje fenomén, ktorý v sebe zahŕňa rozmanité tendencie, teda spôsoby vnímania reality a zhmotňovania výrazu. V jeho radoch nájdeme tvorcov formovaných viacerými umeleckými štýlmi a tendenciami: realizmom v jeho

• N'89

rozmanitých podobách od štylizovaných foriem až po hyperrealistické stvárnenie, surrealizmom, lyrickou abstrakciou, kaligrafickou abstrakciou, existencializmom, postmodernizmom, informelom ako aj konceptuálnym umením a kontext-artom. Spôsob výtvarnej práce, respektíve hľadania vlastného výrazu, má u každého spolku iné pramene, a preto je v názoroch jednotlivých umelcov, členov spolku, veľká diferencia. Konfigurácia členov združenia a ich tvorivého záujmu sa časom mení, jedni odchádzajú a noví prichádzajú. Každý z nich si však zachováva vlastnú identitu. Združenie *PER SPECTRUM* vzniklo v marci 2006.

V máji 2006 otvorilo vlastnú galériu *PER SPECTRUM* v Prešove prvou spoločnou výstavou svojich členov. Až do decembra 2010 sa v tejto galérii pravidelne každý mesiac, vždy v prvý deň v mesiaci, otvárali výstavy členov združenia. Združenie *PER SPECTRUM* reprezentovalo mesto Prešov aj na výstavách v galériách na Slovensku a v zahraničí. Organizovalo výtvarné plenéry a sympóziá, besedy, poznávacie zájazdy, charitatívne aukcie, letné tábory pre deti s výtvarnými akciami a podobne. Naši členovia sa prezentovali na samostatných výstavách v Číne, Maďarsku, Poľsku, Česku, Ukrajine, Španielsku, USA. Ďalším zámerom galérie bolo podporovať a zviditeľňovať mladých začínajúcich umelcov z Prešova, ale aj predstaviť v jej priestoroch hostí ako J. Bartus, J. Čutek, V. Jeník, L. Jergušová-Vydarená, D. Kállay, N. Kolčáková Szakállóvá, F. Lipták, E. Orlová, M. Radev, Z. Prokop, K. Štanclová, T. Žitňanová. Združenie sa začlenilo v roku 2007 do Slovenskej výtvarnej únie a následne sa prezentovalo výstavou *Prešovské Per Spectrum* v Umeleckej besede, ktorá bola najucelenejšou výstavou prešovských výtvarníkov v hlavnom meste. V roku 2011 boli usporiadané tri výstavy v Krajskom múzeu v Prešove. Jedna spoločná – *Prešovské výtvarné spektrum* a dve individuálne /A. Gregorová – K. Gregor a A. Jazykov/. V roku 2012 sa uskutočnila spoločná výstava *Per Spectrum /Diversity/*

v Šarišskej galérii v Prešove. Členka Anna Hausová získala nasledujúce ocenenia: *Cenu riaditeľa Národného múzea Zemi priemyselnej*, Przemysl 2009, Poľsko a *Strieborný štvoruholník*, *Medzinárodné trienále maľby euroregiónu Karpaty 2009*, Muzeum narodowe ziemi przemyselnej v Przemyslu, Przemysl 2009, Poľsko.

Kmeňovými členmi združenia *PER SPECTRUM* v roku 2013 sú: Jaroslav Drotár, Karol Gregor, Anna Gregorová, Anna Hausová, Alexander Jazykov, Milan Johanides, Kamil Jurašek, Peter Kocák, Dušan Srvátka, Eva Tkáčiková, Martin Zbojan, Dagmar Mavrevová, Lucia Grejtáková, Ján Zelinka, Daniel Rochlitz, Katarína Rochlitzová, Rastislav Kotal a Ľubica Kotalová. Nekmeňoví členovia: Slavo Brezina, Andrej Gaj, Anna Gajová, Tatiana Žitňanová. Bývalí členovia: Jozef Poník a Dušan Pončák. Zosnulí členovia: Juraj Daňo a Juraj Kresila.

9/ PRO SCENA – SLOVENSKÁ SCÉNOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

občianske združenie profesionálnych scénografov a technikov
Predseda združenia: Peter Čanecký, počet členov združenia: 46
Zameranie združenia: scénografia, kostýmové výtvarníctvo //

PRO SCENA je dobrovoľné, otvorené a nezávislé občianske združenie, založené ako profesionálno-stavovské združenie fyzických a právnických osôb činných v umeleckých, umelecko-remeselných, technických a teoretických profesiách, pôsobiacich v oblasti divadla, filmu a televízie. Poslaním združenia *PRO SCENA* je organizovanie odbornej a stavovskej platformy pre profesie pôsobiace v oblasti scénografie, kostýmového výtvarníctva, architektúry a ich teórií, ako aj všetkých divadelných, televíznych a filmových techník vizuálneho, remeselného a technického charakteru. Združenie podporuje odborný rast a prezentáciu svojich členov, koordináciu spolupráce členskej základne a štátnej správy a poradenstvo v odborných otázkach. Prioritou *PRO SCENY* je obnovenie členstva v medzinárodnej organizácii scénografov, divadelných technikov a architektov pri *OISTAT*, čo sa nám už podarilo. Pôsobíme ako slovenské stredisko *OISTAT*, delegovali sme zástupcov do príslušných sekcií.

Rok 2013 sme začali vydaním *Ročenky scénografie, Sezóna 2011/2012*. Tento projekt oboznamuje profesionálnu aj laickú spoločnosť o produkcii umeleckej profesie scénograf a kostýmový výtvarník. Zahŕňa všetky scénografické výkony v slovenských a zahraničných divadlách, TV a filme. Zároveň prezentuje činnosť *PRO SCENY*. Ohlasy boli pozitívne, presvedčili sme sa o tom aj na konferencii *OISTAT* v Cardiffe. Z ďalších

významných udalostí, na ktorých sme participovali, bola aj výstava *MILAN FERENČÍK Scénografia*, ktorú autor zrealizoval ako autobiografickú príležitosť svojho jubilea, oslavy šesťdesiatin. Výstava mala vernisáž v stredu 6. marca o 18,00 hod. v priestoroch Veľkej sály Galérie SVÚ. Kurátorom výstavy bol Miroslav Daubrava.

Rada združenia *PRO SCENA* sa stretáva v pravidelných intervaloch, výročne mávame Valné zhromaždenie, kde zhodnotíme uplynulý rok a stanovíme si priority a ciele na nasledujúci. Tento rok to bolo 19. apríla 2013 v priestoroch VŠMU na katedre scénografie.

SVÚ 2013/14 _ Ročenka

SVÚ sa pripája k *Svetovému dňu umenia* prezentáciou činností svojich združení a aj všetkým, čo s vizuálnym umením súvisí. Je to vlastne deň, 15. apríl, kedy sa narodil Leonardo da Vinci. *PRO SCENA* sa odprezentovala na tomto významnom podujatí ukážkou z výstav *ŠUJAN – HANÁK* a *KOCKY/CUBES* v Kamennej sále Galérie UMEĽKA – galéria SVÚ.

Našou prioritou je podieľať sa na programe *OISTAT*. Využili sme dotáciu MK SR a zúčastnili sme sa dvoch významných podujatí. Na konferenciu *OISTAT Technology Comission* sme do Berlína vyslali mladého kolegu Ondreja Zachara. Zároveň v dňoch medzi 18. a 20. júnom 2013 v Berlíne prebiehala medzinárodná výstava *SHOWTECH*, ktorá vždy prezentuje najnovšie trendy na poli technológií použiteľných pre produkcie performatívneho umenia, filmu, divadla. Najvýznamnejšou udalosťou bola účasť na meetingu *OISTAT* v Cardiffe. 8. – 14. septembra 2013 *OISTAT* výbor organizoval v Cardiffe – Welsh svoje výročné stretnutie, výstavu, scénofest, workshopy pod názvom *WSD 2013 (World Stage Design 2013)*. *PRO SCENA* sa zúčastnila na tomto významnom meetingu s cieľom obnoviť členstvo v *OISTAT*. Po prezentácii Slovenskej scénografie a *PRO SCENY* Zuzanou Hudekovou, ktorá bola zvolená za zástupcu *OISTAT* na Slovensku ako general manager, výbor a prezident *OISTAT* dali hlasovať odbornému publiku v sále o našom prijatí. Videli sme len zelené papiere nad hlavami voličov, čo znamenalo „ÁNO“. Nielen naša, ale aj všetkých radosť bola nepredstaviteľná, že Slovensko má konečne svoje miesto v *OISTAT*, ktoré mu s pamiatkou na pána profesora Ladislava Vychodila právom patrí.

Sme veľmi radi a uvedomujeme si, že je to pre nás cesta po ktorej treba ísť ďalej, vyššie, dopredu. Bol to nezabudnuteľný pocit.

10/ Resculpture.sk, Asociácia sochárov

Predseda združenia: Roman Hrčka, počet členov združenia: 25
Zameranie združenia: socha, objekt, inštalácia //

Občianske združenie *Resculpture.sk, Asociácia sochárov*, bolo podobne ako uplynulé roky aktívnym združením. V roku 2013 zavŕšilo vyše dva roky trvajúci projekt s názvom: *Sochárske diela na území Bratislavy 1945 – 2012 (Súpis)*, ktorý bol vydaný v tlačenej podobe v náklade 300 kusov. Projekt je výsledkom terénneho výskumu vykonaného od októbra 2011 do decembra 2012. Impulzom k výskumu bolo odstránenie sochy akad. soch. Jozefa Jankoviča s názvom *Čas* (1963-64), ktorá

patrila k prvým abstraktným dielam, realizovaným do verejného priestoru. Výskum sa uskutočnil vďaka finančnej podpore firmy Lidl Slovenská republika, v.o.s. Dňa 8. apríla 2013 sa uskutočnil slávnostný krst súpisu v priestoroch Galérie Cypriána Majerníka.

Vďaka podpore grantu ARS BRATISLAVENSIS sa nám podarilo spracovať súpis aj v elektronickej podobe vo forme webovej stránky. Od novembra 2013 je stránka plne k dispozícii širokej i odbornej verejnosti na internetovej adrese: www.supissoch.sk. Stránka je určená pre úradníkov stavebných úradov, pre architektov, investorov, sochárov, historikov umenia a širšiu odbornú i laickú verejnosť. Zástupcom mestských častí a investorom má súpis slúžiť ako podklad pre zorientovanie sa v hodnotách nehnuteľností a zamedzení ničenia alebo svojvoľného presúvania monumentov v exteriéri.

„Problémom je práve to, že sa výtvarné diela ani nedostanú do posudkov pri zmene vlastníka budovy, a preto na papieri neexistujú. To umožňuje ich zničenie pri stavebných úpravách. Primitívne chápanie súkromného vlastníctva bez akejkoľvek etiky a zodpovednosti je bežné a je podporené aj samotným autorským zákonom. Ten umožňuje vlastníkovi dielo zničiť. Táto

formulácia totiž brala do úvahy audiovizuálne nosiče a nie originálne diela výtvarného umenia. Problémom zostáva nepochopiteľná lahostajnosť mestských častí. Jedine Petržalka má pomerne obsiahly zoznam pamätihodností z novej doby, ale výtvarné diela sú v ňom zaznamenané nedôsledne. Bez obnovenia záujmu vlastníkov – firiem, inštitúcií či mestských častí o umenie vo verejnom priestore môže dôjsť k vymazaniu rozsiahlej kapitoly povojnového výtvarného umenia na Slovensku bez toho, aby spoločnosť vôbec rozlíšila kvalitu aj hodnotu diel a integrovala ich do svojej histórie umenia a hmotnej kultúry. Veríme teda, že predkladaný súpis pomôže kompetentným zorientovať sa v kultúrnych hodnotách a napomôže k adekvátnym opatreniam údržby a ochrany.“ (Sabina Jankovičová) Súpis mapuje niečo vyše 710 sochárskych objektov v piatich bratislavských mestských častiach od roku 1945 do roku 2012. Každá socha je zdokumentovaná fotografiou a doplnená (ak boli dostupné údaje k zisteniu) názvom, menom autora, rokom vzniku diela, signatúrou, adresou miesta osadenia, materiálom, rozmermi, či je osadená na sokli, GPS súradnicami, popisom aktuálneho stavu a linkom na mapu. Odborným garantom projektu bol Prof. Jozef Jankovič. Na výskume pracovali dvaja kunsthistorici Sabina Jankovičová a Roman Popelár. Grafickú úpravu tlačenej podoby súpisu a následne jeho internetovú formu spracoval Martin Kubina. Administratívnu koordináciu projektu zastrešoval Roman Hrčka – predseda občianskeho združenia Resculpture.sk, Asociácia sochárov.

1/ ROZETA

Predseda združenia: Pavol Rusko, počet členov združenia: 7

12/ Spoločnosť maďarských výtvarných umelcov SR

Predseda združenia: Juraj Dolán, počet členov združenia: 69

13/ Spoločnosť voľných výtvarných umelcov (SVVU)

Predseda združenia: Violeta Kráľová, počet členov združenia: 177 //

Spoločnosť voľných výtvarných umelcov (SVVU) patrí medzi najväčšie zoskupenia výtvarných umelcov, ktorí tvoria v oblasti maľby, plastiky, grafiky, kresby, textilu, fotografie, konceptu, video-artu a objektu. Združuje výtvarných umelcov z viacerých generačných vrstiev, rozmanitých umeleckých polôh a výrazových prostriedkov. SVVU bola založená v roku 1990 s pôvodnými 56 členmi. Jej prvým menovaným predsedom bol akademický maliar Dušan Valocký, ktorý zostavil aj Stanovy SVVU. V ďalšom období už predsedovia boli volení niekoľkočlenným výborom. Dnes sa SVVU rozrástla na 177 členov a za ostatné dva roky pribudlo 24 nových výtvarných umelcov. Najstarší výtvarný umelec sa narodil v roku 1922, najmladší v roku 1984. Viacerí nadobudli umelecké vzdelanie na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, ale aj na akadémiách v Prahe, Brne, Viedni, Karlsruhe, Düsseldorfe, Krakove, Lvove, Petrohrade, Paríži, Oviede, Bruseli, Bostone, Melbourne alebo v portugalskom Porte. SVVU každoročne pripravuje najmenej štyrikrát do roka výstavné prezentácie svojich členov. Významnou tradíciou je *Salón*, ktorý bol v roku 2013 už v poradí 22. *Salón* je prehliadkou so široko spektrálnym námetovým zameraním od realistických, romantických, expresívnych, surreálnych až po abstraktné a geometrické práce. Zároveň je aj istým pracovným stretnutím viacerých generácií v rámci voľného výtvarného umenia. Takými boli aj výstavy na tému *Obraz – obraz, Obraz – slovo, Obraz – hudba, Obraz – tanec* alebo *Obraz – architektúra*. SVVU organizuje aj tematické výstavy v spolupráci s umelcami iných krajín, kde sa pripomínajú jednotlivé osobnosti, ktoré krajiny spájajú ale aj rozdeľujú. Výstavy sa konajú vždy pod patronátom jednotlivých veľvyslanectiev v Bratislave ako Poľska, Ruska, Slovenska, Bulharska, Srbska, Cypru a Kuby. Svojimi výstavami sa SVVU zaraďuje aj do širších medzinárodných súvislostí, akými

boli napríklad výstavy N.Teslu, 200. výročie F. Chopina či tematická prehliadka *Chaos – Kozmos*.

Spoločnosť voľných výtvarných umelcov svojimi aktivitami jednotlivých členov, vlastnou činnosťou ako aj šírkou výtvarných názorov obohacuje aj samotné pôsobenie Slovenskej výtvarnej únie, ktorá ju zastrešuje.

14/ SPOLOK C+S

Predseda združenia: Stanislav Šalko, počet členov združenia: 11 //

Spolok C+S vznikol ako voľné spoločenstvo výtvarníkov s orientáciou na šírenie vlastnej nekomerčnej kultúry v 90-tych rokoch minulého storočia so zameraním na alternatívne umenie. Nosnou aktivitou boli medzinárodné výtvarné sympóziá – *Laboratóriá*. / Prešov – 1992, Vysoké Tatry – 1994, Košice – 1996, Vyšné Ružbachy – 1998. / Činnosť spolku sa obnovila rokom 2009 výstavou *Laboratórium* – Prešov a výstavou *C+S 2011* v Bratislave v Galérii UMEĽKA, v 2012 Prešov ŠG. Zatiaľ poslednou spoločnou výstavou spolku bola výstava v Prahe v Galerii Diamant S.V.U. Mánes v roku 2013. Členovia spolku tu prezentovali svoj aktuálny výtvarný program.

15/ Tvorivé združenie keramikov

Predseda združenia: Anna Horváthová, počet členov združenia: 49

//

Združenie keramikov vzniklo roku 1990 v období organizačných zmien v štruktúre umeleckého života (pôvodne sa nazývalo *Združenie keramikov Slovenska*). Jednou z priorit činnosti Združenia sú cyklické prehliadky *Slovenská keramika dnes*, poskytujúce jednak možnosť verejnej prezentácie tvorby jeho členov a súčasne mapujúce celkový stav slovenskej keramiky v istom časovom horizonte. Výstavy dokumentovali napĺňanie perspektívy keramiky ako otvorenej a mnohvrstvovej disciplíny, boli orientované na rozmanitosť jej podôb, originalitu autorských programov i na generačné vrstvenie. Nateraz posledná, šiesta výstava z tohto cyklu (2013) je výsledkom spolupráce s Galériou M. A. Bazovského v Trenčíne. Druhým cyklickým podujatím Združenia sú *medzinárodné keramické sympóziá v Lučenci – Kalinove*, kontinuálne fungujúce už 25 rokov. Sympóziá sú experimentálnou dielňou i dôležitým miestom nadväzovania zahraničných kontaktov. Sympóziá vznikajú v spolupráci s Novohradským múzeom a galériou v Lučenci, kde sa vytvára unikátna zbierka súčasnej keramiky.

16/ VEKTORYart

Predseda združenia: Lýdia Jergušová – Vydarená, počet členov združenia: 6

//

Občianske združenie *VEKTORYart* bolo založené v roku 2007. Je stavovskou organizáciou s právnou subjektivitou a združuje výtvarných umelcov a teoretikov výtvarného umenia. Je kolektívnym členom občianskeho združenia Slovenská výtvarná únia. V súčasnosti má šesť riadnych /kmeňových/ členov a dvoch čestných členov. Náplňou hlavnej činnosti členov *VEKTORYart* je organizovať výstavy a zapájať sa do činnosti Slovenskej výtvarnej únie.

Výstavy organizované v rámci činnosti o.z., *VEKTORYart* v Galérii Slovenskej výtvarnej únie, Dostojevského rad 2, Bratislava: • *KONTAMINOVANÉ ČIAROU*, výstava diel členov *VEKTORYart*; 2007 • *PLOŠNÉ MIERY*, výtvarné diela členov *VEKTORYart* a prednáška Daniely Velichovej, 2009 • *COPYRIGHT ART 2010*, výtvarné diela členov *VEKTORYart*; 2010 • *Had, Jablko, Poznanie...RAJ?*, výtvarné diela členov *VEKTORYart*; 2012.

17/ Výtvarné združenie A-R

Predseda združenia: Igor Minárik, počet členov združenia: 7

18/ Združenie medailérov Slovenska

Predseda združenia: Gabriela Gáspárová – Illéšová, počet členov združenia: 44

Zameranie združenia: medaila, plastika, reliéf

//

Združenie medailérov Slovenska (Slovak Art Medal Society) vzniklo v roku 1990 ako nepolitická organizácia tvorcov, teoretikov a obdivovateľov medailí. Je kolektívnym členom Slovenskej výtvarnej únie, tiež kolektívnym členom medzinárodnej organizácie FIDEM (Fédération Internationale de la Médaille d'Art; 1937 – Paríž). Pravidelne sa zúčastňuje výstav a kongresov po celom svete, ktoré federácia každé dva roky usporadúva a úspešne prezentuje vysokú úroveň slovenskej medaily. Dokladom sú mnohé medzinárodné ocenenia viacerých členov a zastúpenia diel v zbierkach významných múzeí a galérií (British Museum, ...). Hlavným cieľom a poslaním ZMS je rozvíjať a podporovať slovenskú medailérsku tvorbu, tvorbu drobnej plastiky a objektu, vytvárať podmienky na ich prezentáciu, spolupracovať v rámci svojej činnosti s organizáciami a jednotlivcami podobného zamerania doma i v zahraničí.

Významnú podporu a pomoc poskytuje združeniu NBS – Múzeum mincí a medailí v Kremnici, ktoré pod záštitou Národnej banky Slovenska organizuje medzinárodné medailérske sympóziá pre razenú a liatu medailu (ojedinelé vo svete), výstavy Vyšehradskej štvorky...

Národná banka Slovenska od svojho vzniku spolupracuje so združením medailérov, ktorého vybraní zástupcovia pôsobia ako členovia Komisie na posudzovanie výtvarných návrhov pamätných a zberateľských mincí.

Niektoré výstavy, projekty a iné aktivity členov ZMS v ostatnom období:

SLOVENSKÁ MEDAILA 2000 – 2005, Kremnica, 2007; Bratislava, 2007 • SLOVENSKÁ MEDAILA 2005 – 2010, Kremnica, máj 2011; Bratislava, august 2011, súčasť projektu SOCHA a OBJEKT • SLOVENSKÁ MEDAILA, Uherské Hradište, 2012 • MEDAILÉRSKY PORTRÉT A AUTOPORTRÉT, Kremnica, 2009; Rožňava, 2010 • FIDEM XXX – 30th Congress Internationale Federation of Medallistic Art, Colorado Springs, Colorado; FIDEM at 70, paralelná výstava (14 autorov, E.M.) 2007 • FIDEM XXXI – Art Medal in a Global World; Tampere, Fínsko; 2010; In memoriam Erna Masarovičová, L. Belohradská (Lecture) • 6th INTERNATIONAL BIENNIAL OF CONTEMPORARY MEDALS – SEIXAL 2010; Seixal,

Portugalsko; vyzvaní autori • FIDEM XXXII, Glasgow 2012; Škótsko • AUTORSKÉ VÝSTAVY ČLENOV ZMS: Durbák, Gáspárová-Illéšová 2013, Harmadyová 2013, Húdzik, Károly, Korčošová-Černá 2013, Lukáč, Sapara, ... • JUBILANTI Vika, Polonský, Snopková, Darázsová, Durbák; Bratislava, 2013 • ŽIACI PROFESORA RUDOLFA PRIBIŠA K 100. VÝROČIU NARODENIA; Kremnica, 2013 • XII. MEDZINÁRODNÉ SYMPÓZIUM MEDAILÍ KREM-NICA 2013

19/ Združenie pre umenie

KATEDRUM

Predseda združenia: Ivana Živčáková, počet členov združenia: 7

20/ Združenie priemyselných dizajnérov Slovenska

Predseda združenia: Branislav Jelenčík, počet členov združenia: 19

Zameranie združenia: priemyselný dizajn

//

Združenie priemyselných dizajnérov Slovenska je:

- združením, ktoré stálo pri vzniku SVÚ;
- združením, ktoré patrí medzi väčšie združenia SVÚ;
- združením, ktoré aktívne vstupuje do riešení spoločenských i profesijných problémov;
- združením ostrieľaných profesionálov, ale i mladých ľudí bez rozdielu veku, či sféry, prípadne druhu tvorby;
- združením ľudí uznávajúcich slobodu umelca – jeho práce, no napriek tomu presvedčených, že i keď dnes existuje art design, concept design, global design, craft design i *nechtový dizajn...*, niekto musí občas navrhnúť aj celkom prostú stoličku, sporák, sanitku, príbor, pracovný odev, informačnú tabuľu, či kolísku alebo zábradlie do našich domovov, aby sme si mohli oddýchnuť, najesť sa, pracovať, rozmaznávať svoje deti, cítiť sa bezpečne;
- združením ľudí, ktorí veria, že svojou kreativitou dokážu harmonizovať svet a robiť ho celkom dobrým miestom pre život;
- združením ľudí, ktorí veria v slušnosť medzi profesionálmi i v poctivé umenie s toleranciou voči iným umeleckým prejavom a názorom.

Toleranciou založenou na rovnosti významu výsledkov autorkej tvorby.

21/ Združenie prvého mája (ZPM)

Predseda združenia: Barbara Gindlová, počet členov združenia: 14

//

Združenie prvého mája je občianske združenie, ktoré vzniklo 1. mája 1999 z iniciatívy zakladajúcich členov združenia: Juraja Opršala, Vierky Kleinovej a Barbary Gindlovej. Vzniklo ako občianske združenie profesionálnych umelcov a teoretikov umenia. Pôvodným cieľom združenia je podpora umenia a kultúrnych aktivít s dôrazom na tvorbu a podporu živého umenia a kultúry v interdisciplinárnych presahoch. V máji roku 2003

Združenie prvého mája rozšírilo predmet svojej činnosti aj o aktivity zamerané na presadzovanie princípov rovnosti príležitostí, ako aj radostne progresívny pohyb združenia v neohraničenom časopriestore jeho vlastných možností. Združenie je zakladateľom Medzinárodného výtvarného sympózia po vodných mlynoch Slovenska (8 ročníkov), ako aj Cezhraničného výtvarného sympózia Bratislava – Budapešť (2 ročníky) a iniciátorom ďalších projektov a aktivít.

22/ Združenie slovenských profesionálnych fotografov (ZPFS)

Predseda združenia: Judita Csáderová, počet členov združenia: 81

//

Združenie slovenských profesionálnych fotografov je združením tvorivých fotografov a je najväčším a najstarším zoskupením svojho druhu na Slovensku. Plynule nadväzuje na fotografickú sekciu pri Zväze slovenských výtvarných umelcov (československých), ktorej zakladateľom bola významná slovenská fotografka Magdaléna Robinsonová. Túto tradíciu sme pripomenuli a spracovali aj v rámci výstavy *BILANCIA 1950 – 2012*, ktorá zmapovala činnosť členov združenia od prác zakladajúcich členov až po najmladších účastníkov. Pre veľký úspech bola výstava inštalovaná nielen v Galérii Slovenskej výtvarnej únie, ale aj v Košiciach – meste kultúry, v roku 2013, k výstave vyšiel aj katalóg. Okrem spomínanej spoločnej výstavy sa členovia v poslednom období prezentovali po-

četnými vlastnými výstavami, spomeňme napríklad Rastislava Bera, Daniela Brogyányiho, Tánu Hojčovú, Pavla Janeka, Jána Krížika, Jána Strieša alebo Jaroslava Žiaka. Výstavy boli venované aj zosnulým členom Viliamovi Malíkovi a Karolovi Kállayovi. K činnosti združenia výraznou mierou svojej práce prispeli členky združenia – teoretičky Zuzana Lapitková a Monika Mikušová. Členovia ZPFS sa zúčastnili aj na medzinárodnej súťaži fotografov organizovanej Federáciou európskych fotografov (FEP) v spolupráci s Americkým združením profesionálnych fotografov (Martin Marenčin, Daniel Zachar junior,....). Tak ako po iné roky, aj tento rok naši členovia prispeli svojimi dielami do aukcie *Hodina deťom*. Členovia združenia sa pravidelne zapájali do akcií ako *Deň umenia*, *Blaf*, *Noc múzeí a galérií* (Jena Šimková, Valéria Zacharová), *Mesiac fotografie* a podobne. Zástupcovia združenia sa zúčastnili na Valnom zhromaždení FEP počas Fotovoltiky v Kolíne nad Rýnom a počas fotografických dní v Rakúsku v Gemündene. V uplynulom čase vyšlo niekoľko kníh s dielami našich a aj bývalých členov, napríklad Rastislava Bera, Jána Krížika, Ľuby Lauffovej, Viliama Malíka, Zuzany Mináčovej. So smútkom spomíname, že sme sa rozlúčili s takými významnými členmi ako boli Viliam Malík, Karol Kállay alebo Igor Grossmann.

23/ Združenie šperkárov AURA

Predseda združenia: Mária Hriešik – Nepšínská, počet členov združenia: 26

Zameranie združenia: autorský umelecký šperk

//

Združenie šperkárov AURA bolo založené ako občianske združenie v roku 1990 šperkármi, dizajnérmi a výtvarníkmi z rôznych výtvarných odborov, ktorí sa venujú tvorbe a aktivitám v oblasti umeleckého šperku. Poslaním združenia je etablovanie slovenského umeleckého šperku na domácej a svetovej výtvarnej scéne usporadúvaním výstav, sympózií a publikačnou činnosťou. Medzi aktivity združenia patrí každoročné organizovanie Medzinárodného sympózia umeleckého šperku v Kremnici, ktoré je v strednej Európe jedinečné a pravidelne sa uskutočňuje v spolupráci s miestnou Súkromnou strednou školou úžitkového výtvarníctva a NBS – Múzeum mincí a medailí v Kremnici. Podielame sa tiež na prezentácii slovenského umeleckého šperku v rámci európskeho kontextu a to participovaním na rôznych výstavných projektoch a kolektívnu či individuálnu účasťou na významných svetových podujatiach v oblasti umeleckého šperku. Súčasný slovenský autorský umelecký šperk je zaujímavý svojou myšlienkou,

návrhom, spracovaním, realizáciou, obsahom, konceptom a v konečnom dôsledku aj inštaláciou týchto výtvarných artefaktov. Okrem iného je šperk ako predmet vynikajúcou formou ako šíriť umenie v prenosnej podobe.

24/ Združenie textilných výtvarníkov

TxT

Predseda združenia: Erika Gregušová, počet členov združenia: 70

Zameranie združenia: textilná tvorba

//

Prehľad činnosti Združenia TXT v roku 2013:

- *Banalita a noblesa* – 14. medzinárodná výstava textilnej miniatúry; výstava bola reinštalovaná v Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci; 14. 2. – 7. 4. 2013
- *(Hand) made in...* – 15. medzinárodná výstava textilnej miniatúry; Galéria UMEĽKA, Dostojevského rad 2, Bratislava; 5. 6. – 23. 6. 2013
- Sprievodná výstava *Made in Japan*, 50 japonských umelcov; 5. 6. – 23. 6. 2013; Táto výstava bola začlenená do projektu *Socha a objekt* v Galérii UMEĽKA, Dostojevského rad 2, Bratislava; 27. 6. – 14. 7. 2013
- *(Hand) made in...* – 15. medzinárodná výstava textilnej miniatúry spolu so sprievodnou výstavou *Made in Japan* boli reinštalované vo výstavnej sále Univerzitnej knižnice v Bratislave; 2. 10. – 31. 10. 2013
- Dve členky združenia – Iveta Miháliková a Adriena Pekárová – sa zúčastnili otvorenia 1. medzinárodného textilného trienále v Číne; 18. – 28. 9. 2013
- Združenie TxT zorganizovalo prednášku spojenú s premietaním fotodokumentácie z cesty do Číny; 24. 10. 2013

2 / d / Výstavná činnosť 2010 – 2013

(... to najlepšie z výstav)

A. Kozárová

Galéria UMEĽKA je so svojimi výstavnými priestormi, ktoré tvoria Veľká sála s rozlohou cca 250 m², Kamenná sála s cca 70 m² a foyer s cca 50 m², s dlhoročnou tradíciou a atraktívnou lokalizáciou v centre mesta žiadaným miestom pre organizovanie výstav domácich i zahraničných výtvarníkov. Počet žiadostí o výstavu každým rokom stúpa, nezriedka pripadá na jeden výstavný termín niekoľko záujemcov. Predkladané výstavné projekty schvaľuje Rada SVÚ (v ktorej má zastúpenie každé z 26 združení SVÚ) na svojich zasadnutiach, kde sa posudzuje každá jedna žiadosť o poskytnutie výstavných priestorov individuálne, s prihliadnutím na vyváženosť a atraktívnosť celoročného výstavného plánu. Výstavy sa menia spravidla v trojtýždňovom cykle, čo znamená pri dvoch výstavných sálach maximálne 30 projektov ročne. V snahe zachovať kvalitu a pestrosť majú návštevníci možnosť vidieť vysokoškolské projekty (VŠVU, Akadémia umení), projekty s dlhoročnou tradíciou (Mesiac fotografie, Socha a objekt, Vianočný ateliér), súťažné prehliadky (Bienále SVÚ, Cena Oskára Čepana), zahraničné výstavy na báze reciprocity s rôznymi partnermi, výsledok pravidelnej spolupráce s pražským S.V.U. Mánes, ako aj výstavy členov aj nečlenov SVÚ, či už spolkové alebo autorské.

Podmienky vystavovania: Žiadosti o prenájom priestorov Galérie na výstavne účely prijímame v kancelárii SVÚ počas celého roka, treba však brať do úvahy množstvo záujemcov a fakt, že výstavný plán sa vytvára 6 – 12 mesiacov vopred. Žiadosť je potrebné doručiť na administratívu SVÚ v tlačenej alebo elektronickej podobe a je potrebné zachovať nasledovnú štruktúru žiadosti: koncepcia výstavného projektu, organizátor – kurátor – vystavujúci autori (profesionálny životopis autorov), obrazová dokumentácia projektu, príp. tvorby autorov, termín realizácie projektu, špecifikácia priestoru (Veľká alebo Kamenná sála, resp. celý priestor). Pre kolektívne výstavy združení SVÚ v adekvátnom rozsahu je poskytnutý bezodplatný prenájom siení, pri ostatných projektoch účtujeme prenájom podľa aktuálneho cenníka, ktorý je k dispozícii na webe SVÚ v sekcii Galéria SVÚ.

Výstavy v rokoch 2010 – 2013 – spolu zrealizovaných okolo 100 výstav

Výstavy združení SVÚ: Salón voľných výtvarných umelcov 2010 až 2013, Textilná miniatúra 2011 – 2013, Copyright Art (VEKTORYart), ART CLUB 60 + 8, C + S 2011, Resculpture.sk 2011 (v rámci projektu Socha a objekt XVI.), Slovenská medaila 2005 – 2011 (Združenie medailérov Slovenska v rámci projektu Socha a objekt XVI.), Disegno Interno – Sochárske koncepty (Resculpture.sk), Šujan a Hanák (PRO SCENA), Had, jablko, poznanie, raj (VEKTORYart), PRO SCENA – Kocky, Socha a šperk (Ateliér EM v rámci projektu Socha a objekt XVII.), Bilancia 1950 – 2012 (Združenie profesionálnych slovenských fotografov), Jubilanti (Združenie medailérov Slovenska) Bienále úžitkového umenia 2011, Bienále FORMA 2013, Vianočný ateliér 2010 – 2013

Výstavy členov SVÚ: Dušan Sekela – Silvia Sekelová – Wesley Rasko, Iveta Miháliková, Dana Schubert, Ida Reindlová, Štefan Balázs, Anna a Anton Galkovci, Svätla Kolesárová, Elena Pavúková, Alžbeta Štefunková – Szabo, Jaroslav Štuller, Boris Moťovský, Jiří Mezříčský, Gregušovci, Táňa Hojčová, Běla Kolčáková, Róbert Szittay, Milan Ferenčík, Juraj Flaché, Vladimír Kudlík, Daniela Révayová – Lichardusová, Drahomír Príhel – Eva B. Linhartová – Juraj Šufliar, Gabriela Gáspárová – Illéšová, Jana Čepa, Ján Krížik, Sergej Yakushev, Andrea Pézman – Kristýna Španihelová – Tibor Uhrín (Tri ceny 2009), Ľubomír Purdeš – Jozef Sedlák (Tri ceny 2010), Petra Nováková-Ondreičková – Dávid Čársky – Ivana Sláviková (Tri ceny 2012)

Výstavy nečlenov SVÚ a iných organizácií: Laco Torma, Ľubomír Hnatovič, Syzygia, Marek Ormandík, Fenomén Gemer 2009 a 2011 (VŠVU), Design Slovakia (Architecture.sk), Mosty a my (MG ART galéria), Umelecká beseda slovenská – Jubilanti 2012, Asimilácia vs Originál (VŠVU, Akadémia umení Banská Bystrica), Cena Oskára Čepana 2012, Spolok výtvarníkov Slovenska – Stretnutie, Pocta majstrovi Pavlovi Potočkovi, 50 rokov Radošinského naivného divadla (Divadelný ústav)

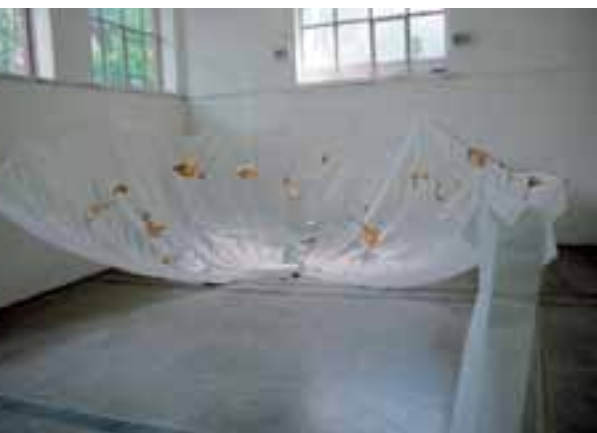

- Bienále užitočného umenia 2011 ↑
- C + S 2011 ←
- Socha a šperk (Hommage à Erna Masarovičová) ↓

- Socha a objekt XV. ↑
- Vernisáž Socha a objekt XVI., tanec: Milena Minichová ←
- Výstava Milana Ferenčíka ↓
- Stanislav Štepka na vernisáži 50 rokov Radošinského národného divadla ↙
- Asimilácia vs Originál ↘
- Cena Oskára Čepana 2012 ↓↓

- Eu-Art-Network ☞☞
- Nähe Ferne ↑↑, ↑
- Musik + X ☞
- Vernisáž Jirků – Rittstein – Hoffmeisterová ←
- Vernisáž Súčasnú umenie Litvy ↓

ahraničné výstavy: Musik+X (Nemecko), Nähe Ferne (Rakúsko), Russian Art Week (Rusko), Ole Videbaek (Dánsko), Ohlédnutí – S.V.U. Mánes (Česká republika), Lithuanian Contemporary Art (Litva), Wildlife Photographer of the Year, Gabrijela Fužir Bauer (Slovensko), Cities on the River (umelci stredoeurópskych krajín), National Geographic: Afrika (Česká republika), Hör das Licht, sieh den Klang (Rakúsko / Nemecko), Petar Barišić (Chorvátsko), Yuka Kawai (Japonsko), Xénia Hoffmeisterová – Boris Jirků – Michael Rittstein (Česká republika), Najlepšie diela Bienále kresby Plzeň 2010 (Česká republika), Diary of the Republic (Portugalsko), Eva Chmelová (Česká republika), Direct Casting – Contemporary Latvian Sculpture (Lotyšsko), Der Mensch, der Fluss (umelci z podunajských krajín), Armida Pupa Nardi (Taliansko), Stirring the Waters / Beyond the Pond – Cleveland sculptors (USA), Made in Japan (Japonsko), Kabinety Mánesa (Česká republika), Mauro Patarchi a Roberto Cardone (Taliansko).

Výstavy organizované SVÚ mimo Galérie Umelka a v zahraničí (bez výstav jednotlivých združení, o ktorých nemáme kompletný prehľad): Bienále voľného výtvarného umenia 2010 a 2012 (Dom umenia, Bratislava) • Výber z 3. Bienále voľného výtvarného umenia SVÚ 2010, Víťazi bienále Slovenskej výtvarnej únie 2006 – 2010, Róbert MAKAR + POST-visual, C + S Civilizácie 2013 (Galerie Diamant, Praha, Česká republika) • Bublina/Burbulas – súčasná slovenská socha a šperk (Galerija ARKA, Vilnius, Litva) • Bublina/Burbulis – súčasná slovenská socha a šperk (Latvijas Makslinieku savienība galerija, Riga, Lotyšsko).

Návštevnosť galérie: Keďže galéria nedisponuje monitorovacím systémom ani turniketom a vstup je voľný, čiže neexistuje ani evidencia vstupeniek, môžeme počet návštevníkov zaznamenávať iba klasickým počítaním, čo je v prípade vernisáží alebo väčších akcií, komentovaných prehľadok a diskusií pomerne náročné. Podľa priebežnej evidencie dosahujeme ročnú návštevnosť na našich podujatiach okolo 12 – 15 000 ľudí.

Propagácia výstav: Všetky výstavné projekty sú intenzívne propagované či už cez e-mailovú databázu SVÚ (členovia, partneri, médiá, návštevníci galérie), prostredníctvom webovej stránky a Facebook profilu galérie, kde môžu návštevníci sledovať novinky z galérie ale aj kultúrneho diania, „nájsť sa“ na fotografiách z vernisáží, pridávať svoje komentáre ako aj kľásť otázky. Z väčšiny výstav sa snažíme zhotovovať aj video dokumentáciu, ktorá je následne vo forme krátkeho filmu zdieľaná cez server Youtube a rozširovaná elektronicky. Video pozvánky a pripomienky výstav sa stali obľúbeným formátom a oceňujú ich najmä tí, ktorí nemajú možnosť navští-

viť galériu osobne a aspoň takýmto spôsobom nahliadnu na ten či onen výstavný projekt. V dnešnej ére elektronickej komunikácie a zvyšujúcej sa popularity sociálnych sietí je tento spôsob propagácie galérie mimoriadne účinný a pritom jednoduchý a lacný.

Mediálne odozvy: V posledných rokoch zaznamenávame zvýšenú pozornosť audiovizuálnych aj printových médií o dianie v Galérii SVÚ, či už ide o výstavné projekty, sprievodné aktivity alebo pôsobenie členov SVÚ v kultúrnej politike. Presný čas, ktorý SVÚ „strávil“ na obraze alebo v éteri, monitorovaný nemáme, ale domnievame sa, že za posledné roky ide o stovky minút. Spomeňme napríklad propagáciu výstav v rannom vysielaní najsledovanejšej komerčnej televízie, pravidelné reportáže z vernisáží vo večerných správach verejnoprávnej televízie, rozhovory na témy dňa v spravodajskej televízii, prítomnosť štábu počas celovíkendovej akcie Svetový deň umenia, telefonické alebo štúdiové rozhovory v živom vysielaní takmer všetkých rozhlasových staníc a množstvo rozhovorov a článkov v internetových alebo tlačných vydaniach slovenských denníkov. Pri súčasnom pomerne pestrom dianí na výtvarnej scéne musíme o priazeň médií samozrejme čiastočne bojovať s inými inštitúciami a snažiť sa ponúkať čo

• Levica Nina na výstave National Geographic: Afrika – divočina v srdci

• Vernisáž a výstava Bienále voľného výtvarného umenia 2010

• Vernisáž a výstava Bienále voľného výtvarného umenia 2012

najzaujímavejší a divácky atraktívny program. Médiá mimoriadne priaznivo reagujú na netradičné výstavné aranžmány, akými boli napríklad živý trávnik v galérii počas sochárskej výstavy, levie mláďa na vernisáži National Geographic, hudobné a multi žánrové produkcie, zaujímajú sa o výtvarnú tvorbu v priamom prenose a samozrejme o zahraničných autorov.

SVÚ a Malá scéna STU: Vzhľadom k takmer susedskej polohe divadla Malá scéna STU, prirodzenej umeleckej náklonnosti a predchádzajúcej spolupráci na medzinárodnom kongrese IFCCD v roku 2012 pokračujeme naďalej v spolupráci, ktorej cieľom je vzájomná podpora výtvarného a divadelného umenia, vzájomná prezentácia aktivít divadla Malá scéna a Slovenskej výtvarnej únie. V rámci tejto dohody budeme počas celej sezóny 2013 / 2014 pre návštevníkov v priestoroch divadla predstavovať tvorbu slovenských výtvarníkov v kurátorskom výbere Barbary Brathovej a naopak, v priestoroch Slovenskej výtvarnej únie poskytneme priestor na prezentáciu našim priateľom z divadla Malá scéna. Spolupráca by v prípade získania grantu z MKSR mala vyvrcholiť sochárskym sympóziom v lete 2014, ktorého výsledkom by mali byť sochy umiestnené v záhrade Umelka a pred vstupom do divadla Malá scéna STU.

• Trávnik v galérii počas výstavy Socha a šperk

- Filmový ateliér 2013 ←
- BLAF 2011 – prednáška o fotografii ↓
- BLAF 2010 – L. Jergušová-Vydarená: umenie a matematika ↓↓
- 4/ Noc literatúry 2012 ↓↓↓

2 / e / Akcie a podujatia

(... koncerty, divadelné predstavenia, Noc múzeí a galérii, BLAF, workshopy, Deň umenia 2011, Svetový deň umenia 2012 – 2013, prednášky, ...)

A. Kozárová

Budova Umelky bola odjakživa platformou pre umenie ako také, nielen pre to vizuálne. Výtvarníci sa tu stretávali s hudobníkmi, literátmi a hercami a ich prítomnosť vytvárala špecifické genius loci, ktoré tu, podľa slov väčšiny vystavujúcich a návštevníkov, vládne dodnes. My sa snažíme o to, aby priestor galérie nebol „len“ výstavnou sieňou, ale aby sem ľudia chodili na kultúrne podujatia rôzneho druhu, či už performance, čítanky a krsty kníh, hudobné a divadelné predstavenia alebo prednášky, organizované napríklad v rámci Svetového dňa umenia, Noci múzeí a galérií alebo bratislavského festivalu galérií BLAF. A najmä: aby sa u nás cítili dobre.

Noc múzeí a galérií je najstaršou a asi aj najobľúbenejšou akciou, ktorá sa teší mimoriadnej diváckej obľube a Slovenská výtvarná únia sa do nej zapája už niekoľko rokov. Podujatie organizované v rámci celej Európy každú tretiu májovú nedeľu spája kultúrne inštitúcie na celom Slovensku a oslovuje malých i veľkých návštevníkov. Každoročne pripravujeme pre

našich návštevníkov zaujímavý program v prostredí aktuálnej výstavy, na ktorom sa zväčša podieľajú všetci zamestnanci a niekoľko aktívnych členov SVÚ – Braňo Jelenčík, Peter Heriban, Robo Makar, Jena Šimková, Valika Zacharová a iní. Galéria otvorená do polnoci zvyčajne priláka v priebehu tohto jedného dňa 500 – 800 ľudí, rekord sme zaznamenali v roku 2012 – skoro 1 400 návštevníkov za jediný deň! Do ďalších ročníkov uvítame akékoľvek dobré nápady, aktivity a pomocné ruky.

Bratislava Art Festival – BLAF je podujatie organizované od roku 2010 Nadáciou Centrum súčasného umenia vždy niekoľko dní na jeseň ako festival vizuálneho umenia, na ktorom môže návštevník zažiť, pochopiť, vnímať a diskutovať o súčasnom umení. Festival je zároveň platforma pre aktívnu spoluprácu a sieťovanie štátnych aj súkromných galérií. Slovenská výtvarná únia participuje na podujatí od jeho začiatku a súčasťou programu sú prednášky (Umenie a matematika, Det-ská ilustrácia ako fenomén, Výtvarné premeny SND, Právne a sociálne postavenie umelca na Slovensku a v Európe, prednáškový cyklus dizajnérov, Dizajn publikácií o výtvarnom umení, Súčasná slovenská fotografia, Smerovanie kultúry na Slovensku), workshopy dizajnérov umožňujúce návštevníkom zapojiť sa do rodiačeho sa konceptu, tanečno-výtvarné performance s projekciou, konzultácie s profesionálnymi výtvarníkmi a pedagógmi pre záujemcov o vysokoškolské štúdium výtvarných umení a fotografovanie návštevníkov v improvizovanom ateliéri profesionálnej fotografky. Návštevnosť festivalu sa pohybuje v rozmedzí od 400 – 700 návštevníkov. V oboch prípadoch môžeme konštatovať, že účasť na takýchto akciách SVÚ je prínosom nielen z hľadiska zvýšenej návštevnosti, ale aj vďaka zisteniu, že pri chuti zapojiť sa do podobných projektov je reálne usporiadať kvalitné podujatie, na ktorom majú možnosť prezentovať sa členovia SVÚ a ich hostia rozmanitými spôsobmi, ako sú práve vyššie spomínané prednášky, workshopy, diskusie, performance a iné. V budúcnosti uvítame akékoľvek aktivity zo strany členskej základne SVÚ, ktoré povedú k skvalitneniu a obohateniu výstavného programu Galérie SVÚ počas Noci múzeí a galérií a BLAFu 2014.

Cinemaat – Filmový ateliér je ďalším z periodických projektov organizovaných v Galérii SVÚ. Myšlienka oživiť priestory Kamennej sály vznikla už v roku 2010 práve pri príprave performance v rámci BLAFu, kedy sa výtvarníkom a tanečníkom sídlia-cim v Cvernovke priestor zapáčil natoľko, že nasledujúce dva roky sa v mesačných intervaloch uskutočňovali multi žánrové večery kombinujúce projekcie, výtvarné umenie, tanec, spev, li-

teratúru a nové médiá. Ústrednou myšlienkou projektu Filmový ateliér je vytvorenie multimediálneho podujatia, ktoré by v tradičnom galerijnom prostredí formou experimentu nadobúdalo novú, predovšetkým interaktívnu podobu a etablovalo akúsi stálu scénu pre organizáciu pravidelných kultúrnych podujatí na pôde Galérie SVÚ, s perspektívnym rozšírením na „openair“ podujatie (v prípade priaznivého počasia využitie záhrady Umelka).

Práve takéto aktivity pravidelne preverujú technické možnosti galérie, ktorá v súčasnosti spĺňa všetky náležitosti potrebné pre realizáciu moderného predstavenia a lákajú úplne nové, mladé a zvedavé publikum, nútia tiež samotných účinkujúcich a realizačný team premýšľať o tom, ako by sa takéto podujatia mohli rozvíjať, prípadne nájsť medzi kultúrnymi udalosťami v Galérii Slovenskej výtvarnej únie svoje stále miesto.

Sme presvedčení, že podujatia tohto typu do priestoru galérie patria, obzvlášť v prípade budovy Umelky, ktorú si Bratislavčania stále pamätajú ako miesto, kde sa odjakživa stretávali nielen výtvarníci, ale aj hudobníci, spisovatelia a divadelníci. Priestor galérie celoročne vyplnený výstavami vytvára pre kultúrne podujatia atraktívnu kulisu a naopak, podujatia koncipované pre široké spektrum divákom lákajú aj ľudí, ktorí by možno „len“ kvôli výstave neprišli.

JoGaléria: Novinkou v ponuke netradičných aktivít v galerijných priestoroch je od jesene 2013 možnosť prísť si každý pondelok zacvičiť vo Veľkej sále flow jogu (joga v pomalom tempe) pre začiatočníkov pod vedením skúseného inštruktora. Nápad priniesť cvičenie do priestorov galérie mal od začiatku priaznivú odozvu v radoch výtvarníkov i bežných návštevníkov a za pár mesiacov sa vytvorila skupinka, ktorá sa pravidelne stretáva na pondelňajšiu hodinku jogy. Pre úplnosť treba uviesť, že sa objavila aj jedna nie práve nadšená reakcia (v zmysle: prečo robíme z dôstojnej kultúrnej inštitúcie telocvičňu a znevažujeme tak tento priestor, ktorý má slúžiť len výtvarnému umeniu). Odpoveďou je stanovisko manažérky A. Kozárovej: „Pri výbere z možností, či bude galéria v pondelok (kedy je aj tak zatvorená) opustená a prázdna, alebo v nej bude pár ľudí robiť niečo pre svoje telo a ducha v inšpiratívnom prostredí, budem vždy voliť tú druhú 😊.“

Potešila nás aj reakcia členky SVÚ *Mgr. art. Evy Masarykovej ArtD.*, ktorá sa o joge v galérii vyjadrila takto:

„Joga v galérii prepája vnímanie svojho duchovno-fyzického JA s vnímaním umenia či miesta umenia. Najprvší je zmyslový vnem: teplo v miestnosti, prítomie na sklonku podvečera, tlmená hudba, dotyk bosých nôh s parketami. Joga znamená zjednotenie – cez ásany čiže jogové pozície sa dostávame

do stavu upokojenia, zharmonizovania s vlastnou bytosťou, prostredníctvom vedomého nádychu a výdychu vnímame súznenie s miestom, svetom v danej, precífovej chvíli. Tu a teraz umocňuje naše periférne vnímanie expozície, či ide o obrazy, fotografie, inštalácie, videá či objekty vo výstavnej sieni. Geniom loci je charakteristické radenie dvojplášťových okien, ktoré prepúšťajú rozptýlené svetlo. Joga nás vyladuje telesne a vnímanie umenia nám zjemňuje percepciu na úrovni duše. Toto spojenie funguje a vzájomne obohacuje dva svety.“

Iné akcie: Okrem pravidelných aktivít sa v Galérii SVÚ konajú jednorazové kultúrne podujatia, akými sú napríklad divadelné predstavenia (VŠMU, divadlo Atrapa, Asociácia súčasného tanca), hudobné predstavenia (Mirnix Dirnix), komentované prehliadky (Bienále FORMA, Radošinské naivné divadlo), číta-

nia kníh (Noc literatúry 2012), krsty kníh (Prof. J. Jankovič, Tolerance in Art), krst CD (Janko Lehocký), tlačové konferencie, workshopy (Intenzívne kreslenie) a iné kultúrno – spoločenské podujatia.

Komerčné prenájmy: Ako už bolo spomenuté, keďže SVÚ nie je štátna inštitúcia a nie je teda dotovaná z verejných zdrojov, snažíme sa získať finančné prostriedky na chod galérie aj z komerčných prenájmov. Galéria kapacitne (300 ľudí, 50 stoličiek) aj technicky (klimatizácia, profesionálne ozvučenie, wi-fi, možnosť projekcie, možnosť cateringu v reštaurácii

- Mid-term Conference Transdanube 2013 (... a akcia môže začať) ←
- Rakúsko-nemecký deň – veľtrh pracovných príležitostí ↓
- Mikuláš v Galérii ↓↓

Umelka) spĺňa súčasne požiadavky na organizáciu menších i väčších podujatí kongresového typu, čo sa nám osvedčilo v uplynulých rokoch napríklad pri nasledujúcich akciách:

- Medzinárodný kongres IAA Europe Art After Crisis 2010 (31 delegátov z 22 krajín),
 - Konferencia Európskej koalície pre kultúrnu diverzitu (ECCD) a medzinárodnej federácie koalícií pre kultúrnu diverzitu (IFCCD) 2012 (podujatie simultánne tlmočené do angličtiny a francúzštiny),
 - Mid-term Conference Transdanube 2013 (Bratislavský samosprávny kraj a partneri)
- ...a mnohé iné

Svetlo a priestor v galérii oceňujú najmä reklamné agentúry a produkčné spoločnosti pri nakrúcaní reklám alebo videoklipov. Veľkorysá rozloha Veľkej sály a vždy prítomná kulisa aktuálnej výstavy oslovuje organizátorov narodeninových osláv organizácií (Greenpeace), veľtrhov (Rakúsko-nemecký deň – veľtrh pracovných príležitostí), mediálnych workshopov, tlačových besied, zhromaždení a rôznych iných eventov. Cenník a podmienky prenájmu poskytneme na požiadanie v kancelárii SVÚ.

• Vernisáž Miro Jilo, Klub umelcov

2 / f / Klub umelcov (rekapitulácia 2008 – 2013)

Klub sa stal miestom nielen pre pravidelné zasadania Rady SVÚ, ale aj akcie ako večer poézie Sergeja Jesenina, stretnutia India klubu, diskusie, neformálne posedenia umelcov po vernisáži, pri šálke kávy či novoročnej kapustnici. A k tomu patrí aj dobrá nálada ☺.

PhDr. Bohumír Bachratý, CSc., kurátor výstavného programu **KLUBU UMELCOV:**

16. septembra 2008 bol otvorený a sprevádzkovaný nový *Klub umelcov* na Dostojevského rade 2 v Bratislave ako kaviareň s voľným prístupom. Súčasťou prevádzky sa stali od jeho otvorenia komorné výstavy profesionálnych slovenských umelcov, členov SVÚ i ďalších združení a spolkov. Vystavovali tu aj výtvarníci z Českej republiky a zahraničia (India, Rusko, Srbsko, Maďarsko). Výnimkou bolo niekoľko detských výstav a výstav poslucháčov umeleckých škôl.

Klub sa nachádza v historickej budove Umeleckej besedy slovenskej z roku 1925 – 1926. Od roku 1948 patrila táto, dnes už „kultová“ stavba, Zväzu slovenských výtvarných umelcov (ZSVU) a Slovenskému fondu výtvarných umení (SFVU).

Po roku 1965 tu fungoval pôvodný *Klub výtvarných umelcov a architektov (KVUaA)* (s členskými preukazmi). V rokoch 1966 – 1969 som bol pracovníkom ZSVU (ako vedúci oddelenia dokumentácie a propagácie) a realizoval som v *KVUaA* prvé, malé výstavy. Neskôr, 1969 – 1973 a 1982 – 1983, som tu ako

vysokoškolský pedagóg Katedry dejín umenia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského realizoval ďalšie expozície aj v spolupráci s vtedajšími poslucháčmi katedry. Po zániku a mnohoročnom odstavení KVUaA som v roku 2008 v zrekonštruovanom a znovuotvorenom Klube umelcov začal kurátorsky realizovať ďalšie výstavy.

Podľa priloženého zoznamu ich bolo v čase od 16. septembra 2008 do 14. októbra 2013 šesťdesiat. Boli to výstavy komornej maľby, kresby, grafiky, fotografie, závesných exponátov, ktoré umožňovali spoločenskú i kaviarensku prevádzku Klubu. Pri niektorých výstavách spolupracovali umelecké historičky Mgr. L. Bátorová a M. Modrovičová. V rokoch 2011 a 2012 tu bolo zo spomínaných šesťdesiat výstav deväť expozícií „Junior Klubu“, mladých umelcov a študentov, ktoré pripravili absolventky VŠVU – Mgr. art. D. Kaplanová a K. Morháčová a poslucháčka Dejín umenia Filozofickej fakulty Univerzity Komenského – P. Balážiová (5+4). Pri mojich výstavách som pripravil pozvánky a malé katalógy. Vernisáže boli spojené s kultúrnym programom. Počas trvania výstav, približne v mesačných cykloch (prázdninové mesiace boli „utlmené“), videlo výstavy početné publikum a návštevníci Klubu. V Klube sa tiež konali a konávajú rôzne schôdze a stretnutia výtvarníckych organizácií a spoločenských inštitúcií. Výtvarné výstavy v Klube sú vždy viac ako „výzdobou“ priestoru. Dokumentujú, prezentujú a propagujú aspoň časť z našej súčasnej výtvarnej kultúry a umenia. Dramaturgia výstav vychádzala z výberu – vyzvania autorov a rešpektovala tiež tých výtvarníkov, ktorí sa o výstavný termín prihlásili.

Výstavný program ukončím expozíciou Františka Turcsányiho (vernisáž – 6. 11. 2013). Potom má byť Klub umelcov vymalovaný, možno aj s novým závesným systémom a s novými prevádzkovateľmi. Verím, že výtvarné výstavy v Klube umelcov budú aj naďalej pokračovať v prospech prezentácie hodnôt nášho výtvarného umenia.

2008 • 1/ 16. 9. 2008 *CESTY A PREMENY* – z tvorby súčasných slovenských výtvarníkov, členov Slovenskej výtvarnej únie: J. Berger, L. Berger, V. Gažovič, E. Hollá, M. Chovanec, A. Klímoš, P. Kráľ, J. Koller, A. Kraščiň, B. Mikus, K. Ondreička, M. Paštéka, Š. Roskoványi, M. Lukáč, Š. Prokop; hostia z Čiech I. Bukovský a P. Orišek. Kultúrny program: P. Hammel • 2/ 25. 9. 2008 *ČESKÉ INŠPIRÁCIE – PODZIM/ JESEŇ* – z tvorby českých umelcov žijúcich na Slovensku: K. Bekéniová – Kvietiková, J. Bezúrová, D. Buřil, M. Dobeš, R. Fila, K. Fulierová, B. Kolčáková, V. Kudlík, E. B. Linhartová, J. Mezřický, K. Prudil, M. Šimurda, A. Vojtášek, B. Votavová. Kultúrny program: Z. Homolová • 3/ 13. 10. 2008 */NE/ REALITA* – z tvorby poslucháčov Katedry výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského: A. Frič, I. Neveová, S. Patúcová, K. Vargová, M. Vinterová. Spolupráca Mgr. M. Syrová • 4/ *DAVID a IVAN POPOVIČ – 7 plus 7*. Kultúrny program: L. Belák • 5/ 13. 12. 2008 *MIRO JILO – MOJE SRDCE* – obrazy z tvorivého stretnutia rómskych detí zo Slovenska. Detský kultúrny program.

2009 • 1/ 15. 1. 2009 *OBRAZY A KRESBY DETÍ Z DOMOVA* – Podunajské Biskupice. Spolupráca akad. mal. Ľ. Karásková. Detský kultúrny program • 2/ 12. 2. 2009 *OBLUDÁRIUM o zle, úzkosti, strachu a hrôze, o bolesti z utrpenia, z noci a moci* – z tvorby slovenských a českých umelcov: K. Baron, P. Bartoš, L. Berger, V. Fiala, S. Filko, L. Gajdoš, S. Ilavský, J. Jankovič, M. Kellenberger, R. Krivoš, V. Kudlík, J. Meliš, J. Mezřický, B. Žemlička, E. B. Linhartová, A. Walter, A. Kraščiň, I. Pavle, A. Bugan, S. Trepač, D. Kállay, D. Polakovič • 3/ 10. 3. 2009 *KOLOMAN SOKOL – Štočky a novotlače*. Spolupráca Mgr. J. Vlček • 4/ 28. 3. 2009 *LÚSYD – Lúčne sympóziu Drienovo*: L. Berger, V. Kudlík, J. Kuchta, E. B. Linhartová, I. Popovič. Spolupráca L. Bátorová a M. Modrovičová. Kultúrny program: J. Šmondrk, heligónka • 5/ 22. 4. 2009 *TRENČÍN – UMENIE A UMELCI*: J. Krajčo, V. Kudlík, J. Oravec, spisovateľ R. Dobiáš. Spolupráca L. Bátorová, D. Lovišková – riaditeľka Galérie M. A. Bazovského v Trenčíne. Kultúrny program: Jerguš Oravec • 6/ 15. 5. 2009 *NARESH KAPURIA (India) – Inšpirácia*. Spolupráca L. Volko, prezident India Klubu a M. Modrovičová • 7/ 27. 5. 2009 *EDUARD SOMOV – Fotografie*. Kultúrny program R. Kákoni, V. Mačaj, J. Oriško • 8/ 16. 6. 2009 *JOSEF BAVOR – Obrazy (CZ)* Kultúrny program: Dana a Radoslav Šašina • 9/ 17. 7. 2009 *PAVOL ROŠKO – Impresie*. Kurátorka – P. Balážiová • 10/ 8. 9. 2009 *MICHAL HAJNAL – Bolesť v duši*. Kultúrny program: A. Bartošová, P. Duchnický. Spolupráca L. Bátorová, M. Modrovičová • 11/ 8. 10. 2009 *BLAŽEJ MIKUS, ALEXANDER ŠVARC, PETER ZAJAC – 1983 – 2009*. Kultúrny program: M. Breznický • 12/ 18. 11. 2009 *FERO KRÁL, FERDINAND HLOŽNÍK – Spomienky*. Kultúrny program: D. Buranovský • 13/ *MIRO JILO – MOJE SRDCE* – obrazy z tvorivého stretnutia rómskych detí zo Slovenska. Kultúrny program: M. Rigó a vystavujúce deti.

2010 • 1/ 27.1. 2010 *ROK KREŠTANSKEJ KULTÚRY* – z tvorby slovenských umelcov: Š. Balázs, L. Berger, J. Bezúrová, D. Gladišová, M. Kellenberger, S. Kollárik, A. Kraščiň, J. Krivoš, V. Kudlík, E. B. Linhartová, M. Rudavská, M. Šimurda. Kultúrny program: S. Slobodníková, T. Lipovský, Z. Kišová, L. Martonová • 2/ 26. 2. 2010 *VASIL TEKEL – Geometrické abstrakcie*. Kultúrny program: Z. Dubajová, F. Rác, A. Rényiová • 3/ 24. 3. 2010 *JÍŘÍ MEZŘICKÝ – Od křížové cesty po anonymitu lidského mraveniska*. Kultúrny program: K. Mrázová, I. Bázlik • 4/ 13. 4. 2010 *MICHAELA MOKRÁ – Obrazy 2008 – 2010*. Spolupráca L. Bátorová, M. Modrovičová. Kultúrny program: P. Malý a skupina Trucki • 5/ 5. 5. 2010 *JÚLIUS TUROŇ – Obrazy a Odkazy – Spomienka na J. Kollera*. Kultúrny program: Skupina perkusii A3 • 6/ 9. 6. 2010 *MARTIN KELLENBERGER – Paríž v Bratislave*. Spolupráca M. Modrovičová • 7/ 30. 6. 2010 *VINCULUM – Podoby organickej architektúry*: I. Makovec, O. Csémy, N. Litomerický, J. Siklósy (Komárno). Kurátorka: E. Dénesová • 8/ 26. 8. 2010 *Z ČESKEJ GRAFIKY A KRESBY*: E. Bednářová, I. Bukovský, V. Fiala, Z. Hošek, B. Jirků, A. Kučerová, P. Orišek, M. Rittstein, V. Suchánek, J. Šerých • 9/ 24. 9. 2010 *BORIS MOŤOVSKÝ – Obrazy* • 10/ *SVADBA V INDIÍ – Svadobné oznámenia*. Spolupráca India Klub, B. Volková a L. Volko. Kultúrny program: E. Golovková, B. Volková • 11/ 4. 12. 2010 *MIRO JILO – MOJE SRDCE* – obrazy z tvorivého stretnutia rómskych detí zo Slovenska. Kultúrny program: Skupina Galaktik a A. Bučková, S. Dinková. V roku 2010 bola poskytnutá dotácia na výstavy z Ministerstva kultúry SR v sume 3 000 Eur.

2011 • 1/ 18. 1. 2011 *VLADIMÍR PETRÍK – Obrazy*. Kultúrny program: J. Slavík • 2/ 15. 2. 2011 *MIRA GABEROVÁ A MONIKA PASCOE-MIKYŠKOVÁ: Birthright*. Junior Klub. Kurátorky: Dita Kaplanová a Katarína Morháčová • 3/ 19. 3. 2011 *LÚSYD – Lúčne sympóziu Drienovo, PLEIN AIR TOUJOURS*: L. Berger, M. Durjačka, V. Kudlík, J. Kuchta, E. B. Linhartová, Z. Malénková, B. Mikus, M. Mokrý, I. Popovič, D. Sekela. Spolupráca L. Bátorová a M. Modrovičová. Kultúrny program: I. Matulík, P. Šmatláková, S. Slobodníková, Z. Biščáková • 4/ 19. 4. 2011 *IVANA OROSZOVÁ – Fotografie*. Junior Klub. Kurátorky: D. Kaplanová a K. Morháčová • 5/ 23. 5. 2011 *ZUZANA MALÉNKOVÁ – Mosty* • 6/ 21. 7. 2011 *ZUZANA MALÉNKOVÁ – Vôňa stratenej pamäti*. Junior Klub. Kurátorky: D. Kaplanová a K. Morháčová • 7/ 13. 9. 2011 *MILAN TVRDOŇ – Obrazy* • 8/ 15. 10. 2011 *MIRO JILO – MOJE SRDCE* – obrazy z tvorivého stretnutia rómskych detí zo Slovenska. Spolupráca M. Modrovičová. Kultúrny program vystavujúcich detí • 9/ 2. 11. 2011 *MILICA FISCHEROVÁ – Identity* Junior Klub. Kurátorky D. Kaplanová a K. Morháčová • 10/ 6. 12. 2011 *IVANA ŠATEKOVÁ, ERIK BINDER – X – Massaker*. Junior Klub. Kurátorky: D. Kaplanová a K. Morháčová. V roku 2011 bola poskytnutá dotácia na výstavy z Ministerstva kultúry SR v sume 1 200 eur.

2012 • 1/ 24. 1. 2012 *POÉZIA V DUŠI A OBRAZOCH* – české výtvarníčky žijúce na Slovensku: K. Bekéniová – Kvietiková, J. Bezúrová, K. Fulierová, B. Kolčáková, E. B. Linhartová, B. Votavová • 2/ 16. 2. 2012 *PAOLO ZHANG – Obrazy a kaligrafia*. Kultúrny program: I. Matulík • 3/ 16. 3. 2012 *MÁRIA GAŠKOVÁ (Srbsko) – Obrazy 2007 – 2012*. Spolupráca V. Valentík (Srbsko) • 4/ 24. 4. 2012 *ALEXANDRA ČAČANYIOVÁ, MATÚŠ CHALUPA, OLÍVIA KEMÉNYOVÁ – deti a ĽUDMILA KARÁSKOVÁ – pedagóg: Obrázky z kuchyne*. Kultúrny program: Frédéric a Thierry (F) • 5/ 10. 7. 2012 *MÚZEUM SV. ANTON – Spomienky na rod Coburg*. Kultúrny program: Autorský klub B. Štiavnica – J. Bernáthová, K. Kisošová, M. Petrová, Z. Turáneková a Z. Koteňová a skupina Impresia • 6/ 25. 7. 2012 *GÁBOR SZUCZ – Angle/Uhol/Szög*. Junior Klub. Kurátorka: Petra Balážiová • 7/ 11. 8. 2012 *ADAM ŠAKOVÝ – Spasené*. Junior Klub. Kurátorka: Petra Balážiová • 8/ 18. 10. 2012 *LADISLAV BERGER – Obrazy Teraz*. Kultúrny program: Z. Homolová • 9/ 15. 11. 2012 *LUCIA GREJTÁKOVÁ – Na javisku mesta za oponou tvári*. Kultúrny program: I. Bázlik • 10/ 12. 12. 2012 *LINGUA UNIVERSALE*. Spolupráca, idea: F. Filkorn. Kultúrny program: Skupina Govinda, P. Gmuca, detská recitácia – V. Berkynová, Klaudia a Viktória Považňová • 11/ 17. 10. 2012 *ANNA A ANTON GALKO – Obrazy a monografia*. Kultúrny program: D. Križalkovičová.

2013 • 1/ 19. 1. 2013 *MIRO JILO – MOJE SRDCE* – obrazy z tvorivého stretnutia rómskych detí zo Slovenska. Kultúrny program: vystavujúce deti • 2/ 19. 2. 2013 *VÝBER ZO SLOVENSKEJ GRAFIKY* • 3/ 23. 3. 2013 *EVA B: LINHARTOVÁ A RADEK BACHRATÝ – Jeseň v Paríži*. Kultúrny program: Z. Turáneková a J. Talostan • 4/ 23. 4. 2013 *ZUZANA NEUMANNOVÁ – Farebné polia*. Kultúrny program: J. Kapusta • 5/ 15. 5. 2013 *PETRA VOJTEKOVÁ – Obrazy*. Junior Klub. Kurátorka: P. Balážiová • 6/ 12. 6. 2013 *VILIAM SLAMINKA – Vidíme sa večer* Junior Klub. Kurátorka: P. Balážiová • 7/ 21. 8. 2013 *DIANA ELISCHEROVÁ – Silber Geist*. Kultúrny program: I. Kovačicová, J. Bednárik • 8/ 10. 9. 2013 *ALEXANDRA ČAČANYIOVÁ, OLÍVIA KEMÉNYOVÁ, MATÚŠ CHALUPA A ĽUDMILA KARÁSKOVÁ – Maľujeme koho a čo chceme*. Kultúrny program: Frédéric a Thierry (F) • 9/ 28. 9. 2013 *MIRO JILO – MOJE SRDCE* – obrazy z tvorivého stretnutia rómskych detí zo Slovenska. Kultúrny program: A. Bučková, K. Kováčsová, T. Kováčsová, S. Dinková, D. Mikolášová • 10/ 14. 10. 2013 *EMÍLIA HODASOVÁ – Čipka v obraze*. Kultúrny program: I. Bázlik, P. Uličný • 11/ 6. 11. 2013 *FRANTIŠEK TURCSÁNYI – Z Indie*. Spolupráca India Klub • 12/ 9. 12. 2013 *STRIELAME UMENIE* – vianočná výstava z tvorby slovenských umelcov: M. Pascoe Mikyšková, P. Čejka, I. Šateková, I. Oroszová, I. Herényi, K. Šimeková, D. Kaplanová, L. Tallová, P. Vojteková, S. Patúcová, B. Tomíková. Kultúrny program: DJka PIXY.

V Klube umelcov sa uskutočnilo **37** individuálnych a **23** kolektívnych výstav. Zúčastnilo sa ich viac ako **177** umelcov a **40** detských autorov. Pre Klub boli vydané aj **tri** Bulletin (B. Bachratý, L. Bátorová a M. Modrovičová s reprodukiami výtvarných diel a dokumentárnou fotografiou).

• Vernisáž a výstava v Galerii Diamant, Praha ↑, →

3 / a / Výstavná činnosť v zahraničí – recipročné výstavy 2010 – 2013

Prezentácia súčasného slovenského výtvarného umenia v zahraničných galériách a ambícia ponúknuť slovenskému návštevníkovi čo najzaujímavejšie medzinárodné výstavné projekty patria k prioritám Slovenskej výtvarnej únie a jej Galérie. V rámci pôsobenia SVÚ v organizácii IAA Europe sa už v minulosti objavil priestor na komunikáciu so zahraničnými partnermi, ktorej výsledkom bolo niekoľko zrealizovaných projektov.

Spolupráca s S.V.U. Mánes, Praha

Spolupráca Slovenskej výtvarnej únie a pražského Spolku výtvarných umelcov Mánes prebieha od roku 2008 vo forme pravidelných recipročných výstav, pričom každá z inštitúcií poskytuje galerijný priestor a partnerská strana môže počas troch týždňov predstaviť umelca / umelcov podľa vlastného výberu a prezentovať tak súčasné výtvarné umenie svojej krajiny. Tradícia spolupráce českých a slovenských profesionálnych umelcov, pôsobiacich dnes už v samostatných štátoch, ale stále v relatívne podobnom stredo európskom priestore, nadviazala na pôvodné kontakty pestované ešte v predvoj-

novom Československu, kedy boli členmi spolku Mánes mnohí slovenskí výtvarníci a architekti. Spolek výtvarných umelcov Mánes – so svojou históriou siahajúcou až do 19. storočia, kedy spoločný umelecký záujem spojil mladých českých výtvarníkov, sochárov a architektov do jedného združenia – je pre Slovenskú výtvarnú úniu silným a spoľahlivým partnerom. Spolok sa od začiatku svojej existencie systematicky venoval výstavnej, odborne popularizačnej a edičnej činnosti a jeho kredit, odbornosť a profesionalita stúpali nielen vďaka pôsobeniu najznámejších českých umelcov, ale aj členstvu významných svetových autorov tej doby – členmi spolku boli napríklad E. Munch, A. Rodin, H. Matisse, P. Picasso, M. Chagall, S. Dalí, LeCorbusier, F.L. Wright. V súčasnosti je jednou z priorit S.V.U. Mánes a výstavnej siene Diamant (nachádza sa v suterénnom priestore kubistického domu Diamant v centre Prahy na Spálenej ulici), okrem verejnej prezentácie umenia v súlade s programovou tradíciou spolku, najmä organizácia atraktívnych medzinárodných projektov. Práve v tomto bode sa záujmy oboch inštitúcií stretávajú

a vzniká priestor na spoluprácu a prínosný kultúrny dialóg, ktorému je Slovenská výtvarná únia po skúsenostiach so zahraničnými výstavami z minulých rokov i z pozície predsedníckej krajiny medzinárodnej organizácie výtvarných umelcov IAA Europe naplno otvorená.

Doposiaľ realizované projekty v Galerii Diamant:

2008 Výber z II. ročníka Bienále voľného výtvarného umenia SVÚ • 2009 Výber z II. ročníka Bienále úžitkového umenia SVÚ • 2010 Výber z III. ročníka Bienále voľného výtvarného umenia SVÚ • 2011 Víťazi Bienále z rokov 2006 – 2010 • 2012 Róbert Makar a POSTvisual • 2013 C + S Civilizácia 2013

Výstavy zrealizované v Galerii Slovenskej výtvarnej únie:

2008 Adolf Hoffmeister – Xenia Hoffmeisterová – Adam Hoffmeister • 2009 Spolek výtvarných umelcov Mánes – obrazy, sochy, práce na papíre a fotografie • 2010 S.V.U. Mánes – Ohľadnutí – dvadsať rokov obnovenej verejnej činnosti spolku • 2011 Xénia Hoffmeisterová – Boris Jirků – Michael Rittstein • 2012 Eva Chmelová • 2013 Kabinety Mánesa

V roku 2014 bude v Prahe reinštalovaná výstava súčasnej slovenskej sochy a šperku.

Slovenská výtvarná únia každoročne oslovuje svojich členov a predložené projekty následne posudzuje Rada SVÚ. Vybraný projekt, či už kolektívny alebo autorský, má následne šancu prezentovať sa na pôde organizácie s bohatou tradíciou a atraktívnym priestorom v centre Prahy. Spolupráca je stabilná, medzi výtvarníkmi je o ňu záujem a plánujeme v nej naďalej pokračovať.

Výstavy v Pobaltí

Ambiciózný plán usporiadať výmenný výstavný projekt medzi tromi krajinami v priebehu troch rokov (Slovensko – Litva – Lotyšsko, 2010 – 2012) sa podarilo zrealizovať najmä vďaka dobrým kontaktom a fungujúcej spolupráci s výtvarnými asociáciami z pobaltských krajín, ktoré SVÚ dlhodobo udržiava v rámci pôsobenia v IAA Europe. Recipročná výmena výstav medzi Slovenskom a Litvou začala už v roku 2010, kedy Litovská umelecká asociácia vystavila diela súčasných litovských

výtvarníkov vo Veľkej sále Galérie SVÚ. V septembri 2012 sa spolupráca naplnila vo forme výstavy súčasnej slovenskej sochy a šperku v litovskom Vilniuse, v Galérii ARKA. V priebehu roka 2011 sme sa rozhodli spoluprácu rozšíriť a zaradiť do „plánu cesty“ ďalšiu zastávku na púti Pobaltím – Lotyšsko. Lotyšskí sochári sa predstavili bratislavskému publiku v auguste 2012 s výstavou Direct Casting a v novembri 2012 ponúkli priestor na reінštaláciu slovenskej výstavy v Rige. Všetky tri výstavy napriek nemalej vzdialenosti a logistickej náročnosti zaznamenali značný divácky ohlas a potvrdili potenciál medzinárodných recipročných projektov. Predstavitelia litovskej a lotyšskej výtvarnej organizácie prejavili chuť a ochotu podobný výstavný projekt zopakovať. Zúčastnení výtvarníci mali jedinečnú príležitosť prezentovať svoju tvorbu v zahraničí, pripísať si do svojich portfólií participáciu na medzinárodnej výstave a samozrejme nadviazať kontakty so svojimi pobaltskými kolegami.

Výstava, určená pre galériu ARKA vo Vilniuse a galériu Lotyšskej výtvarnej únie v Rige, vznikla spoluprácou asociácie sochárov Resculpture.sk a Združenia šperkárov AURA pod názvom Bublina – Bubble. Kurátorkami boli Mária H. Nepšinská (šperk), Eva Masaryková a Karin Patúcová-Lunterová (socha), vystavené boli diela nasledujúcich autorov:

- členovia združenia Resculpture.sk: Andrej Csillag, Roman Hrčka, Martin Kubina, Bohuš Kubinský, Jozef Kurinec, Peter Machata, Eva Masaryková, Martina Matúšová Zimanová, Karin Patúcová Lunterová, Ivan Patúć, Dušan Rychtárik, Peter Šelc, Ivana Sláviková,

- Zľava: J.E. Dušan Krištofík, Igors Dobičins, Mária H. Nepšinská, pracovníčka slovenského veľvyslanectva v Rige, Dušan Rychtárik, Roman Hrčka, Andrea Kozárová

- členovia Združenia šperkárov AURA: Andrea Ďurianová, Lucia Gašparovičová, Hany H. Kašičková, Kata Kissoczy, Jana Machatová, Viktoria Münzker, Mária H. Nepšinská, Pavol Prekop, Kristýna Španihelová, Tatiana Warenichová. Výstavu v Rige otváral slovenský veľvyslanec v Pobaltí J.E. Dušan Krištofík a bude reінštalovaná v roku 2014 v pražskej Galerii Diamant v rámci vyššie spomenutej spolupráce s českým spolkom S.V.U. Mánes. Sme presvedčení, že aj napriek tomu, že lotyšské a litovské výtvarné umenie nebolo v stredoeurópskom priestore a najmä u slovenského publika veľmi známe, malo našim divákom čo ponúknuť a bolo bezpochyby obohatením a spštením bratislavských výstavných aktivít. Okrem oboznámenia slovenskej kultúrnej verejnosti s umeleckými trendmi pobaltských krajín a konfrontácie výtvarných prístupov v konštruktívnom dialógu sa ukázal ďalší nemenej podstatný prínos pre výtvarníkov všetkých zúčastnených krajín, a síce priestor na vytvorenie zázemia pre spoluprácu v budúcnosti: či už formou podobných recipročných výstav, menších projektov ako sú rezidenčné pobyty alebo prinajmenšom naštartovania komunikácie umelcov na európskej úrovni. Práve v týchto dňoch nás kontaktovali kolegovia z IAA Europe zo Švajčiarska, ktorí prejavili výrazný záujem o vystavovanie v Galérii SVÚ, čo otvára priestor na ďalší zaujímavý recipročný výstavný projekt v najbližších dvoch rokoch.

3 / b / SVÚ v medzinárodných organizáciách

3 / b / 1 / Európska koalícia pre kultúrnu diverzitu (ECCD)

- Účasť na zasadaní ECCD, Paríž – Francúzsko, máj 2009: Samostatný bod rokovania bol venovaný vystúpeniu Pavla Kráľa, ktorý zástupcov ostatných európskych krajín informoval o priebehu a výsledkoch 1st European Convention v Paríži (december 2008). Na základe konzultácie s francúzskymi partnermi a riaditeľom LITA Ľ. Fifikom následne navrhol P. Kráľ využitie modelu spolupráce francúzskej koalície s významnou autorskou organizáciou SACD obdobným spôsobom aj na Slovensku. Na Valnom zhromaždení LITA (máj 2009) bol jeho návrh schválený.
- Účasť na zasadaní ECCD, Paríž – Francúzsko, október 2009. Na zasadaní P. Kráľ prezentoval francúzsko-anglický originál i slovenské vydanie Bielej knihy. Slovenské aktivity boli účastníkmi zasadania hodnotené veľmi pozitívne. Súčasťou programu bola aj príprava Kongresu IF CCD v Brazílii. Slovensko má v tejto organizácii dobré meno, P. Kráľ mohol nadviazať na pozitívne ohlasy na prácu J. Švoňavského: dve delegácie z európskych krajín navrhli, aby kandidátom za Európu pre voľby do Rady riaditeľov IFCCD bol Pavol Kráľ.
- P. Kráľ bol členom delegácie ECCD na pracovnom stretnutí s členmi kabinetu európskych komisárov pre kultúru (A. Vassiliou) a obchod (De Gucht), Európska komisia, Brusel – Belgicko, máj 2010.
- Spolupráca na príprave spoločného stanoviska za ECCD pre Európsku komisiu k iniciatíve komisárky Androully Vassiliou (Green Paper) o význame kultúrneho sektora pre rozvoj spoločnosti v mene SKKD, júl 2010 (P. Kráľ, J. Švoňavský, M. Brezovská).
- Zorganizovanie zasadania ECCD v Bratislave – 2012

3 / b / 2 / Medzinárodná federácia koalícií pre kultúrnu diverzitu (IFCCD)

- Kongres IFCCD, Salvador de Bahia – Brazília, november 2009: na Kongrese za účasti delegácií cca 50 štátov z celého sveta sme neboli pasívnym divákom. Z bohatého programu zasadania spomenieme aspoň dva príklady, dokumentujúce, že Slovensko je v tejto organizácii rešpektovaným členom. V rámci volieb do Rady riaditeľov IF CCD sa rozhodovalo, na základe návrhu viacerých delegácií, medzi dvomi kandidátmi: španielskym delegátom Jorge Bossom a slovenským dele-

gátom Pavlom Kráľom. Šance boli vyrovnané, po dohode s viceprezidentom Beatom Santschi sa P. Kráľ kandidatúry, najmä vzhľadom na svoje extrémne pracovné vyťaženie, vzdal a podporil španielskeho kandidáta.

Na záver kongresu sa hlasovalo o troch návrhoch rezolúcií: kanadskej, čínskej a slovenskej, ktorú predložil Pavol Kráľ. Reagoval ňou na priebeh Kongresu, v ktorom mu chýbalo výraznejšie zdôraznenie úlohy umelcov a nutnosti ich podpory v rámci celkovo pozitívneho procesu rozvoja hnutia na podporu diverzity kultúrneho vyjadrenia i snahy o všeobecné zlepšenie prístupu ku kultúre a umeniu. Prvé reakcie na slovenský návrh rezolúcie boli dosť rozporné (od súhlasných, cez snahy o posun do príliš formálnej a nič nehovoriacej roviny až po nepochopenie), dokonca prvýkrát počas Kongresu predsedajúci navrhol prestávku s cieľom zblížiť počas nej stanoviská a generálny tajomník neoficiálne navrhol P. Kráľovi – vzhľadom na rozporné reakcie, aby zvážil možnosť stiahnutia návrhu z rokovania, čo P. Kráľ odmietol. Počas neformálnych rokovaní s predstaviteľmi delegácií i členmi Rady riaditeľov vysvetlil podstatu návrhu a získal ich podporu. Po prestávke

- Vice-prezident IFCCD Beat Santschi, prezident IFCCD Rasmane Ouedraogo, starostka mestskej časti Bratislava – Staré mesto Tatiana Rosová a Pavol Kráľ na kongrese IFCCD v Bratislave, september 2012

• Zasadnutie ECCD v Klube umelcov, Bratislava, september 2012

P. Král v emotívnom prejave reagoval na námietky a svoj návrh obhájil: po spresnení formulácie získal návrh pri hlasovaní prakticky 100 % podporu: len dvaja delegáti hlasovali proti, bezprostredne po hlasovaní však predsedajúci – viceprezident Beat Santschi – informoval, že v ich prípade išlo o nedorozumenie, spôsobené nesprávnym priebežným prekladom poslednej verzie rezolúcie do francúzskeho jazyka. (V rámci doznievania emócií sa ešte pri následnom obede ozvalo z viacerých strán: Slovakia, bravo!)

- [Príprava cca 50 stranového komplexného materiálu o akcii slovenských umelcov v roku 2011 a rozsiahly rozhovor \(5 strán\) uverejnený na webovej stránke IFCCD v Kanade](#) (P. Král, spolupráca M. Brezovská a J. Švoňavský)
- [Kongres Medzinárodnej federácie koalície pre kultúrnu diverzitu \(IFCCD\) v priestoroch SVÚ, Bratislava, september 2012, príprava a podiel na vedení \(spolupráca SVÚ, Grémium SKKD a Koaličná rada SKKD\)](#)

3 / b / 3 / International Association of Art

- [Konferencia a Plenárne zhromaždenie IAA/AIAP, Guadalajara – Mexiko, apríl 2011: P. Král členom skupiny predkladateľov návrhu na ustanovenie 15. apríla za World Art Day – Svetový deň umenia, \(podrobnejšie v kapitole č. 6\); P. Král zvolený za člena Výkonného výboru IAA/AIAP](#)
- [Zasadanie Výkonného výboru IAA/AIAP, Paríž – Francúzsko, september 2011 \(P. Král\)](#)
- [Cumbre del Arte – Plenárne zhromaždenie IAA/AIAP Latinskej Ameriky a Karibiku; prezentácia návrhu štatútu umelca, Antofagasta – Čile, november 2012 \(Král\)](#)
- [Zasadanie Výkonného výboru IAA/AIAP, UNESCO, Paríž – Francúzsko, jún 2013 \(P. Král, A. Kozárová\)](#)

3 / b / 4 / International Association of Art Europe

International Association of Art Europe (IAA Europe) zastrešuje približne 40 členských organizácií profesionálnych výtvarníkov v rámci Európy a Severnej Ameriky a rádovo 100 000 umelcov. Pokrýva jeden z piatich kultúrnych regiónov (Afrika, Arabské krajiny, Ázia a Pacifik, Latinská Amerika a Karibik, Európa a Severná Amerika) spadajúcich pod International Association of Art (IAA/AIAP), najväčšie medzinárodné mimovládne združenie výtvarných umelcov s viac ako stovkou členských organizácií po celom svete. IAA podporuje medzinárodnú spoluprácu a výmenu umelcov, bez ohľadu na estetické, politické alebo iné pozadie a jej cieľom je zlepšovať ekonomické a sociálne postavenie umelcov na národnej aj medzinárodnej úrovni. IAA je partnerom UNESCO a svoju činnosť koordinuje s rôznymi organizáciami zaoberajúcimi sa umením a kultúrou.

Členstvo v tejto najvýznamnejšej organizácii výtvarníkov umožňuje Slovensku prístup k informáciám o právnom a sociálnom postavení umelcov i o aktuálnom dianí v organizáciách výtvarníkov na celom svete, najmä v Európe. Poskytuje našim umelcom širšie možnosti na zapojenie sa do medzinárodných aktivít ako sú výstavy, workshopy, sympóziá, študijné pobyty a iné podujatia. Praktickou pomocou pre nich sú preukazy IAA/AIAP UNESCO, ktoré umožňujú bezplatný alebo zľavnený vstup najmä do štátnych či verejných galérií a múzeí na celom svete.

Ako IAA Europe pracuje? Delegáti národných organizácií (tzv. National Committees) sa stretávajú pravidelne každoročne na plenárnych zasadnutiach (General Assembly), ktoré sa konajú v jednom termíne spolu s konferenciami alebo sympóziami – v roku 2010 Art After Crisis v Bratislave, v roku 2011 Artists in Transit v Berlíne, v roku 2012 Art in the Service of Freedom / Professional Artist NOW v Istanbuli a v roku 2013

Free Art in a Free Europe? v Oslo. Členovia Výkonného výboru sa v minulosti stretávali dva až trikrát do roka osobne, avšak od apríla 2012 sme počet osobných stretnutí čiastočne zredukovali: na základe iniciatívy A. Kozárovej sa „stretávame“ raz za mesiac formou Skype konferencií (paralelne prebieha aj e-mailová a v prípade potreby aj telefonická komunikácia), vďaka ktorým môže organizácia fungovať efektívnejšie, pružnejšie reagovať na urgentné problémy a v neposlednom rade šetriť čas a peniaze.

Financovanie medzinárodných kultúrnych aktivít z medzinárodných zdrojov: Prezident IAA Europe P.Král postavil pred delegátov IAA už v Berlíne v roku 2011 kľúčovú otázku: aká je vlastne hodnota umelca v Európe? IAA je do značnej miery závislá na členských poplatkoch jednotlivých krajín, navrhol preto pokúsiť sa nájsť alternatívne finančné zdroje na medzinárodnú kultúrnu spoluprácu: akokoľvek je medzinárodná kooperácia podstatná a užitočná, tak pre umelcov ako i pre spoločnosť, jej ďalší rozvoj je z dlhodobej perspektívy udržateľný len v prípade vytvorenia možnosti jej financovania aj z medzinárodných zdrojov. Pre obdobie 2014 – 2020 je žiadosť o grant z Európskej únie veľkou výzvou.

Právne a sociálne postavenie umelca: Zlepšenie sociálneho a právneho postavenia umelca by malo byť ťažiskovou úlohou IAA Europe. V súčasnosti máme niekoľko pozitívnych príkladov v tejto oblasti. Uvedme napríklad dobré správy z Nemecka, kde sa podarilo získať mimoriadny finančný obnos na podporu vzdelávania výtvarných umelcov, z Francúzska, kde boli vydané zásadné dokumenty ako Biela kniha alebo Manifest výtvarníkov, z Rakúska, ktoré prejavilo záujem spolupracovať so Slovenskom na týchto témach, zo Švédska, kde sa podarilo zakotviť v legislatíve dohodu medzi štátom a umelcom o odmeňovaní za výstavy (MU agreement: usporiadanie výstavy sa považuje za službu verejnosti) a napokon i z domova, kde vznikla Rada vlády pre kultúru. V tejto oblasti má Slovensko veľmi výrazné postavenie. Na návrh P. Krála bola na kongrese v Istanbuli v roku 2012 založená medzinárodná pracovná skupina k otázke Štatútu umelca (podrobnejšie v kapitole 4/c).

Propagácia preukazov IAA: V súčasnosti je dostupná brožúra (v PDF verzii a tlačenej podobe), ktorá je komplexným materiálom a pomôckou pre národné organizácie umelcov: ako postupovať pri snahe o rozšírenie akceptácie karty kultúrny-mi inštitúciami v jednotlivých krajinách a ako preukaz používať. Súčasťou je aj zoznam galérií, ktoré preukaz akceptujú.

Nárast počtu „IAA friendly“ inštitúcií je výzvou pre všetky členské krajiny (viac v časti Cestovanie s IAA preukazom).

Svetový deň umenia: Podujatie sa od svojho ustanovenia v roku 2011 úspešne rozširuje po Európe i po svete. Viac informácií v časti Svetový deň umenia na Slovensku.

Výmenné výstavy: Disponujúc sieťou kontaktov naprieč Európou, členovia IAA Europe môžu svojim členom ponúknuť jedinečnú príležitosť na výmenné výstavy, ktoré zvyčajne fungujú na báze reciprocity. Úspešné projekty boli realizované v spolupráci s Českou republikou, Litvou, Lotyšskom, Nórskom a inými. Viac k téme v časti medzinárodné výstavy.

Medzinárodné bienále kresby Plzeň: IAA Europe je jedným so spoluzakladateľov tohto projektu a má v medzinárodnej porote zastúpenie (Pavol Král – Slovensko a Werner Schaub – Nemecko), taktiež udeľuje počas každého ročníka špeciálnu cenu v mene tejto organizácie – IAA Europe Award.

Informácie a ich zdieľanie: Newsletter IAA Europe vychádza od roku 2012 a je úlohou členských organizácií, aby ho šíрили v rámci svojich krajín. Obsahuje aktuálne informácie, výzvy a upozorňuje na dianie v kultúrnej diplomacii na medzinárodnej úrovni. Všetky dôležité materiály IAA Europe sú zverejňované na webovej stránke organizácie. Podpora jednotlivých organizácií v kritických situáciách je realizovaná formou oficiálnych listov „letters of support“, ktoré upriamujú pozornosť oficiálnych predstaviteľov na aktuálne témy a vyjadrujú morálnu podporu a solidaritu členských krajín IAA Europe svojim kolegom.

Prehľad našej účasti na medzinárodných akciách v rámci IAA Europe: Kongres a Plenárne zhromaždenie IAA Europe, Brusel – Belgicko, október 2006 (P. Král, J. Csáderová) • Kongres a Plenárne zhromaždenie IAA Europe, Cetinje – Čierna Hora, október 2007 (P. Král) • Kongres a Plenárne zhromaždenie IAA Europe, Limassol – Cyprus, november 2008 – na návrh švédskej delegácie P. Král zvolený do Výkonného výboru IAA Europe • Výkonný výbor IAA Europe, Paríž – Francúzsko, december 2008 (P. Král) • Výkonný výbor IAA Europe, Bratislava – august 2009 (P. Král) • Výkonný výbor IAA Europe, Paríž – Francúzsko, január 2010 (P. Král) • vypracovanie písomného vyjadrenia pre Európsku komisiu k iniciatíve komisárky Androuly Vassiliou (Green Paper) o význame kultúrneho sektora pre rozvoj spoločnosti v mene IAA Europe – jún 2010 (P. Král) • príprava a podiel na vedení Plenárneho zhromaždenia IAA Europe a Kongresu Umenie po kríze, Bratislava – Slovensko,

• Pracovná skupina Professional artist NOW na konferencii Art in the Service of Freedom, Istanbul, október 2012 ↑
• Plenárne zasadnutie IAA Europe, Oslo, október 2013 →

• Delegáti IAA Europe z 22 krajín na 7. Plenárnom zasadnutí IAA Europe a kongrese Art after Crisis v budove SVÚ, október 2010

október 2010 (P. Král, A. Kozárová) • Výkonný výbor IAA Europe, Berlín – Nemecko, marec 2011 (P. Král, A. Kozárová) • príprava a podiel na vedení Plenárneho zhromaždenia IAA Europe, Sympóziu Artist in Transit, október 2011, Berlín – Nemecko (P. Král, A. Kozárová) • príprava a vedenie Plenárneho zhromaždenia a konferencie Art in the Service of Freedom / Professional Artist NOW, IAA Europe, Istanbul – Turecko, október 2012, prezentácia návrhu štatútu umelca (P. Král, A. Kozárová) • príprava a vedenie zasadania Výkonného výboru IAA Europe, Berlín – Nemecko, máj 2013 (P. Král, A. Kozárová) • príprava a vedenie Plenárneho zasadania a konferencie IAA Europe Free Art in a Free Europe?, Oslo, október 2013 (P. Král, A. Kozárová) • príprava Plenárneho zasadania a konferencie IAA Europe 2014 – Jeruzalem • príprava konferencie IAA Europe v rámci podujatia Plzeň – Európske hlavné mesto kultúry 2015.

SVÚ ako Office IAA Europe

Administratíva SVÚ funguje od júna 2010 aj ako informačná a organizačná kancelária medzinárodnej asociácie International Association of Art Europe. Práca pre túto organizáciu začala neoficiálne v momente, keď Pavol Král v lete 2010 zatelefonoval novej manažérke SVÚ (v tom čase ešte v skúšobnej dobe ☺) zo zasadnutia Výkonného výboru IAA Europe v Berlíne s otázkou, či by okrem bežných povinností mala záujem spolupracovať a asistovať mu (vtedy ešte ako členovi Výkonného výboru a tajomníkovi IAA Europe) aj pri medzinárodných aktivitách. Nová a zaujímavá ponuka vyžadujúca flexibilitu a plynulú znalosť angličtiny sa nedala odmietnuť a prvá

veľká výzva na seba nenechala dlho čakať. Na jeseň 2010 zorganizovala SVÚ ešte ako neoficiálny Office IAA Europe spolu s vtedajším prezidentom IAA Europe Christosom Symeonidom z Cypru 7. Plenárne zhromaždenie a Kongres Art After Crisis. Počas tohto zasadania bola SVÚ v Bratislave ako sídlo Office IAA Europe oficiálne schválená väčšinou prítomných delegátov. Dnes už môžeme konštatovať, že rozhodnutie pracovať i na medzinárodnej úrovni bolo správne a SVÚ prinieslo okrem množstva kontaktov, zahraničnej spolupráce a nových výziev najmä neoceniteľné informácie a skúsenosti z európskej kultúrnej diplomacie, ktoré nám uľahčujú komplexnejšie a pružnejšie reagovať na dianie na domácej scéne.

Práca, ktorá so sebou prináša mnohé príjemné bonusy, akými sú bezpochyby stále intenzívnejšie pracovné, ale už aj osobné kontakty v takmer každej európskej krajine a každoročné pracovné cesty, však zahŕňa aj každodennú rutinu a dni, kedy človek neprehovorí inak než po anglicky ☺.

Pre ilustráciu sumár z bežných povinností:

- Pravidelná korešpondencia s členmi Výkonného výboru, pokladníkom a administrátorom webovej stránky (raz týždenne) ako aj výtvarníkmi z celého sveta zaujímavými sa o IAA Europe
- Pravidelné online Skype konferencie s členmi Výkonného výboru (raz mesačne)
- Príprava stretnutí Výkonného výboru, kongresov, konferencií a plenárnych zhromaždení IAA Europe – účasť na podujatiach s tematickými prezentáciami, príprava pozvánok,

agendy, zápisníc, praktických podkladov (plán cesty, mapy, rezervácie hotelov) v spolupráci s miestnou organizáciou (Bratislava 2010, Berlín 2011, Istanbul 2012, Oslo 2013)

- Vydávanie newsletteru IAA Europe
- Príprava publikácií (tlačene verzie alebo PDF) zo všetkých konferencií (Art after Crisis, Artists in Transit, Art in the Service of Freedom, Free Art in a Free Europe?) v rozsahu 30 – 80 strán, v anglickom jazyku
- Fotodokumentácia všetkých podujatí IAA Europe
- Aktualizácia webovej stránky, Facebook stránky a blogu IAA Europe
- Reprezentácia organizácie na medzinárodných fórach ako napríklad sympóziu Are Artist Rich?, na ktorom sa zúčastnila manažérka SVÚ Andrea Kozárová ako tajomníčka IAA Europe

„Sympóziu a parlamentný večer Are Artist Rich? organizovaný nemeckým National Committee IGBK v nemeckom meste Kehl (susedské mesto Štrasburgu) boli unikátnou príležitosťou na stretnutie so zahraničnými kolegami pôsobiacimi v oblasti kultúrnej diplomacie, pre sieťovanie rôznych organizácií a pre rozdiskutovanie páľčivých tém tvárou v tvár s členmi Európskeho parlamentu. Zástupcovia IAA Europe z Nemecka, Lichtenštajnska, Holandska, Nórska a Slovenska absolvovali intenzívny celodenný workshop, ktorého výsledkom bol súpis požiadaviek umelcov adresovaný priamo poslancom Európskeho parlamentu. Po prezentácii výsledkov workshopu nasledovala prezentácia publikácie „Pracovné podmienky, práva a požiadavky výtvarní-

kov v Európe“, komentáre členov Európskeho parlamentu a otvorená diskusia. Pre IAA Europe nastali počas tohto podujatia dva dôležité momenty, prvý počas prezentácie IAA Europe ako takej a druhý, keď ma kolegovia presvedčili, aby som sa nemeckej zástupkyne v Európskom parlamente pani Doris Pack opýtala, či je pravdou, že Európska únia mňa viac peňazí na jednu kravu než na jedného umelca. Táto informácia koluje už niekoľko rokov medzi výtvarníkmi a všetkých nás zaujímalo, či je to pravda alebo mýtus (Pavol Král, ktorý informáciu neoficiálne získal od Andersa Lidéna, hlavného koordinátora IAA zo Švédska, už niekoľkokrát verejne – na medzinárodných podujatiach v Berlíne, Bratislave, Plzni a Istanbule – prejavil záujem o oficiálne potvrdenie alebo popretie pravdivosti tejto informácie, zatiaľ sme sa však jednoznačnej odpovede nedočkali). P. Pack trochu zbledla a odpovedala, že to nekorešponduje s realitou a nemôžeme porovnávať dva rozdielne ekonomické sektory, avšak nevedela uviesť, aké sú presné čísla. Každopádne táto priama otázka našťastie skutočne otvorenú diskusiu bez zbytočných formálnych zdvorilostí. Na konci debaty p. Pack uznala, že je potrebná oveľa pružnejšia diskusia medzi politikmi a kultúrными pracovníkmi či výtvarníkmi a spolu s vizitkou ponúkla konzultáciu na tému financovania kultúry kedykoľvek ju budem potrebovať.“ A. Kozárová, Kehl / Strasburg 2012

Kongres Art After Crisis a Plenárne zasadnutie IAA Europe v Bratislave

Slovenská výtvarná únia, ktorá zastupuje všetkých slovenských profesionálnych výtvarníkov v IAA Europe, s jej predsedom Pavlom Kráľom ako členom Výkonného výboru IAA Europe, zorganizovala počas tretieho októbrového víkendu 14. – 17. 10. 2010 pravidelné zasadnutie Výkonného výboru, Kongres na tému Umenie po kríze ako aj Plenárne zasadnutie IAA Europe. Galéria Slovenskej výtvarnej únie privítala 31 delegátov a pozorovateľov z 22 európskych krajín. Kongres otvorila riaditeľka sekcie umenia Ministerstva kultúry Janka Motyčková a predstaviteľka Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku p. Mihaleje-Hromková. Prítomní delegáti diskutovali v rámci pracovných skupín na tému aktuálnej situácie umelcov, hľadali možnosti riešenia naliehavých problémov, koncipovali návrhy odporúčaní pre ďalší postup. Okrem týchto rozhovorov zazneli diskusné príspevky k iniciatíve európskej komisie Green Paper – dokumentu týkajúceho sa uvoľňovania potenciálu kultúrneho a kreatívneho sektora, k možnostiam mobility umelcov a ich diel v rámci Európy a k štatútu umelca zakotveného v zákonoch niektorých krajín. Mimoriadnym výsledkom hlasovania Plenárneho zhromaždenia bolo schválenie Slovenskej výtvarnej únie za informačnú a komunikačnú kanceláriu IAA Europe.

Berlín 2011 – Pavol Kráľ prezidentom IAA Europe

Slovenská výtvarná únia ostala aj po Valnom zhromaždení IAA Europe v Berlíne v roku 2011 zástupcom slovenských profesionálnych výtvarníkov v celosvetovej organizácii výtvarných umelcov International Association of Art – IAA/AIAP UNESCO a v jej európskej sekcii AIAP/IAA Europe. Zhromaždenie upevnilo pozíciu Slovenska v tejto medzinárodnej organizácii. Od 30. októbra 2011 sa SVÚ stala sídlom nielen kancelárie ale aj prezidenta IAA Europe, pretože do tejto funkcie bol zvolený predseda SVÚ Pavol Kráľ, ktorý v predošlom období pôsobil ako tajomník organizácie a člen vedenia Výkonného výboru. Prínos Pavla Kráľa aj manažérky SVÚ Andrey Kozárovej pre medzinárodnú organizáciu ocenil doterajší prezident IAA Europe Christos Symeonides udelením diplomov IAA a prítomní delegáti ich poctili potleskom (standing ovations). Nový výkonný výbor so zástupcami zo Švédska, Holandska, Nórska, Dánska, Litvy, Francúzska, Cypru a Turecka na prvom zasadnutí odsúhlasil návrh Pavla Kráľa, aby funkciu tajomníčky IAA Europe prevzala Andrea Kozárová.

- Pavol Kráľ na plenárnom zhromaždení IAA Europe v Berlíne ↑↑
- Novo zvolený vice-prezident IAA Europe Pontus Raud, prezident Pavol Kráľ a tajomníčka IAA Europe Andrea Kozárová, Berlín, október 2011 ↑

Svetový deň umenia – World Art Day

Svetový deň umenia (World Art Day) je celosvetovým projektom iniciovaným medzinárodnou organizáciou IAA/AIAP, zastrešujúcou profesionálnych výtvarníkov na štyroch kontinentoch. Slovenská výtvarná únia stála pri zrode tejto akcie a podporuje ju od začiatku. Vzhľadom k pozitívnym ohlasom z radov odbornej verejnosti i širokej diváckej základne pripravujeme na rok 2014 už tretí ročník, ktorým chceme nadviazať na projekty z rokov 2012 a 2013. Formou multi žánrového podujatia usporiadaného symbolicky v deň narodenia Leonarda da Vinci (15. apríl) chceme upriamiť pozornosť slovenskej verejnosti na hodnoty umenia a kultúry, ich význam a celkový prínos pre rozvoj spoločnosti a tiež poukázať na nezanedbateľnú úlohu kreatívneho a kultúrneho sektora v rámci globálnej ekonomiky ako i domáceho umeleckého prostredia, ale aj

• Svetový deň umenia – World Art Day 2012

na postavenie a fungovanie samotného umelca v spoločnosti. Návrh ustanoviť 15. apríl, deň narodenia renesančného génia Leonarda da Vinci, za Svetový deň umenia bol na 17. Plenárnom zhromaždení International Association of Art (IAA/AIAP) v apríli 2011 v mexickej Guadalajare predložený s podporou skupiny 9 delegátov, vrátane predsedu SVÚ Pavla Kráľa. Návrh bol plénom tejto organizácie, ktorá zastrešuje umelcov z asi 90 krajín z celého sveta, jednohlasne schválený. Sme presvedčení, že ustanovenie takéhoto dňa na celosvetovej úrovni a jeho prezentácia na Slovensku môže pomôcť pri rozvíjaní dialógu medzi umením a verejnosťou, ako aj pomôcť pochopiť a intenzívnejšie vnímať úlohu umenia pri rozvoji spoločnosti. Prostredníctvom konkrétnych podujatí, konaných v tom istom čase v rôznych kultúrnych inštitúciách po celom svete, podporujeme tradíciu, ktorá by mohla v budúcnosti mať pevné miesto nielen v kalendári, ale aj v povedomí širokej verejnosti.

Radi by sme opäť zapojili do projektu čo najširšie spektrum výtvarných umelcov a pripravili pre divákov atraktívny program v interiéri a exteriéri Galérie SVÚ Umelka, tak ako tomu bolo v roku 2013, keď sme program Svetového dňa umenia rozložili na niekoľko dní (14. – 17. 4. 2013) a prizvali sme k spolupráci aj ďalšie inštitúcie, pôsobiace na súčasnej výtvarnej scéne. Čo sa týka programovej štruktúry, plánujeme osloviť návštevníkov osvedčenými formátmi, ako sú interaktívne workshopy s pedagógmi pre študentov aj verejnosť, vytváranie umeleckých diel pred očami divákov, hudobné vystúpenia, performance, fotografický ateliér, prednášky, diskusie a konzultácie pre záujemcov o štúdium výtvarných umení. Vzhľadom k plánovanej výstave Junior Dizajn Fest, ktorá bude finišovať v termíne osláv Svetového dňa umenia, do akcie zapojíme aj študentov a pedagógov zo Školy úžitkového výtvarníctva. Program

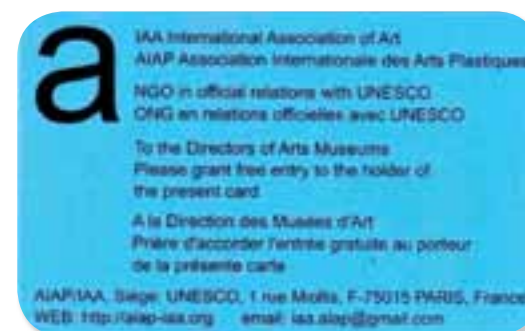
vyvrcholí slávnostnou vernisážou výstavy organizovanej v rámci dlhoročnej spolupráce s pražským Spolkom Mánes. Novinkou oproti minulým ročníkom bude uskutočnenie sprievodných podujatí aj v priestoroch Školy úžitkového výtvarníctva a divadla Malá scéna STU.

Dovoľte nám poďakovať sa na tomto mieste všetkým participujúcim i návštevníkom za vytvorenie výnimočnej atmosféry počas uplynulých rokov a zároveň vyzvať výtvarníkov k spolupráci na nasledujúcom ročníku, ktorého program je stále otvorený dobrým nápadom, zídu sa však aj šikovné ruky pri praktických prípravách, organizácii a propagácii ☺.

Preukazy SVÚ – IAA/AIAP – voľná vstupenka do múzeí a galérií

Členské preukazy SVÚ od roku 2011 slúžia nielen pre identifikáciu členov únie v rámci Slovenska, ale aj ako medzinárodné preukazy profesionálnych výtvarníkov, zastrešených IAA / AIAP, ktorá je partnerom UNESCO.

Slovenská výtvarná únia je ako jediná organizácia na Slovensku oprávnená vydávať uvedené medzinárodné preukazy profesionálnych výtvarníkov IAA/AIAP, a to pre všetkých profesionálnych výtvarníkov, nielen členov SVÚ (na preukaze je uvedené, či držiteľ je alebo nie je členom SVÚ). Sú platné na celom svete vo verejných a štátnych galériách a umožňujú jeho držiteľovi vstup spravidla zdarma (napr. v Paríži Louvre, Musée d'Orsay, Musée del'Orangerie atď.) alebo so zľavou (napr. Centre Pompidou) – vstup však nie je právne vymáhateľný. V súčasnosti z našej iniciatívy prebieha v mnohých krajinách kampaň za rozšírenie počtu galérií, ktoré ich akceptujú, následne bude na webovej stránke www.iaa-europe.eu aktualizovaný ich zoznam.

Implementácia karty na Slovensku je dlhodobým procesom, pri ktorom sme sa stretli s ústretovým prístupom či už Ministerstva kultúry, ktoré odporučilo inštitúciám v svojej zriaďovateľskej pôsobnosti kartu akceptovať, alebo s pozitívnymi reakciami riaditeľov jednotlivých galérií, za čo im patrí úprimné poďakovanie. Veríme, že počet inštitúcií s rovnakým prístupom bude narastať tak, ako počet spokojných držiteľov karty či už z domova alebo z cudziny. Nejde totiž len o voľnú alebo zľavnenú vstupenku do múzeí a galérií, preukaz zosobňuje predovšetkým právo profesionálnych umelcov na celoživotné vzdelávanie a vykonávanie ich povolania. Galérie takto získavajú verných návštevníkov a aj zákazníkov. Je všeobecne známym faktom, že najväčšie nákupy v galerijných obchodoch s katalógmi a odbornými publikáciami robia práve výtvarníci a teoretici umenia ☺.

Celosvetovo zavádzaný nový preukaz je (formátom i materiálom) obdobou kreditných platobných kariet (nahradil staršie, veľké a nedôveryhodné papierové preukazy). Poplatok za vydanie na jeden kalendárny rok, za predĺženie platnosti či vydanie duplikátu je 10,-EUR. Pre vydanie preukazu je potrebné doručiť do kancelárie SVÚ vyplnené tlačivo (poštou, emailom, resp. osobne). Predpokladaná doba vydania je maximálne jeden týždeň od doručenia údajov (v urgentnom prípade po dohode na tel. č. 0917 405 492 možné aj skôr, prípadne na počkanie). Preukaz je možné prevziať si osobne v kancelárii SVÚ alebo dať si ho poslať doporučenou poštou za manipulačný poplatok 3,-EUR. V prípade záujmu o vydanie preukazu kontaktujte prosím administratívu SVÚ. Zoznam slovenských inštitúcií, ktoré preukaz akceptujú, nájdete na webovej stránke SVÚ v sekcii Aktuality.

Cestovanie s IAA kartou / Traveling with IAA card – vydanie medzinárodnej príručky

Medzinárodná príručka Travelling with IAA Card, manuál, ktorý sme pripravili a vydali v roku 2011 v Bratislave pre organizácie výtvarných umelcov z celého sveta, má za cieľ rozšíriť a zlepšiť využitie medzinárodných preukazov IAA/AIAP UNESCO. Manuál je zameraný na tri otázky: ako zabezpečiť produkciu preukazov (dizajn, technológia, bezpečnostné prvky), ako zabezpečiť implementáciu preukazov v jednotlivých krajinách (vrátane vzorových listov), poslednou časťou je zoznam inštitúcií v rôznych krajinách, kde sú preukazy akceptované. Na medzinárodných kongresoch pravidelne vyzývame členské organizácie ďalej presadzovať akceptovanie týchto preukazov vo svojich krajinách a doplniť tak zoznam inštitúcií, v ktorých sú uznávané. Ďalším krokom pre rozšírenie a posilnenie významu preukazu je plánované preskúmanie možnosti spolupráce s organizáciou ICOM.

3 / b / 5 / European Council of Artists / Európska rada umelcov

- Výročná konferencia Európskej rady umelcov, november 2011, Madrid – Španielsko (P. Král)

- Výročná konferencia Európskej rady umelcov: Art as a Bridge Builder, Vilnius – Litva, november 2012

Koaličná rada SKKD schválila nadviazanie užšej spolupráce s Európskou radou umelcov, následne v auguste 2012 SKKD oficiálne požiadala, po viacročných neoficiálnych kontaktoch, o prijatie do Európskej rady umelcov (ECA). Žiadosť na plenárnom zasadnutí ECA vo Vilniuse v novembri 2012 zdôvodnil v mene SKKD predseda P. Král: SKKD bola za člena ECA schválená jednohlasne. Hlavným cieľom účasti P. Krála na konferencii European Council of Artists bolo obnoviť zapojenie slovenskej kultúry reprezentovanej Slovenskou koalíciou pre kultúrnu diverzitu do ďalšej z európskych umeleckých sietí a získanie podpory pre navrhovaný štatút umelca, na ktorom P. Král intenzívne pracuje spolu s kolegami z ďalších medzinárodných organizácií (IAA Europe, ECCD).

- Zorganizovanie zasadania Výkonného výboru Európskej rady umelcov, Bratislava, marec 2013 (P. Král, A. Kozárová)

3 / b / 6 / K medzinárodnej spolupráci nad rámec jednotlivých medzinárodných asociácií

- Medzinárodný festival výtvarného umenia, Monastir – Tunis, september 2008 (P. Král)

- Účast na dvojročnej príprave a podiel na vedení diskusie k jednej zo štyroch hlavných tém na Prvej konferencii o právnom a sociálnom postavení výtvarných umelcov, Centre Pompidou, Paríž – Francúzsko, december 2008:

1st EUROPEAN CONVENTION ABOUT VISUAL ARTIST´ STATUS IN EUROPE bola nepochybne najdôležitejšou aktivitou, na ktorej sme sa podieľali v spolupráci s La Maison des Artistes, hlavným organizátorom. Záštitu nad konferenciou prevzali Nicolas Sarkozy, francúzsky prezident, a Hans-Gert Pöttering, predseda Európskeho parlamentu. Cieľom bolo rozprúdiť odbornú diskusiu o právnom a sociálnom postavení umelcov v Európe, zistiť súčasný stav a vypracovať odporúčania pre Európsku úniu. Slovenských výtvarných umelcov na nej zastupoval akad. mal. Pavol Král, ako jediný účastník zo Slovenska. Priebeh konferencie ukázal, že problémy výtvarných umelcov v celej Európe sú si v mnohom podobné. Sociálne i právne postavenie výtvarných umelcov, resp. umelcov vôbec, je vo všeobecnosti, v porovnaní s inými profesijnými skupinami, horšie. Závery z konferencie, vrátane informácií o spôsoboch riešenia jednotlivých problémov v krajinách Európy, boli organizátormi konferencie písomne spracované a publikované pod názvom White Book. So súhlasom hlavného organizátora

La Maison des Artistes Slovenská výtvarná únia Bielu knihu následne – ako jediná v Európe – vydala v preklade, v rozšírenom slovenskom vydaní. Vydanie slovenskej verzie veľmi pozitívne prijali predstavitelia La Maison des Artistes v Paríži, ktorí prejavili záujem zverejniť ju aj na svojej webovej stránke.

- Pracovné stretnutie expertov o sociálnom zabezpečení výtvarných umelcov v Európe, Internationale Gesellschaft der Bildenden Künste (IGBK) v spolupráci so zastúpením Európskej komisie v Nemecku, Berlín – Nemecko, november 2010 (P. Král)

- Účast na Konferencii o kreatívnom priemysle: Inovácie pre rast, Európsky parlament, hlavný rečník komisár M. Barnier, Brusel – Belgicko, apríl 2011 (P. Král)

- P. Král členom medzinárodného tímu expertov (tvoreného ďalej zástupcami Švédska, Fínska, Estónska, Litvy a Lotyšska) pre projekt Európskeho sociálneho fondu a Európskej únie "Zhodnotenie systému umeleckého vzdelávania a návrhy na zlepšenie jeho kvality", P.Král zodpovedný za vypracovanie písomného hodnotenia 4 zo 16 hodnotených inštitúcií, Riga – Lotyšsko, november 2011

- Dve prednášky na Medzinárodnom sympóziu na tému Postavenie umenia a umelcov v súčasnom svete, Plzeň – Česká republika, október 2012 (P. Král)

- Na základe pozvania nemeckej komisie UNESCO vystúpil P. Král ako jeden z hlavných rečníkov na Výročných konzultáciách UNESCO, Frankfurt – Nemecko, apríl 2013

Ešte jeden príklad efektívnej medzinárodnej spolupráce: práva štatútu umelca, do ktorej sa zapojili na základe našej iniciatívy všetky medzinárodné organizácie, ktoré sú v tejto kapitole spomenuté (podrobnejšie v kapitole 4/c).

- Slovenský delegát súčasťou loga IAA / AIAP v púšti Atacama (Cumbre del Arte, Antofagasta, Čile, 2012)

... a úplne na záver,

na ilustráciu k medzinárodnej spolupráci niekoľko citátov a ohlasov na našu prácu zo zahraničia:

Christos Symeonides, prezident IAA Europe (2010 – 2011): „*Všetci sme nechali svoje srdcia v Bratislave...*“

Alex Meszmer, Švajčiarsko: „*Pavol a Andrea, predovšetkým sa vám chcem poďakovať za zorganizovanie Plenárneho zasadania a kongresu v tak krátkom čase. Urobili ste v Bratislave obrovský kus práce.*“

Rob den Boer, Holandsko: „*... urobili ste fantastickú prácu, všetko bolo veľmi dobre zorganizované, a samozrejme som si užil aj mesto a vašu fantastickú budovu!*“

Francis Desiderio, Belgicko: „*Organizačné zabezpečenie akcie bolo proste perfektné!*“

Anders Werdelin, Dánsko: „*Si hviezda.*“

Stephan Sude, Lichtenštajnsko: „*...Bratislava sa predviedla ako srdečné a priateľské mesto.*“

Thomas Weiss, IGBK Nemecko: „*V Bratislave ste zorganizovali najlepší kongres, na akom som sa kedy zúčastnil.*“

Carmen Moral-Suárez, Kanada: „*Milý Pavol a Mirka, dovoľte mi najprv poďakovať za krásnu a efektívnu spoluprácu. Je to naozaj sen pracovať v takom tíme!*“

(A mám skúsenosti, s ktorými môžem porovnávať).“

Marjorie Houle, Kanada: „*Pavol, urobil si veľa pre zlepšenie postavenia umelcov na Slovensku, je to veľmi pôsobivé. Ďakujem, že si láskavo súhlasil odpovedať na moje otázky. Vaša skúsenosť môže byť veľmi užitočná v iných krajinách. Súhlasíš, aby sme zverejnili váš dokument ako prílohu k interview s tebou?*“

Carmen Moral-Suárez, Kanada: „*Milý Pavol a Mirka, vážim si moje spomienky na Bratislavu. Láskavosť a profesionalita všetkých zostáva jednou z pozitívnych skúseností môjho života.*“

Riešenie problémov kultúrnej politiky a zlepšenie právneho a sociálneho postavenia umelcov patrí dlhodobo k hlavným cieľom Slovenskej výtvarnej únie. Týmto otázkam sa venujeme systematicky, ale reagujeme na aktuálnu situáciu kdekoľvek a kedykoľvek, ak sa naskytne príležitosť. Naše aktivity prekračujú rámec bežnej spolokovej činnosti a ako konštruktívny partner sme si nepochybne získali rešpekt.

Dôsledne rešpektujeme apolitický a profesijný charakter Slovenskej výtvarnej únie, v mene ktorej – ako i v mene nižšie uvedených spojencov – sa programovo usilujeme o vecný, odborný a konštruktívny dialóg s príslušnými orgánmi štátnej správy, predovšetkým s Ministerstvom kultúry, ale aj s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny, Ministerstvom financií či s poslancami Národnej rady.

V nasledujúcich riadkoch Vás chceme informovať o aktuálnych problémoch, ktorými sa zaoberáme i o pozitívach: v niektorých otázkach sme nepochybne pokročili. Je to však beh na dlhé trate a napriek dosiahnutým čiastkovým výsledkom i prísľubom do budúcnosti musíme konštatovať, že **v otázke zlepšenia právneho a sociálneho postavenia umelcov na Slovensku je treba ešte veľa urobiť: dlhé roky neriešené problémy v kultúre stále pretrvávajú.**

Kto sú naši spojenci a partneri doma:

- v oblasti výtvarného umenia je spolupráca neformálna: spolupracujeme so všetkými združeniami výtvarných umelcov, umeleckými školami či jednotlivcami, ktorí o to majú záujem; snažíme sa formulovať, podporovať a presadzovať konštruktívne návrhy, ktoré riešia problémy v oblasti výtvarného umenia a reagovať na oprávnené požiadavky výtvarných umelcov,
- v oblasti umenia v celej jeho šírke má spolupráca už 9 rokov aj formálny charakter: dôležitým partnerom a spojencom SVÚ je Slovenská koalícia pre kultúrnu diverzitu (SKKD), ktorá na základe koalíčnej zmluvy reprezentuje umelcov skoro zo všetkých oblastí umenia (hercov, hudobníkov, výtvarníkov, spisovateľov, televíznych tvorcov, režisérov, kameramanov, tvorcov animovaných filmov, skladateľov, novinárov, prekladateľov), spolu 215 subjektov a 10 173 jednotlivcov (údaj je z augusta 2012): napriek pravdepodobným štatistickým nepresnostiam tieto čísla dokumentujú reprezentatívnosť SKKD – nevieme o žiadnej inej organizácii na Slovensku, ktorá by zastrešovala čo len približne porovnateľný počet umelcov; hlavným cieľom je riešiť jednak spoločné problémy umelcov (napr. problematika financovania kultúry, stratégia rozvoja kultúry, štatút umelca – právne a sociálne postavenie umelcov, autorský zákon), jednak podporovať sa navzájom pri riešení špecifických problémov jednotlivých oblastí umenia (napr: pre výtvarníkov je jednou z priorit uznanie nákupu umeleckých diel ako daňový výdavok, pre hercov je dôležitá

kolektívne vyjednávanie, pre hudobníkov podiel pôvodnej tvorby vo vysielaní, atď); predsedom Grémia SKKD, ktoré SKKD vedie a reprezentuje navonok, je od mája 2011 Pavol Kráľ,

- niekedy je dôležité hľadať aj širšiu podporu, ako napríklad počas protestnej akcie umelcov za zmenu daňovo-odvodovej reformy v roku 2011: v konkrétnych otázkach sme dokázali nájsť spoločnú reč aj s predstaviteľmi živnostníkov a malých podnikateľov, čím sme podporu pre naše spoločné návrhy rozšírili rádovo o niekoľko stotisíc ľudí (podrobnejšie v časti 4 / h / K akcii za zmenu návrhu daňovej a odvodovej reformy).

Kto sú naši partneri a spojenci v zahraničí:

Spolupracujeme najmä s tromi celoeurópskymi a dvomi celosvetovými organizáciami umelcov:

- Medzinárodná asociácia umelcov pre Európu a Severnú Ameriku (IAA Europe)
- Európska koalícia pre kultúrnu diverzitu (ECCD)
- Európska rada umelcov (ECA)
- Medzinárodná asociácia umelcov (IAA/AIAP)
- Medzinárodná federácia koalícií pre kultúrnu diverzitu (IFCCD)

Chceme aj naďalej rozvíjať medzinárodnú spoluprácu Slovenskej výtvarnej únie, ktorej vplyv v medzinárodných umeleckých organizáciách je výrazný: predseda SVÚ P. Kráľ je členom vedenia celosvetovej organizácie IAA/AIAP a prezidentom IAA Europe, bol členom medzinárodného tímu expertov Európskeho sociálneho fondu a Európskej únie v Lotyšsku (projekt Vyhodnotenie umeleckých vzdelávacích programov a vypracovanie návrhov na ich zlepšenie), je členom Čestného predsedníctva a poroty Medzinárodného bienále kresby Plzeň – Európske hlavné mesto kultúry 2015, zúčastnil sa na mnohých medzinárodných konferenciách, workshopoch, pracovných stretnutiach i v sídle EK a Európskeho parlamentu, pozývaný je na medzinárodné podujatia, na ktorých neraz vystupuje ako jeden z rečníkov. SVÚ je uznávaná ako schopný organizátor, a to tak doma (v jej priestoroch sa konali v posledných rokoch viaceré medzinárodné konferencie – IAA Europe, IFCCD, ECCD, zasadania EC IAA Europe a ECA) ako i v zahraničí (spoluorganizovala podujatia v Berlíne 2011, Istanbul 2012 a Oslo 2013). Ocenením kompetentnosti a prínosu SVÚ je rozhodnutie IAA Europe z roku 2010 – potvrdenie SVÚ ako sídla informačnej a koordinačnej kancelárie IAA Europe (partnerská Office IAA/AIAP sídli v budove UNESCO v Paríži), veľmi pozitívne je hodnotený výkon A. Kozárovej, manažérky SVÚ vo funkcii tajomníčky IAA Europe.

Výsledkom je rozširovanie možností na zapojenie slovenských umelcov do medzinárodných projektov a získavanie informácií a skúseností, ktoré nám pomáhajú pri riešení problémov doma: nemusíme objavovať už objavené. Nie na poslednom mieste bola pre nás dôležitá aj morálna podpora, napr. počas akcie umelcov za zmenu daňovo-odvodovej reformy – listy, ktoré v mene medzinárodných organizácií umelcov boli odoslané na adresu našich čelných štátnych predstaviteľov.

Spolupráca s Ministerstvom kultúry a zastúpenie v poradných orgánoch

Roky sme vnímali ako problém neexistenciu „priestoru“ na pravidelnejší, systematický dialóg s predstaviteľmi kompetentných štátnych orgánov. Zaznievalo to z viacerých strán, opakovane zriadenie medzirezortného orgánu pri Ministerstve kultúry navrhovali členovia Grémia SKKD (písomné návrhy, i osobne v rámci pracovných stretnutí na MK v rokoch 2007 – 2010). V posledných rokoch nepochybne nastal pozitívny posun:

- Vo februári 2011 bola zriadená **Rada ministra kultúry pre umenie**, ktorá poskytla priestor zástupcom umelcov na systematickejší dialóg s ministrom kultúry i ďalšími zodpovednými predstaviteľmi MK; za SKKD bol do Rady nominovaný jej predseda Pavol Kráľ. K najdôležitejším úlohám Rady patrila spolupráca pri príprave analyticko-koncepčného materiálu s názvom Stratégia rozvoja kultúry na Slovensku na roky 2012 – 2016. Niektoré myšlienky z neho sa dostali aj do programového vyhlásenia novej Vlády SR. Zástupcovia tejto rady sa zúčastnili na stretnutí s novým ministrom kultúry hneď po jeho menovaní do funkcie. Rada ukončila činnosť vo februári 2012.

- V roku 2012 sa tento priestor ešte rozšíril: zriadená bola **Rada vlády pre kultúru**, nadväzujúce užšie zamerané Výbory a pracovné skupiny, ktoré by sa mali zamerať na konkrétne problémy a pripraviť návrhy na ich riešenie. Zriadenie Rady vlády sme uvítali: priniesla možnosť zaoberať sa aj otázkami medzirezortného charakteru, pribudla možnosť pre umelcov zvoliť si troch svojich zástupcov. Je predčasné hodnotiť prínos a určite sú rezervy vo využití celkového potenciálu (na poslednom zasadnutí Rady som tlmočil isté sklamanie umelcov z toho, že niektoré pracovné skupiny sa ešte nezišli), na druhej strane sa však v priebehu jedného roka činnosti dostalo na program niekoľko dôležitých materiálov (podrobnejšie viď časť 4/a, 4/b, 4/c, 4/d) a otvoril sa priestor na vecnú diskusiu o ďalších, pre umelcov kľúčových otázkach; určite nie je dostatočne využitá ani možnosť zo strany umelcov (či širšej kultúrnej verejnosti) vyjadriť svoj názor a pripomenovať

niektoré dôležité materiály (napríklad návrh Stratégie rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020) v rámci verejnej diskusie na webovej stránke MK.

Členovia Rady vlády SR pre kultúru

Predseda Rady: **Maďarič Marek**, minister kultúry SR

Podpredseda Rady: **Kažimír Peter**, podpredseda vlády a minister financií SR

Členovia: **Lajčák Miroslav**, podpredseda vlády a minister zahraničných vecí SR, **Richter Ján**, minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR, **Čaplovič Dušan**, minister školstva, vedy, výskumu a športu SR, **Počiatek Ján**, minister dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, **Malatinský Tomáš**, minister hospodárstva SR, **Jahnátek Lubomír**, minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, **Sečík Ivan**, štátny tajomník MK SR, **Nagy Lászlo A.**, splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny SR, **Mikuš Tibor**, predseda združenia samosprávnych krajov SR, **Dvonč Jozef**, predseda Združenia miest a obcí Slovenska, **Hagyari Pavel**, predseda Únie miest Slovenska, **Mika Václav**, generálny riaditeľ Rozhlasu a televízie Slovenska, **Tkáč Marián**, predseda Matice Slovenskej, **akad. mal. Kráľ Pavol**, predseda Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, **Mgr. Art. Dubačová Viera** – za občianske združenia, aktívne pôsobiace v oblasti umenia, **Ing. Stasselová Silvia** – za občianske združenia, aktívne pôsobiace v oblasti kultúrneho dedičstva, **Prof. PhDr. Michalovič Peter, CSc.** – za občianske združenia, aktívne pôsobiace v oblasti médií, **Ing. Huska Ernest**, za Ekumenickú radu cirkví, **mons. Rábek František**, za Konferenciu biskupov Slovenska, **Prof. Mgr. Art. Šulaj Ondrej, Mgr. Art. Godár Vladimír, PhD., doc. Ing. Gruska Viliam Ján.**

Dlhodobé konštruktívne úsilie o riešenie problémov umelcov, skúsenosti i reprezentatívnosť tak SKKD ako i SVÚ v zastupovaní záujmov umelcov sa prejavili v priestore, ktorí dostali ich zástupcovia v jednotlivých poradných orgánoch (pôsobenie vo všetkých je čestné, čiže neplatené): **RADA VLÁDY PRE KULTÚRU** – akad. mal. Pavol Kráľ • **VÝBOR RADY PRE UMENIE** – 2 členovia za SKKD: akad. mal. Pavol Kráľ, predseda Grémia SKKD a Mgr. Oľga Ruppeltdová, predsedníčka SSPUL, 1 člen za SVÚ: Mgr. art. Róbert Makar, ArtD. • **VÝBOR RADY PRE KULTÚRNO – OSVETOVÚ ČINNOSŤ** – 1 člen za SKKD: Mgr. art. Štefan Zima, predseda Folklornej únie na Slovensku • **VÝBOR RADY PRE MÉDIÁ** – 1 člen za SKKD: Mgr. Peter Kerlik, podpredseda Slovenského syndikátu novinárov • **VÝBOR RADY PRE PRÍPRAVU STRATÉGIE 2014 – 2020**, 1 člen za SKKD: akad. mal. Pavol Kráľ, zvolený za podpredsedu Výboru • **Pracovná skupina k analýze odmeňovania zamestnancov v odbore kultúry a návrh spôsobu zlepšenia úrovne ich odmeňovania** – 2 členovia za SKKD: Mgr. Mirka Brezovská a Mgr.

art. Rastislav Dubovský ArtD., predseda výboru Spolku slovenských skladateľov • **Pracovná skupina k štatútu umelca**, 3 zástupcovia SKKD: za výtvarných umelcov: akad. mal. Pavol Kráľ, za divadelných umelcov: Mgr. Jozef Švoňavský, za spisovateľov: Mgr. Mirka Brezovská • **Pracovná skupina k rekodifikácii autorského práva v Slovenskej republike**, 3 členovia za SKKD: za výtvarných umelcov: Peter Heriban, M.A., za hercov: Marián Slovák, za spisovateľov: Kamil Peteraj • **Pracovná skupina k zakotveniu povinnosti používať percento z nákladov na stavbu financovaných z verejných zdrojov na výtvarné dielo v stavbe**: za Slovenskú výtvarnú úniu doc. Ing. arch. Lýdia Jergušová – Vydarená, akad. mal. • Na základe iniciatívy ministra kultúry SKKD dostalo možnosť navrhnúť svojho zástupcu aj do **Rady vlády pre mimovládne neziskové organizácie**. V auguste 2012 sa členom tejto Rady stal za SKKD Ing. Branislav Jelenčík, ArtD, 1. podpredseda SVÚ. Prostredníctvom nášho zástupcu chceme využiť šancu aj tu obhajovať záujmy kultúry (podrobnejšie v časti 4/f: *Slovenská výtvarná únia uprostred Rady vlády pre mimovládne a neziskové organizácie*).

Vzhľadom na to, že (z formálneho hľadiska) som štatutárom dvoch veľkých organizácii umelcov (SVÚ a SKKD) a že (z praktického hľadiska) sa otázkam právneho a sociálneho postavenia umelcov venujem veľmi intenzívne aj na medzinárodnej úrovni, dostal som možnosť zapojiť sa do práce viacerých poradných orgánov. Aj keď niektoré ponuky odmietam, rovnako odmietam aj niektoré pozvania zo zahraničia a snažím sa o zapojenie širšieho okruhu spolupracovníkov, je však toho stále dosť (ale popri extrémnom zaťažení to prináša aj pozitíva – vyššiu efektívnosť na základe využitia širších skúseností; a ak už v nejakom poradnom orgáne som, tak tomu naozaj venujem čas i energiu a k predkladaným materiálom sa vyjadrujem, pripomienkujem ich tak písomne, ako i osobne na príslušných zasadaniach).

Uvedené poradné orgány – Rada vlády, Výbory a pracovné skupiny – sa zaoberali viacerými závažnými návrhmi. Vyjadroval som sa samozrejme nielen sám za seba, ale snažil som sa zodpovedne brániť a presadzovať záujmy umelcov, ktorých zastupujem, priebežne som informoval o aktuálnych návrhoch i mojich pripomienkach (mailom, na webe SVU i SKKD, na zasadaniach Rady SVÚ i Koaličnej rady SKKD). Dôvodom infomovania je nielen transparentnosť: ak sa umelecká obec dokáže s návrhmi, predkladanými v ich mene, naozaj stotožniť, posilní tým našu vyjednávaciu pozíciu a šanca na úspech je potom výrazne vyššia. V tejto Ročenke uvádzame (vzhľadom na limitovaný rozsah) aspoň výber najmä k aktuálnym problémom – spätná väzba vo forme reakcií a vyjadrení z Vašej strany je vítaná.

Ktorými témami sa zaoberáme

Najdôležitejšie témy, ktoré boli na programe v rámci Rady vlády pre kultúru, jej Výborov a pracovných skupín v priebehu prvého roka jej činnosti a ktoré by sa mohli prejavíť tak na celkovom stave kultúry, ako i v reálnom živote umelcov v nasledujúcich rokoch:

- 1/ návrh na zriadenie Fond pre umenie (s cieľom zefektívniť grantový systém) – viď kapitola 4/a
- 2/ koncepcia podpory pôvodnej literatúry
- 3/ stavebný zákon (zahŕňajúci aj otázku výtvarného umenia vo verejných stavbách a ochranu umeleckých diel pre ničenie) – viď kapitola 4/b
- 4/ právne postavenie umelcov – štatút umelca – viď kapitola 4/c
- 5/ stratégia rozvoja kultúry na obdobie 2014 – 2020 patrí k najdôležitejším dokumentom, ktorý môže podstatne ovplyvniť vývoj v oblasti kultúry v nasledujúcich rokoch. Z pohľadu pesimistu sú to síce len slová, ale realista (resp. optimistický pragmatik) bude oponovať: ťažko môžeme očakávať, že sa niečo v kultúre vyrieši bez aktívneho a konštruktívneho prístupu samotných umelcov. Pomenovanie problémov, širšia zhoda v otázke základných priorít a následne konštruktívne návrhy na ich riešenie sú pre úspech (v akejkoľvek oblasti) nevyhnutné. Podrobnejšie – viď kapitola 4/d.

Aspoň stručne k iným otvoreným otázkam, ktoré by mali byť na programe v najbližších rokoch a na riešení ktorých máme záujem: už v roku 2014 autorský zákon (zo strany umelcov je snaha o posilnenie pozície autorov, téme sa venuje napr. L.Fifik), systém financovania kultúry (dlhodobý problém:

možnosti viacdrojového financovania, riešenie sponzorstva, fínsky model – zdroje pre kultúru aj z lotérií?), kolektívne vyjednávanie (tejto téme sa venuje najmä Jozef Švoňavský, podpredseda Grémia SKKD), zastúpenie pôvodnej tvorby v médiách (tejto téme sa venuje napr. Peter Lipa, člen Grémia SKKD), médiá celkovo (tejto téme sa venuje napr. Peter Kerlik, člen Grémia SKKD, ale i Lubo Belák, AOSS), prehodenie daňovo-odvodového zaťaženia umelcov (napr. možnosť zohľadnenia 2% platieb umelcov) – na tieto otázky sa zameriava napr. Mirka Brezovská s podporou celého Grémia SKKD.

... ale zaoberali sme sa aj mnohými ďalšími otázkami v oblasti právneho a sociálneho postavenia umelcov či stavu kultúry a jej miesta v spoločnosti: uvádzame výber niektorých našich aktivít v predchádzajúcom období (niektoré z nich zostávajú naďalej aktuálne)

1/ Biela kniha – 1. Európska konvencia výtvarných umelcov, publikácia v rozsahu 100 strán, vydala SVÚ v roku 2009. Sumarizuje výsledky konferencie výtvarných umelcov z 22 štátov Európy v Centre Pompidou v Paríži (dec 2008), obsahuje konkrétne informácie o špecifických opatreniach pre umelcov v uvedených štátoch z hľadiska daňového a odvodového zaťaženia či systému podpory umelcov. Zo Slovenska sa na prípravu (od roku 2006) i samotnom priebehu zúčastnil P. Kráľ. Publikácia je dostupná vo formáte PDF na www.svu.sk, v rubrike Aktuality.

• Centre Pompidou, Paríž – pohľad na javisko: úvodné prejavy k 3. téme 1th European Convention (delegáti Španielska, Dánska a Slovenska) ↑
• Pozvánka na Deň umenia. Autor grafického symbolu protestnej akcie B. Jelenčík ←

• Diskusia o budúcnosti Danubiany – zhromaždenie umelcov v Galérii SVÚ, január 2012

2/ Akcia za zmenu návrhu daňovej a odvodovej reformy (máj 2011 – október 2011) bola jednou z najdôležitejších aktivít SKKD, ako súčasť nášho dlhodobého úsilia o zlepšenie právneho a sociálneho postavenia umelcov na Slovensku. Na záver tejto kapitoly uvádzame stručný prehľad priebehu akcie, fotodokumentáciu a úvod rozsiahleho 17 stranového stanoviska, ktoré v mene SKKD pripravil P. Kráľ. Podrobnejšie – viď kapitola 4/h.

3/ Koncepcia rekonštrukcie Hurbanových kasární na priestor pre všetky druhy umenia bola jednou z posledných tém, ktoré boli prezentované na zasadnutí Rady ministra kultúry pre umenie začiatkom roku 2012. Vizualizácia bola zverejnená aj na webovej stránke MK. Myšlienku sme jednoznačne podporili.

4/ Uplatňovanie medzinárodných preukazov IAA / AIAP na Slovensku. Na základe našej žiadosti a po osobnom stretnutí v roku 2011, na ktorom sme vysvetlili zmysel a spôsob používania preukazov IAA v Európe a vo svete, minister kultúry Daniel Krajcer prejavil pochopenie k otázke uplatňovania medzinárodných preukazov IAA/AIAP v kultúrnych inštitúciách na Slovensku. Na základe jeho odporúčajúceho listu sme sa obrátili na slovenské galérie. Viaceré odpovedali pozitívne, vrátane napríklad SNG či Mestskej galérie v Bratislave. Vďaka tomu sa umelci stretávajú už aj v slovenských kultúrnych inštitúciách s rovnako ústretových prijatím, aké im dlhodobo poskytujú kultúrne inštitúcie v zahraničí. Veríme, že galérií, ktoré ich akceptujú, bude postupne pribúdať. Uvedené preukazy, ktoré na Slovensku v mene IAA/AIAP vydáva profesionálnym výtvarným umelcom výhradne Slovenská výtvarná únia, sú uznávané v galériách a múzeách na celom svete. Umožňujú výtvarným umelcom – vrátane slovenských – bezplatný vstup i v ta-

kých prestížnych inštitúciách ako napr. Louvre, Musée d'Orsay či Orangerie v Paríži, Walter Gropius Museum v Berlíne, Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique v Bruseli a v mnohých iných. Medzinárodné preukazy IAA/AIAP sa uľahčením prístupu výtvarných umelcov k najvýznamnejším svetovým zbierkam výtvarného umenia podieľajú na ich celoživotnom odbornom vzdelávaní.

5/ Akcia veľkej časti kultúrnej verejnosti o záchranu múzea moderného umenia – Meulensteen Art Museum Danubiana, ktorá prebiehala v období jún 2011 až február 2012 a ktorú sme jednoznačne podporovali, bola úspešná. Napriek počiatočným nedorozumeniam, spôsobeným najmä nepresnými či skreslenými informáciami, trojstranné rokovania medzi ministrom kultúry Danielom Krajcerom a dvomi delegáciami umelcov s protichodným postojom (i rokovania medzi samotnými umelcami), ktoré prebiehali veľmi intenzívne od polovice decembra 2011 do konca januára 2012, pomohli vyjasniť niektoré sporné otázky (z hľadiska právneho i vecného) a aj napriek pretrvávaniu istých výhrad dospeli k jednoznačnej zhode oboch delegácií umelcov a ministra kultúry v tom, že Kunsthalle nemá byť súčasťou Danubiany. Väčšina umelcov podporila rozhodnutie ministra kultúry prijať Danubianu ako dar od jej zakladateľa a vlastníka Geralda Meulensteena a následne galériu dobudovať.

6/ Štvorročná periodická správa o opatreniach na ochranu a podporu rozmanitosti kultúrnych prejavov k Dohovoru UNESCO 2005, marec 2012: Grémiun SKKD spolupracovalo s MK pri jej príprave ako reprezentant občianskej spoločnosti. Oceňujeme, že napriek kritickému vyjadreniu, ktoré v mene SKKD vypracoval predseda SKKD P. Kráľ, bola správa v plnom rozsahu do uvedenej správy zahrnutá. Podrobnejšie – viď kapitola 4/e.

7/ Otvorenie predvolebnej diskusie o kultúre s predstaviteľmi politických strán (feb 2012) malo za cieľ upozorniť na pretrvávajúce problémy kultúry na Slovensku ako i na možné riešenia.

S iniciatívy Ľ.Beláka, SC PEN a s aktívnou podporou Grémia SKKD bola pred voľbami do parlamentu zverejnená výzva politickým stranám, po ktorej nasledovali naše rozhovory s konkrétnymi reprezentantmi kandidujúcich strán.

8/ Národná rada SR, január 2013: rokovanie o návrhu zrušiť povinnosť umelcov platiť 2 % z príjmu brutto pre umelecké fondy. Dlhodobá diskusia o tejto otázke, rovnako ako o budúcnosti umeleckých fondov je neraz viac postavená na dohadoch ako na faktoch, serióznych údajoch a analýzach. Emotívny charakter tejto témy umocňuje zhoršovanie ekonomickej situácie tak samotných umelcov, ako i fondov. Vyjadrenie k tejto otázke zo dňa 23. 1. 2013 sme poslali v mene Vedenia SVÚ doc. Mgr. art. Dušanovi Jarjabkovi, predsedovi Výboru NR SR pre kultúru a média, JUDr. Róbertovi Madejovi, predsedovi Ústavnoprávneho výboru NR SR a Ing. Danielovi Duchoňovi, predsedovi Výboru NR SR pre financie a rozpočet. Podrobnejšie – viď kapitola 4/g. Keďže v rámci SKKD nedošlo v tejto otázke k širšej zhode, v mene SKKD sme do diskusie nezasiahli. P. Kráľ a členka Grémia SKKD M.Brezovská sa vyjadrili v mene ich materských organizácií v rámci hodinovej diskusnej relácie: <http://www.tvr.sk/tvprogram/arena/arena-autorska-dan/2013-02-13-160000>. Širšia komunikácia medzi zúčastnenými stranami je v záujme nájdenia racionálnych riešení nevyhnutná, i vzhľadom na to, že téma je už roky skoro permanentne „na stole“ (poslanec p. Viskupič počas rokovania v parlamente oznámil, že pripravuje návrh zákona o umeleckých fondoch).

9/ Umelecké diela vo verejnom priestore: na základe iniciatívy PhDr. Iva Štassela, riaditeľa Mestského ústavu ochrany pamiatok, s ním predseda SVÚ P. Kráľ spolupracoval od januára 2013 (s cieľom pomôcť zmeniť súčasný stav, nahradiť chaos systémom, transparentnosťou a odbornosťou) pri príprave návrhu koncepcie a súťažných podmienok (Návrhu koncepcie narábania s pomníkmi, pamätníkmi, pamätnými tabuľami a výtvarnými dielami na území hlavného mesta SR Bratislavy a Pravidiel postupu pri evidovaní, umiestňovaní, premiestňovaní a demontáži pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel a evidovaní pamätných tabúľ na území hlavného mesta SR Bratislavy, ktorý bol predložený na rokovanie Mestskej rady hlavného mesta SR Bratislavy, a Návrhu pôsobu umiestňovania pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel v Bratislave súťažnou formou); otázkou sa zaoberala aj komora architektov, z našej strany prejavili

ochotu a pripomienkovali návrh viacerí sochári (Prof. Jozef Jankovič, Alexander Bence – zo skúsenosťami v danej oblasti zo zahraničia), výtvarníci (Lýdia Vydarená-Jergušová, B. Jelenčík), teoretici (D. Srnenská, S. Jankovičová) a ďalší.

10/ Možnosť úhrady cestovných nákladov pre umelcov: na základe iniciatívy ministra financií z januára 2013 (citujem „... stav je z dlhodobého hľadiska nevyhovujúci a je žiadúce ho odstrániť z dôvodu potreby zvýšenia právnej istoty umelcov“) a po konzultácii s kolegami z SKKD a SVÚ (s cieľom na základe skúseností z rôznych oblastí umenia identifikovať problémy) P. Kráľ spracoval pre MK štvorstranovú analýzu, do ktorej zahrnul aj vyjadrenia Petra Kerlika – Slovenský syndikát novinárov, Dagmar Podmakovej – Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV, Svetlany Waradzinovej – VŠMU, hudobníka Petra Lipu a hudobného skladateľa Jána Jamrišku, tajomníka ZDHS a ZSDH.

11/ Otázky prínosu kultúry pre spoločnosť: zapájali sme sa do medzinárodnej diskusie a snažili sme sa v rámci našich možností sprístupňovať verejnosti nové pohľady na zmysel a prínos kultúry, ktoré priniesli napr. iniciatíva pod názvom Green paper komisárky Androuly Vassiliou, Európskej komisárky pre vzdelávanie, kultúru, viacjazyčnosť a mládež v roku 2010, zameraná na rozvoj kreatívneho odvetvia (vyjadrili sme sa k nej v mene SVÚ, SKKD i IAA Europe, podieľali sme sa na spoločnom vyjadrení aj za ECCD), či analýza Economy of Culture.

12/ Vytváranie podmienok na mobilitu umelcov (konferencie, pracovné stretnutia – podporujeme iniciatívy našich partnerov najmä z Nemecka, Rakúska a Švajčiarska). atď.

4 / a / K návrhu na zriadenie Fondu pre umenie

Výbor pre Umenie i Rada vlády pre kultúru sa na jar zaoberali návrhom koncepcie Fondu pre umenie, ktorý podporili.

Realizácia by mohla priniesť pozitívne zmeny, stojí za to sa s ním oboznámiť a sledovať jeho ďalší vývoj a najmä realizáciu v praxi.

Cieľom návrhu je presunúť časť grantového systému na nezávislú inštitúciu, umožniť vláde financovať kultúru a umenie bez priameho riadenia celého procesu momentálnou vládou garnitúrou. Odbremenilo by to MK, ktoré sa vyčerpáva administráciou dotačného systému a následne nedokáže plne zabezpečiť komplexnú činnosť odbornej správy kultúrneho

sektora, zabránilo by to aj prípadným politickým vplyvom a mohlo by to vyriešiť dlhodobé a notoricky známe problémy súčasného grantového systému (napr. nemožnosť poskytovania viacročných grantov), návrh počíta aj s viacdrojovým financovaním. Návrh (v rozsahu 13 strán) bol zverejnený a predložený na verejnú diskusiu na webovej stránke Ministerstva kultúry (od 1. do 31. mája 2013, link: <http://www.culture.gov.sk/aktuality-36.html?id=374>).

V mene SKKD som na rokovaní Rady vlády predložil tieto pripomienky k návrhu koncepcie Fondu pre umenie:

Návrh koncepcie Fondu pre umenie ako celok jednoznačne vítame a podporujeme, považujeme ho za krok správny smerom a šancu vyriešiť dlhodobé problémy, ktoré – napriek aj nesporným pozitívam, ktoré grantový systém MK priniesol – doteraz vo financovaní kultúry a umeleckých aktivít pretrvávajú.

V zásade **súhlasíme s analýzou situácie a dôvodmi na zriadenie Fondu pre umenie i s navrhnutou koncepciou**, ale v záujme

- podpory realizácie uvedeného návrhu,
- v záujme toho, aby nový systém FPU neprevzal s dobrou myšlienkou zároveň aj nedostatky pôvodného grantového systému MK,
- i v záujme zefektívnenia tej časti grantového systému, ktorá by v zmysle návrhu zostala naďalej pod priamou gesciou MK (oblasť podpory hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva), si **dovoľujeme pripomenúť niektoré ďalšie nedostatky doterajšieho systému**, ktoré v analýze spomenuté nie sú, pričom sú umelcami dlhodobo vnímané negatívne. Napriek tomu, že sú riešiteľné, znižujú efektívnosť systému a poškodzujú imidž MK ako predstaviteľa a „hovorca“ kultúry.

1/ Administratívna náročnosť a z pohľadu umelcov prehnaný dôraz na formálnu stránku, čo umelci vnímajú veľmi negatívne, ako odkaz v zmysle: **Nie je dôležité, čo v kultúre a umení robíte, nie sú dôležité výsledky: rozhodujúce sú formulácie.**

- Takýto postoj nie je v súlade so súčasným trendom. Aj vo verejnom obstarávaní v hodnote desiatok a stoviek miliónov Eur (napr. diaľnice) sú v súčasnosti tendencie formálne pravidlá zjednodušiť a v niektorých prípadoch namiesto potvrdení predkladať len čestné prehlásenia. Pri grantoch MK v hodnote niekoľko tisíc či dokonca len niekoľko sto Eur zmenu k lepšiemu zatiaľ nevidieť.

- Vyžadovanie dokladov, o účelnosti ktorých sa dá oprávne pochybovať, napr. overeného prekladu pozvania zo zahraničia dokonca aj z českého jazyka (poplatok za úradné overenie

je rovnako vysoký aj keď pozvanie obsahuje hoci len 1 či 2 vety)

- V praxi žiadatelia o príspevok z grantového systému predkladajú MK každoročne znovu a znovu tie isté doklady ku každej žiadosti, napr. doklad o právnej subjektivite (*Príklad: stanovky konkrétneho subjektu majú 7 strán, tento rok podal uvedený subjekt 9 žiadostí o granty (vrátane žiadosti o zopár stoviek Eur) = len stanovky od tohoto jedného subjektu pre MK predstavujú spolu 63 strán; a to sa opakuje každoročne, čiže len od tohoto jedného subjektu prevzalo MK v priebehu existencie grantového systému odhadom okolo 150 – 200 kópií identických stanov = spolu cca 1 000 – 1 200 (!) strán; pritom nepriloženie jednej kópie z uvedeného množstva spôsobilo v konkrétnom prípade vyradenie žiadosti...*)

Jednoduchým riešením by mohlo byť napr.:

- prehodnotenie rozsahu požadovaných potvrdení
- požadovanie nevyhnutne potrebných všeobecných príloh nie ku každej jednotlivéj žiadosti, ale len 1 x za žiadateľa
- vyžadovanie nového dokladu od žiadateľov, ktorí splnili požadované podmienky len v prípade, ak dôjde ku zmene

2/ Často a opakovane z rôznych strán zaznieva (napr. návrh reformy verejnej správy ESO), že štátna správa by sa mala zefektívniť a zjednodušiť, menej zaťažovať občana; štátny orgán by nemal od občana požadovať potvrdenia, ktoré má sám (resp. iný štátny orgán) k dispozícii:

- V praxi žiadatelia o príspevok z grantového systému predkladajú MK každoročne spolu tisíce strán potvrdení od iných štátnych orgánov (Sociálna poisťovňa, Všeobecná zdravotná poisťovňa, Daňový úrad, Kataster, atď.) – čo zaťažuje všetky 3 strany (žiadateľov, uvedené inštitúcie i MK, ktoré musí žiadosti kontrolovať a skladovať):

- napr. údajmi na katastri štát disponuje, sú verejne prístupné na webe (overenie by zabralo v prípade odôvodnených pochybností menej času a námahy, ako napísať list o odmietnutí žiadosti),
- podľa informácií našich kolegov v Maďarsku (Národný kultúrny fond, www.nka.hu) sa u nich obdobné potvrdenia poskytujú elektronicky, v priebehu cca 1 týždňa

3/ Nepružnosť doterajšieho grantového systému z časového hľadiska, zdĺhavé schvaľovanie, dlhodobé zneistenie žiadateľov a následne nemožnosť čerpať prostriedky v prvých 4 – 5 – 6 mesiacoch roka

- na porovnanie: podľa informácií našich kolegov v Maďarsku dostane žiadateľ do 3 týždňov od podania žiadosti odpoveď, či je žiadosť schválená alebo nie

4/ Komplikované (a z pohľadu žiadateľov neraz skôr formálne ako vecné) vyúčtovanie grantov:

- problém s formuláciou vo faktúrach, napr. položka polygrafické náklady: banner akceptovaný nie je, pútač áno, hoci to môže byť v praxi to isté (= banner môže byť použitý ako pútač: banner je však chápaný ako reklama, pútač je formálne v poriadku, ale nutné presunúť do inej položky – propagácia projektu)
- služby musia byť iba na faktúru, dohoda o vykonaní práce nestačí (čo je problém napr. pri dozore na výstavách, ktorý vykonávajú spravidla dôchodcovia; resp. nepravidelné pomocné práce vykonávané študentami alebo i fyzickými osobami)
- neakceptovaná je položka poistenie osôb (objekty, sochy, atď. áno, osoby nie, ani cestovné postenie pri aktívnej účasti napr. ako rečník na významnej zahraničnej konferencii)
- nemožný presun v rámci položiek, aj keď sa celková výška použitých prostriedkov nezmenila a k zmene došlo na základe okolností, ktoré nemohol žiadateľ ovplyvniť (napr. v konkrétnom prípade zahraničný partner prispel nie na katalóg, ako bolo uvedené v žiadosti o grant, ale prispel v dohodnutej výške na dopravu: túto zmenu MK neakceptovalo, dôsledkom bola požiadavka na vrátenie podstatnej časti grantu – cca 3 000 Eur)
- príklady na riešenie pritom existujú, a to aj v prípadoch neporovnateľne vyšších prostriedkov: médiami v týchto dňoch prebehla informácia, že vláda SR podporuje – v záujme efektívneho využitia – snahu o možnosť dodatočného presunu prostriedkov zo štrukturálnych fondov EU medzi jednotlivými položkami

5/ Na záver, ale nie najmenej: vecné hľadisko a zmena prístupu pri posudzovaní žiadostí

- Fond pre umenie by mal byť pre umelcov partnerom, podporujúcim realizáciu dobrých projektov, nie inštitúciou, zhromažďujúcou často bezvýznamné a mechanicky množené „papiere“; nemal by byť sudcom, nekompromisne trestajúcim drobné formálne pochybenia
- Pri skúmaní jednotlivých detailov žiadostí by nemala uniknúť podstata, celkový obraz, celkový pohľad na skutočný rozsah činnosti a prínos žiadateľa pre kultúru

Sme presvedčení, že zmena je v záujme obidvoch strán. Chceme veriť, že pozitívna zmena je možná.

V Bratislave, 16. 4. 2013, Akad. maľ. Pavol Kráľ, Predseda SKKD

4 / b / K návrhu stavebného zákona

Problematika výtvarného doriešenia priestorov vo verejných budovách je spojená s mnohými kontroverznými vyjadreniami, nepochopením a zredukovaním realizácii tohto druhu takmer na nulu. Dôsledkom takéhoto prístupu v uplynulých viac ako dvadsiatich rokoch bolo nielen výrazné obmedzenie možnosti výtvarných umelcov užiť sa svojou tvorivou prácou, ale poznamenalo to i vzhľad verejných priestranstiev a verejných budov. Najčastejšie sa odmietavý postoj zdôvodňoval tvrdením, že systém, ktorý umožňoval výtvarné doriešenie priestorov vo verejných budovách (tzv Hlava V), bol nezmyselným výplodom socializmu, nerozlučne spojeným s obdobím pred rokom 1989.

Takýto prístup nezodpovedá faktom: význam výtvarného doriešenia priestorov vo verejných budovách určite neobjavil socializmus. Naopak: veľká časť kultúrneho dedičstva ľudstva by bez podpory štátu nikdy nevznikla, či už je to výtvarné doriešenie architektúry v starovekom Egypte, v antickom Grécku či Ríme, Michelangelova socha Dávida vo Florencii alebo maľba v Sixtínskej kaplnke. Podpora umenia zo strany štátu či iných inštitúcií s porovnateľnou mocou a vplyvom (napr. cirkev) je spojená prakticky s celou históriou ľudskej civilizácie. A ani súčasnosť nie je iná: v mnohých štátoch, ktoré socializmus nikdy nezažili, je povinnosť použiť určité % z celkového rozpočtu na výtvarné dotvorenie verejných priestorov samozrejmosťou, jednoznačne stanovenou zákonom (napr. Nórsko, Nemecko, Holandsko, Cyprus, Luxembursko).

Dobrou správou je:

- že návrh nového stavebného zákona výtvarné umenie opäť zobral na vedomie
- že zároveň rieši aj ochranu umeleckých diel vo verejných stavbách pri následných rekonštrukciách, takže by mohol byť prvým krokom k zastaveniu nekontrolovateľného ničenia umeleckých diel, ku ktorému dochádzalo (a ešte dochádza) v posledných desaťročiach.

Návrh zákona je pripravený, prebieha jeho pripomienkovanie. V prípade schválenia by účinnosť zákona bola otázkou (veríme) už nie rokov, ale len mesiacov.

V pracovnej skupine Ministerstva kultúry k stavebnému zákonu boli zastúpení odborníci z viacerých oblastí, výtvarníci i architekti. Za SVÚ bola členkou Lýdia Jergušová-Vydarená, návrh pracovníci MK konzultovali aj s predsedom SVÚ P. Kráľom.

§ 2 Všeobecné povinnosti

(1) Orgány verejnej moci pri plnení svojich zákonných úloh sú povinné rešpektovať priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia podľa územnoplánovacej dokumentácie, dbať o vyvážený udržateľný územný rozvoj v záujme územnej súdržnosti, sociálnej súdržnosti, šetrného využívania prírodných zdrojov a iných daností územia a o ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva. Odvetvové koncepcie ústredných orgánov štátnej správy, programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja a koncepcie rozvoja územnej samosprávy musia byť v súlade s územnoplánovacou dokumentáciou.

(3) Ak ide o novú stavbu alebo o obnovu existujúcej stavby, ktorá je určená, aby ju užívala verejnosť, stavebník je povinný časť investičných prostriedkov z verejného rozpočtu vyčleniť a použiť na obstaranie a umiestnenie umeleckého diela v takejto stavbe; to neplatí, ak ide o líniovú stavbu.

§ 50 Projektant

(5) Projektant je povinný

g) utvárať v projektovej činnosti priestor pre umiestnenie umeleckých diel v rámci funkčných a ekonomických podmienok výstavby, najmä v stavbách určených na užívanie verejnosťou a na verejných priestranstvách,

§ 70 Ochrana kultúrneho dedičstva

(1) Ak pri uskutočňovaní stavby alebo zmeny stavby dôjde k nálezu kultúrne cenných predmetov alebo k archeologickému nálezu, stavbyvedúci je povinný ihneď prerušiť stavebné práce, urobiť opatrenia na uchovanie nálezu do jeho odborného posúdenia, nález bezodkladne ohlásí stavebnému úradu a zaznamenať do stavebného denníka čas a okolnosti nálezu, čas jeho ohlásenia a opis urobených opatrení. Na stavbe uskutočňovanej svojpomocou je povinný nález ohlásíť a zaznamenať vlastníku stavby.

(2) Ak ide o mimoriadne vzácny nález, na ktorého uchovanie, zabezpečenie alebo odvoz je potrebné dočasne alebo natrvalo zastaviť uskutočňovanie stavby, stavebný úrad rozhodne o prerušení uskutočňovania stavby na nevyhnutný čas alebo o úplnom zastavení stavby. Vlastníkovi stavby patrí za toto obmedzenie práva primeraná náhrada od vlastníka nálezu. Ak vlastníctvo nálezu pripadne štátu, primeranú náhradu poskytne pamiatkový úrad.

(3) Ak sa má stavba uskutočniť na pozemku alebo na inej stavbe, na ktorých je umiestnené umelecké dielo, projektant vyzve autora umeleckého diela, aby mu oznámil, ako navrhuje s umeleckým dielom naložiť. Ak z projektovej dokumen-

tácie vyplýva, že umelecké dielo sa nepoužije v navrhovanej stavbe, stavebný úrad prizve do konania o umiestnenie stavby alebo do stavebného konania aj autora umeleckého diela s cieľom zabezpečiť jeho odstránenie z miesta stavby. Ak autor umeleckého diela nie je známy, jeho pobyt sa nedá zistiť, nemá záujem zúčastniť sa na konaní a ani sám nezabezpečil odstránenie umeleckého diela zo stavby alebo zo staviska, stavebný úrad uloží stavebníkovi, aby zabezpečil odvoz a odborné uskladnenie umeleckého diela na náklady autora umeleckého diela alebo držiteľa majetkových práv k umeleckému dielu.

(4) Ak sa má v súvislosti s uskutočňovaním stavby zo staviska alebo zo stavby odstrániť umelecké dielo, stavebník je povinný bezodkladne po právoplatnosti stavebného povolenia alebo po doručení stavebného súhlasu upovedomiť autora umeleckého diela alebo držiteľa autorských práv o predpokladanom čase odstránenia a vyzvať ho, aby na vlastné náklady odstránil a odviezol umelecké dielo zo stavby alebo staviska. Ak autor umeleckého diela nežije a držiteľ majetkových práv k umeleckému dielu nie je známy alebo nemožno zistiť jeho pobyt, stavebník je povinný postupovať podľa odseku 3.

(5) Ak sa odstránenie umeleckého diela predpokladá už v návrhu územnoplánovacej dokumentácie, orgán územného plánovania prerokuje návrh zastavovacích podmienok v tejto časti s autorom umeleckého diela a s vlastníkom pozemku alebo stavby, na ktorých je umiestnené. Orgán územného plánovania je povinný ich upovedomiť o schválených zastavovacích podmienkach, ktoré sa týkajú odstraňovaného umeleckého diela, do 30 dní odo dňa schválenia územnoplánovacej dokumentácie.

(6) Na účely tohto zákona sa umeleckým dielom rozumie dielo výtvarného umenia, ktoré je pevne spojené so zemou na verejnom priestranstve, alebo je pevne zabudované do stavby ako súčasť jej obalovej konštrukcie alebo ako súčasť jej interiéru v časti prístupnej verejnosti. Tento zákon sa nevzťahuje na hnutelné diela výtvarného umenia v exteriéri a interiéru stavby, ani na umelecké diela v časti stavby neprístupnej verejnosti.

§ 159 Splnomocňovacie ustanovenie

(4) Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky po prerokovaní s Ministerstvom financií Slovenskej republiky vydá všeobecne záväzný právny predpis, v ktorom ustanoví druhy a formy umeleckých diel v stavbe a akú časť investičných prostriedkov z verejného rozpočtu je stavebník povinný vyčleniť na obstaranie a umiestnenie umeleckého diela v stavbe.

§ 162 Verejné obstarávanie

(2) Na výber najlepších riešení v oblasti architektúry, urbanizmu, stavebného inžinierstva a umeleckých diel do stavieb sa použije súťaž návrhov podľa všeobecných predpisov o verejnom obstarávaní.

4 / c / K štatútu profesionálneho umelca

Pracovný materiál pre širšiu medzinárodnú diskusiu / priebežný sumár / informácie a reakcie z 21 krajín 4 svetadielov / komentáre / návrhy / ukážky legislatívnych noriem z viacerých krajín

Pavol Kráľ / Bratislava, 6. november 2013

V nasledujúcej časti uvádzame len úvodnú časť, dokument v plnom znení je dostupný vo formáte PDF na www.svu.sk, v rubrike Aktuality (slovenská verzia v rozsahu 88 strán, anglická verzia v rozsahu 77 strán).

Analýza je výsledkom efektívnej medzinárodnej spolupráce. Úsilie o zlepšenie právneho a sociálneho postavenia umelcov patrí k hlavným cieľom Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, rovnako je súčasťou agendy viacerých medzinárodných asociácií umelcov, s ktorými dlhodobo spolupracujeme. Jednou z možností, ktoré by mohli pomôcť na ceste k naplneniu tohoto cieľa, je prijatie právnej normy – Štatútu umelca, o ktorom sa na Slovensku diskutuje už dve desaťročia. V súčasnosti vidíme šancu prejsť od dlhých diskusií k reálnym riešeniam: na stretnutí zástupcov Grémia SKKD s ministrom kultúry v máji 2012 došlo k neformálnej dohode o zriadení pracovnej skupiny s cieľom analyzovať situáciu a pripraviť koncept štatútu umelca. Prvé pracovné stretnutia pracovnej skupiny, zloženej zo zástupcov ministerstva kultúry a Grémia SKKD, sa uskutočnili už v priebehu mesiacov jún – august 2012. Koncom roku 2012 bola pracovná skupina k štatútu umelca zriadená aj oficiálne, a to pri Rade vlády SR pre kultúru.

S cieľom konštruktívne prispieť k dosiahnutiu reálneho výsledku: a/ Priebežne analyzujeme situáciu a názory samotných umelcov tak na Slovensku, ako aj v zahraničí: na jeseň 2012 som vypracoval analýzu k základnej otázke štatútu – koho sa má týkať a dotazník.

b/ Na základe získaných informácií sa snažíme zjednocovať postoje umelcov pri hľadaní prijateľných a realizovateľných riešení, a to tak z pohľadu umelcov, ako i štátu: kľúčovú úlohu na Slovensku zohráva Grémium SKKD a Koaličná rada

SKKD, ale aktivity vyvíja i SVÚ a ďalšie partnerské organizácie. Infomácie sú dostupné na webe SKKD a SVÚ. K téme prebehli mnohé pracovné stretnutia a diskusie.

c/ Grémium SKKD vypracovalo úvodný koncept štatútu umelca ako podklad pre rokovanie pracovnej skupiny pri Rade vlády pre kultúru SR.

V záujme získania skúseností zo zahraničia som prezentoval koncept návrhu osobne v rámci 5 medzinárodných organizácií. Návrh v anglickej a španielskej verzii bol rozoslaný spolu s výzvou na širšiu diskusiu a dotazníkom, na ktorý priebežne prichádzajú odpovede, zástupcom týchto medzinárodných organizácií umelcov: Medzinárodná asociácia umenia Európa (IAA Europe), Medzinárodná asociácia umenia (IAA/AIAP), Európska rada umelcov (ECA), Medzinárodná federácia koalícií pre kultúrnu diverzitu (IFCCD/FICDC), Európska koalícia pre kultúrnu diverzitu (ECCD/CEDC).

Pripravil som – s veľkou pomocou kolegov zo Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu a Slovenskej výtvarnej únie – sumarizáciu názorov, informácií ako i príklady súvisiacich právnych úprav z 21 štátov 4 kontinentov. Problémy a otázky, s ktorými sa stretávame v diskusiách, sa často opakujú alebo sú veľmi podobné. Táto analýza poskytuje odpovede z mnohých krajín, dáva nám možnosť porovnávať a uľahčiť hľadanie racionálnych riešení. Verím, že výsledok môže byť pre umelcov užitočný. Niekoľko aktuálnych informácií:

10th General assembly of International Association of Art Europe 2013, October 5, Oslo, Norway:

1/ schválilo odporúčanie: IAA Europe vyzýva vlády členských štátov, aby s ohľadom na tvorivý príspevok umelcov ku kultúrnemu rozvoju jednotlivých národov zoberali do úvahy pozitívne skúsenosti so špecifickými zákonmi ako je Štatút umelca a uviedli – v rámci procesu zlepšovania sociálnych garancií, tvorivých a pracovných podmienok i daňového systému – najlepšie myšlienky do reálneho života.

2/ schválilo prípravu medzinárodnej konferencie k otázke Štatútu umelca v Jeruzaleme na jeseň roku 2014 (možnosti, technické otázky a organizačné zabezpečenie prediskutuje Office IAA Europe v Bratislave s organizátorom GA IAA Europe 2014 – National Committee Israel).

Veľmi nás tešia pozitívne reakcie z krajín, kde sa aktuálne zaoberajú so tatútom umelca, ako napr. v Maroku. Príklad – mail zo 7. 10. 2013 od generálneho tajomníka IFCCD Charlesa Valleranda z Kanady:

Priatelja, v piatok som sa stretol s prezidentom Marockej koalície Hassanom El Neffali a ministrom kultúry pánom Aminom Sbihi. Hassan je teraz jeho poradca. Veľmi sa zaujímajú o výsledky vášho prieskumu v súvislosti s právnou definíciou umelcov, pretože aktívne pracujú na reforme vnútroštátnych právnych predpisov. Pavol, máš predstavu, kedy budú výsledky k dispozícii? Všetko najlepšie, Charles.

Želáme všetko najlepšie kolegovi Hassanovi El Neffali a všetkým ostatným. Dúfame, že táto analýza im aspoň trochu pomôže pri ich úsilí.

Aktuálne sme dostali podklady už z 22. krajiny – Rumunska. Budeme veľmi radi, ak dostaneme reakcie, komentáre a obzvlášť tie informácie, ktoré ešte v analýze chýbajú.

Na analýze pracujeme priebežne, dobrovoľne a nad rámec našich bežných povinností. Ospravedňte preto chyby či nepresnosti, ku ktorým mohlo prísť napr. pri preklade. Je to otvorený pracovný materiál. Uvítame upozornenia na prípadne chyby či akékoľvek ďalšie vecné vyjadrenia k nastoleným otázkam.

Ešte raz vďaka všetkým, ktorí sa už zúčastnili – alebo sa ešte len chystajú zúčastniť – v tejto diskusii.

Majte prosím na pamäti, že sa jedná o prácu v procese, ktorá sa zameriava – ako prvý krok – najmä na otázku kto by mal byť zahrnutý v štatúte umelca. Druhým krokom je analyzovať konkrétne opatrenia na riešenie špecifických problémov umelcov v rôznych krajinách. Inicialovali sme medzinárodnú diskusiu o tejto otázke s cieľom zmapovať situáciu vo svete a konštruktívne tak prispieť k riešeniu problémov na Slovensku, a zároveň s cieľom pokúsiť sa vypracovať rámcové odporúčanie, ktoré by bolo prijateľné tak pre umelcov, ako i jednotlivé vlády.

Prečo sa vôbec touto otázkou zaoberať: Umelec je veľmi často posudzovaný – napriek zásadným rozdielom v charaktere práce – rovnako ako podnikateľ, napriek tomu, že cieľom podnikania je dosahovať zisk, ale kultúrne a umelecké aktivity môžu mať iný charakter.

Niekoľko citátov z Dohovoru UNESCO z r. 2005 (ratifikovala ho väčšina štátov sveta vrátane Slovenska):

CIELE A HLAVNÉ ZÁSADY / Cieľom tohto dohovoru je uznať osobitný charakter kultúrnych aktivít, tovarov a služieb ako nositeľov identít, hodnôt a významov. (I./ Článok 1/g)

VYMEDZENIE POJMOV / Kultúrne aktivity, tovary a služby: Kultúrne aktivity, tovary a služby sú aktivity, tovary a služby, ktoré pri posudzovaní z hľadiska kvality, použitia alebo účelu stelesňujú alebo odovzdávajú kultúrne prejavy nezávisle od obchodnej hodnoty, ktorú môžu mať. Kultúrne aktivity môžu mať účel samy osebe alebo môžu prispievať na produkciu kultúrnych tovarov a služieb. (III./ Článok 4 / 4)

Netvrdíme, že umelci sú lepší. V súlade s Dohovorom UNESCO a medzinárodným záväzkom SR však konštatujeme, že sú iní.

A ak sú iní, malo by to byť primerane zohľadnené v príslušných právnych predpisoch.

Na základe našich dlhodobých skúseností vieme, že ak nevieme jednoznačne definovať, kto je „profesionálny umelec“, potom je veľmi ťažké, až skoro nemožné, rokovať o úpravách v daniach, odvodoch na sociálne poistenie či iných formách odôvodnených špecifických opatrení pre umelcov.

Preto je táto otázka kľúčová pri naštartovaní procesu zlepšovania právneho a sociálneho postavenia umelcov v súlade s programovým vyhlásením Vlády SR a Dohovorom UNESCO.

Predbežné výsledky k dnešnému dňu, súhrn reakcií, ktoré som dostal z mnohých krajín, podrobnejšie vyjadrenia i konkrétne znenie zákonov z niektorých krajín, kde sú už súčasťou reálneho života (Kanada, Chorvátsko, Litva, Maroko) obsahuje dokument v plnom znení na www.svu.sk.

Nepochybujem o tom, že medzinárodná spolupráca v tejto oblasti môže byť užitočná pre všetky zúčastnené strany: napriek odlišnostiam v právnych systémoch i rozdielnemu aktuálnemu stavu právneho a sociálneho postavenia umelcov v jednotlivých krajinách výmena skúseností či dokonca definovanie základných pojmov či prvkov systému – štatútu umelca – môže ušetriť čas i energiu a hlavne priniesť efektívnejšie riešenia. A to tak v prospech umelcov ako i spoločnosti.

Pokus o zmapovanie celkovej situácie – priebežné hodnotenie

V zásade možno konštatovať, že:

- prístup k riešeniu problematiky umenia a umelcov z pohľadu štátu má rôzne podoby: v niektorých krajinách existujú komplexné a špecifické právne normy typu štatút umelca, v iných sú špecifické opatrenia – neraz veľmi zaujímavé a účinné – súčasťou iných zákonov,

- napriek zložitosti problematiky, rozdielnosti prístupu z hľadiska špecifických potrieb jednotlivých oblastí umenia – výtvarné umenie, hudba, divadlo, film, literatúra atď, v reakciách jednoznačne prevažovali pozitívne odpovede, pochopenie podstaty problematiky, podpora predloženému návrhu, záujem o výsledky našej analýzy i neraz prejavená ochota spolupracovať v tejto otázke i v budúcnosti.

Výber podstatných častí reakcií nájdete na www.svu.sk.

Pokúsim sa na úvod reagovať najmä na niektoré nejasnosti či pochybnosti, ktoré zaznievajú v diskusiách či odzneli v komentároch, a zároveň upresniť, čo je cieľom celej tejto iniciatívy – v záujme toho, aby sme sa „neustratili“ v problémoch, ktoré daný návrh ambíciu riešiť nemá.

1/ Cieľom nie je zhoršiť situáciu či diskriminovať „UMELCOV“ (umelcov v zmysle definície UNESCO, ktorú plne rešpektujeme), ich situáciu náš návrh nijako nemení a nemá ambíciu riešiť – nie je to v možnostiach tohoto konkrétneho návrhu; samozrejme to neznamena, že riešenia neexistujú: i na Slovensku aktívne podporujeme – i ja osobne – návrhy, ktoré iným spôsobom riešia situáciu „umelcov“ v tom najširšom zmysle slova – napr. podpora záujmovej umeleckej činnosti (čiže umeleckej činnosti, ktorej cieľom nie je finančný príjem), grantový systém, financovanie kultúry a umeleckých aktivít zo strany štátu, podpora estetickej výchovy, atď.

Čiže návrh definovať PROFESIONÁLNEHO UMELECA a riešiť jeho špecifické problémy neznamena odmietanie INÝCH návrhov, ktoré budú mať ambíciu riešiť INÉ špecifické problémy umelcov, ktorí príjem z umeleckej činnosti nemajú: iniciatívy z akejkoľvek strany sa medze nekladú.

2/ Zároveň hovoríme, že ak nevieme v rámci jedného návrhu vyriešiť VŠETKY problémy umelcov, nie je to dôvod rezignovať a vzdať sa návrhu, ktorý môže pomôcť riešiť problémy VEĽKEJ ČASTI UMELECOV: cieľom je otvoriť cestu k riešeniu špecifických problémov tej časti umelcov, ktorých umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme a má teda dopad na ich dane či sociálne zabezpečenie (preto na rozlíšenie od širšej skupiny „umelcov“ používame v tejto analýze výraz „profesionálny umelec“).

Dovoľte citovať aspoň jedno z mnohých vyjadrení – **DEFINOVANIE PROFESIONÁLNEHO UMELECA – EXTRACTS FROM NEIL CRAIG ASSOCIATES REPORTS Report for Province of Ontario – 2007: Z rozličných dôvodov, vrátane udržania profesionálnych štandardov, spôsobilosti pre získavanie grantov, cien a prístupov k podporným systémom, umelecké organizácie i umelecké agentúry majú potrebu rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami a tými, ktorí len občas napíšu článok, na-**

malujú obraz alebo si zahrajú v hre. Všetky vzäzy, združenia a spolky, ktoré zastupujú a prezentujú umelcov majú objektívne kritériá pre členstvo, ktorými rozlišujú medzi profesionálnymi umelcami a amatérmi.

3/ Cieľom nie je vymyslieť niečo absolútne nové, naopak:

- cieľom je otvoriť medzinárodnú odbornú diskusiu o tom, ČO UŽ REÁLNE EXISTUJE vo viacerých krajinách, a to buď vo forme špecifického zákona – štatútu umelca (viď Kanada, Litva, Chorvátsko, Maroko), alebo vo forme špecifických opatrení pre umelcov ako súčasť iných zákonov

- cieľom je – na základe pozitívnych príkladov z praxe – pokúsiť sa spoločne dospieť k univerzálnemu a životaschopnému RÁMCOVÉMU modelu štatútu profesionálneho umelca, ktorý by mohol pomôcť k zlepšeniu situácie v krajinách, kde takýto legislatívny rámec zatiaľ chýba a iné opatrenia nie sú dostatočné a predovšetkým pokúsiť sa – po rokoch diskusií – uviesť štatút profesionálneho umelca do reálneho života na Slovensku.

4/ Cieľom nie je a ani nemôže byť – ani v prípade, že ku konsensu v otázke štatútu profesionálneho umelca dospejeme – VNÚTIŤ ho umelcom, asociáciám, či dokonca štátom (reagujem na obavu vyjadrenú vo vyjadrení kolegu a priateľa z Juhoafrickej republiky Antona Loubsera: „Musíme byť opatrní, aby sme neodvratne nepodporovali kritiku, ktorá sa občas vyskytuje v mimo európskych kruhoch, že európske krajiny (a USA) majú tendenciu diktovať svetu.“

a/ Cieľom nie je a nemôže byť ktorejkoľvek krajine niečo DIKTOVAŤ, nikto z nás takúto moc nemá. Prípadný rámcový model môže byť maximálne ODPORÚČANÍM, či vďaka konkrétnych príkladom INŠPIRÁCIU pre umelcov na hľadanie konkrétnych riešení v jednotlivých krajinách, či už čiastočných alebo zásadnejších – prínosom a inšpiráciou môže byť už samotná diskusia; zodpovednosť pri rozhodovaní však VŽDY zostane na jednotlivých krajinách.

b/ Nie je podstatné KTO s návrhom prišiel, či prišiel z Európy alebo inej časti sveta, podstatné je, ČI návrh resp. CELÁ TÁTO DISKUSIA MÔŽE UMELCOM POMÔCŤ: na obavy vyjadrené v mene Afriky je možno najlepšou odpoveďou zaujímavý príklad práve z Afriky – napr. ochrana umelca zadefinovaná v zákonoch Maroka (napr. Kapitola III / Odmena Článok 9 – viď príloha V/g) alebo príklad z inej neeurópskej krajiny – Mexika (zaujímavá možnosť umelcov zaplatiť dane v naturáliach, svojimi umeleckými dielami). Možno práve toto môže byť inšpiráciou v niektorých krajinách: prečo máme dopredu vychádzať z toho, že v neeurópskej krajine sa dobrý nápad zrodiť nemôže? Verím, že dobré nápady tam sú, a úprimne si želim, aby pribúdali.

c/ Ešte jedna poznámka na neopodstanené obavy tlmočené v mene neeurópskych krajín: áno, je realitou, že právne a sociálne postavenie umelcov je v jednotlivých krajinách sveta veľmi rozdielne. Rozdiely existujú i v rámci samotnej Európy. Bolo by však nerealistické očakávať, že táto diskusia či prípadný návrh zásadne zmenia situáciu v krajinách, kde je sociálne a právne postavenie na dobrej či veľmi dobrej úrovni: verím, že môže priniesť pozitívne impulzy aj pre tieto krajiny (vždy je čo zlepšovať a rovnako dôležité je zabrániť zhoršovaniu, pre ktoré sa vždy dôvod nájde – napr. prebiehajúca ekonomická či finančná kríza), ale najväčší zmysel môže mať táto diskusia právo pre krajiny, kde právne a sociálne postavenie umelcov DOBRÉ či USPOKOJIVÉ ešte NIE JE: do tejto skupiny nepochybne patrí aj Slovensko.

d/ Súhlasím však s názorom Antona Loubsera, citujem: „*Pokiaľ ide o Južnú Afriku, možno o väčšinu afrických krajín, pri rozhodovaní o tom, kto je profesionálnym umelcom, naďalej hrajú dôležitú úlohu tradičné národné hodnoty, remeslá atď.*“ Súhlasím, a práve preto sa síce pokúšame s pomocou tímu kolegov zosumarizovať všetky konkrétne príklady, ku ktorým sa – i Vašou zásluhou – vieme dostať a pripájam aj konkrétny slovenský model, na ktorom pracujeme, ale zároveň opakovane hovorím, že cieľom prípadného medzinárodného konsensu môže byť v súčasnosti len dohoda o rámcovom modeli štatútu: konkrétne nastavenie prísností kritérií musí zostať – práve pre veľké rozdiely v tradíciách, reálnom stave právneho systému, nastavení sociálneho zabezpečenia či aktuálnych prioritách – na dohode medzi umelcami a zástupcami konkrétneho štátu.

Keďže celú túto medzinárodnú diskusiu o definovaní profesionálneho umelca a o štatúte umelca sme naštartovali v súvislosti s aktuálnou vecnou diskusiou medzi umelcami a zodpovednými predstaviteľmi ministerstva kultúry na Slovensku (a robíme všetko preto, aby sme dospeli k reálnym výsledkom), dovoľm si predstavu o rámcových podmienkach ilustrovať na základe kompromisného návrhu, ku ktorému sme predbežne po dlhých diskusiách zástupcov umelcov na Slovensku dospeli. Návrh vznikol nezávisle od zákonných úprav v iných štátoch, späťne ich však porovnáваме a aj napriek rozdielom zisťujeme prekvapujúce – aj keď logické – podobnosti, ktoré by možno mohli byť základom rámcových podmienok štatútu umelca, použiteľných aj v iných krajinách.

Základné všeobecné podmienky slovenského návrhu Štatútu profesionálneho umelca

a/ dobrovoľnosť: umelec by mal byť považovaný za profesionálneho umelca, len keď o to sám prejaví záujem

b/ príjem z umeleckej činnosti: aj keď pôvodne sme sa snažili túto podmienku vynechať, dospeli sme k záveru, že je potrebná, pretože patrí k dôležitým poznávacím znakom práve tejto skupiny umelcov (keďže cieľom je otvoriť cestu k riešeniu špecifických problémov tej časti umelcov, ktorých umelecká činnosť sa podiela na ich príjme a má teda dopad na ich dane či sociálne zabezpečenie)

c/ jednoduchosť, otvorenosť a transparentnosť systému: systém musí za jasne stanovených transparentných kritérií umožňovať prechod zo širšie definovanej kategórie „umelec“ do užšie definovanej skupiny „profesionálny umelec“

d/ šanca na zapojenie pre všetkých, ktorí sú aktívnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby, a to stanovením 3 alternatívnych podmienok, umožňujúcich akceptovanie už po splnení jednej z nich; umelec by bol posudzovaný v zmysle štatútu profesionálneho umelca ak:

získal odborné vzdelanie

alebo

je členom všeobecne uznávanej organizácie umelcov pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie

alebo

je vo svojej umeleckej oblasti uznávanou osobnosťou s preukázateľnými výsledkami.

e/ presunutie časti zodpovednosti na umelcov: v zmysle praxe z viacerých štátov (viď príklady v bodoch IV a V) nie štát, ale samotní umelci by mali možnosť rozhodnúť (prijať do asociácie resp. posúdením, kto je osobnosť)

f/ ochrana proti dôsledkom subjektívneho rozhodovania: nikto by nemal mať na rozhodovanie monopol, a zároveň umelec by mal mať možnosť vybrať si z niekoľkých alternatív tú, ktorá je preňho najvhodnejšia.

Prečo práve navrhnuté 3 kritéria (vzdelanie/asociácie/osobnosť): navzájom sa dopĺňajú, pre každé existujú logické dôvody:

Ad prvé kritérium – **odborné vzdelanie:** dá sa síce súhlasiť s výhradami, ktoré sa občas objavujú – že škola z nikoho umelca neurobí, ale na druhej strane:

- Dá sa tvrdiť, že ak má niekto talent, absolvovanie odborného vzdelania jeho talent oslabí? Zrejme nie.
- Nie je pravda, že na kvalitných odborných umeleckých školách je samozrejmosťou talentová skúška, že ďalšie množstvo skúšok musí študent absolvovať počas štúdia, absolvovanie akadémie či inej umeleckej školy je opäť spojené so skúškami – čiže znovu a znovu je potrebné preukazovať, že dotyčná osoba na to „má“? Nepochybne áno.
- Nie je pravda, že vzdelanie je základom rozvoja v akejkoľvek oblasti ľudskej činnosti? Nie je to dostatočný dôvod, aby

sme získanie, rozširovanie, dopĺňanie vzdelania, celoživotný proces vzdelávania podporovali aj v umení? Som presvedčený, že áno: získavanie odborných, technických a technologických skúseností a zručností, teoretických vedomostí (estetika, dejiny umenia, filozofia atď), už samotné obdobie niekoľkých rokov, strávených v umeleckom prostredí pri intenzívnom riešení zadaní v oblasti umeleckej tvorby môže (aj keď sa to nemusí stať v každom prípade) otvoriť adeptovi umenia netušené nové horizonty.

Je samozrejme pravdou, že v umení existujú a budú vždy existovať výnimky – čiže jednotlivci, ktorí sa v umení nesporne presadili napriek absencii odborného vzdelania, ale navrhnutý systém ich nediskriminuje: dve z troch možností odborné vzdelanie nevyžadujú.

Preto som presvedčený, že vzdelávanie aj v umeleckej oblasti treba podporiť všetkými dostupnými prostriedkami: v súlade s praxou vo viacerých krajinách (v niektorých prípadoch sa vyskytuje dokonca ako bezpodmienečná podmienka) by ako kompromis aspoň ako jedno z viacerých kritérií súčasťou štatútu profesionálneho umelca byť malo.

Konkrétny požadovaný stupeň vzdelania by mohol byť už vecou jednotlivých krajín.

Ad druhé kritérium – **členstvo vo všeobecne uznávanej organizácii umelcov**, pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie. To, či budú vznikáť kvalitné umelecké diela, nezávisí od asociácií umelcov ani ministerstiev kultúry: o samotnom umeleckom diele rozhoduje predovšetkým umelec. Ale o tom, aké sú všeobecné podmienky pre umeleckú tvorbu, aké sú zákony, či sa v konečnom dôsledku umelec dokáže svojou tvorbou aj užiť, či sa kultúra a umenie budú rozvíjať alebo zostanú na okraji záujmu spoločnosti, o tom vo veľkej miere nerozhoduje samotný umelec, ale skôr štát, ministerstvá kultúry atď. Právne a sociálne postavenie umelcov, stratégia rozvoja kultúry, postoj verejnosti ku kultúre a umeniu nie je raz navždy daný: je to proces, ktorý sa kontinuálne vyvíja – a to k lepšiemu, ale neraz i k horšiemu... A preto je v záujme samotných umelcov i spoločnosti, aby existovali silné, akcie-schopné asociácie umelcov, ktoré sú schopné byť v otázkach sociálneho a právneho postavenia umelcov a iných zásadných otázkach kultúry a umenia pre štát dôstojným partnerom, schopným tlmočiť, reprezentovať a brániť záujmy umelcov. Bez takýchto silných národných asociácií by neexistovala (resp. bola výrazne obmedzená) ani širšia medzinárodná spolupráca (IAA Europe, IAA/AIAP, ECA, ECCD, IFCCD a ďalšie organizácie), ktorá má a mala by mať ambíciu lobovať v prospech presadzovania konštruktívnych riešení v oblasti umenia a kultúry aj na širšom medzinárodnom fóre (EK, EU, OSN, ...).

Preto som presvedčený, že je v záujme umelcov i spoločnosti aj touto formou členstvo v asociáciách podporiť. Samozrejme **nie ako ultimátum, ale ako možnosť výberu, ako jednu z viacerých alternatív.**

Poznámka: Vo vašich vyjadreniach (viď body IV a V) ste takúto možnosť viacerí podporili, rovnako je už teraz súčasťou reálneho života vo viacerých krajinách. Presnejšie definovanie podmienok (ktoré asociácie môžu byť pre tento účel uznávané v konkrétnych krajinách) by mohlo zostať predmetom samostatného rozhodnutia v daných krajinách: napr. požadovaná minimálna veľkosť asociácie určite bude iná vo veľkých krajinách (napr. Čína či Nemecko) v porovnaní s malými (Monako či Lichtenstein).

Ad tretie kritérium – **osobnosť:** posledná možnosť – akceptovanie nesporných osobností, bez skúmania toho, či a aké majú vzdelanie, i bez toho, aby sme od nich požadovali byť členmi nejakej asociácie, dopĺňuje predchádzajúce dve alternatívy a dáva dostatočný priestor na vecné riešenia v duchu reálneho stavu kultúry a fair play. Rozhodnutie o tom, kto je osobnosť v danej oblasti umenia by opäť malo zostať na rozhodnutí umelcov samotnej krajiny, s ohľadom na reálnu situáciu.

Na záver by som chcel zopakovať, že rokovanie so štátom, s cieľom postupne, krok za krokom a v súlade s reálnymi možnosťami daného štátu usilovať o zlepšovanie právneho a sociálneho postavenia umelcov, nie je nikdy ľahké, ale s informáciami a pozitívnymi konštruktívnymi riešeniami a so širšou medzinárodnou podporou je to pre obidve strany aspoň o trochu ľahšie.

PRETO považujeme za dôležité venovať sa aj tejto problematike – štatútu profesionálneho umelca. Niektoré kritéria sa zdajú byť jasné už teraz. K ich zmapovaniu má napomôcť aj táto analýza a otvorená širšia medzinárodná diskusia.

Návrh právnej normy – Štatút registrovaného umelca

(posledná verzia – Grémium SKKD, 29. máj 2013)

I. Preambula

Slovenská republika si v súlade s princípmi základných ľudských práv váži a podporuje slobodu prejavu ako jeden zo základných predpokladov umeleckej slobody a tvorivého prejavu.

V súčasnom trhovom hospodárstve je nevyhnutné – popri ochrane práv zamestnávateľov a zamestnancov – legislatívne zabezpečiť aj spoločensko-právne postavenie tvorcov umeleckých hodnôt v slobodnom povolani s prihliadnutím na špecifický charakter ich práce.

V záujme dosiahnutia tohto cieľa, v súlade s Odporúčaním Štatútu umelca UNESCO z roku 1980, predkladáme nasledujúci návrh, ako by mala právna norma vyzeráť, čo by mala riešiť a koho by sa mala týkať.

II. Definície (Vymedzenie pojmov)

1. Umelec je fyzická osoba, ktorá vytvára autorské umelecké dielo alebo umelecký výkon v oblasti literárneho, výtvarného, hudobného, tanečného, audio-vizuálneho a dramatického umenia.
2. Umelecké dielo je tvarovo, priestorovo, alebo inak fixovaný výtvor, ktorý je výsledkom zvláštnych umeleckých tvorivých schopností a prejavov autorov alebo výkonných umelcov.
3. Umelecký výkon je činnosť, pri ktorej vzniká hmotný alebo nehmotný umelecký prejav.
4. Autor je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecké dielo.
5. Výkonný umelec je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecký výkon.¹
6. Registrovaný umelec je fyzická osoba v zmysle odseku II / 1 tohto návrhu, ktorá spĺňa podmienky podľa odseku III / 1 a 2 tohto návrhu.

III. Štatút registrovaného umelca

1. Štatút registrovaného umelca, ďalej len „Štatút“, sa týka fyzických osôb, pôsobiach na území Slovenskej republiky, spĺňajúcich tieto podmienky:
 - a) sú na umeleckú a tvorivú činnosť odborne pripravené, alebo dosahujú preukázateľné umelecké a tvorivé výsledky,
 - b) ich umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme, má vplyv na ich daňovú povinnosť, sociálne a zdravotné zabezpečenie.
- 2) Pre účely navrhovanej právnej normy sa „Umelcom“ rozumie fyzická osoba, ktorá spĺňa podmienky v zmysle odseku

„a“ alebo „b“ alebo „c“ tohto bodu:

a) má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a predloží doklad o absolvovaní príslušného odborného vzdelania,

alebo

b) má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a je členom všeobecne uznávanej organizácie umelcov pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie

alebo

c) má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a je vo svojej umeleckej oblasti uznanou osobnosťou s preukázateľnými výsledkami.

3) Registráciu Umelcov v súlade so Štatútom vykonáva

4) Registrácia je dobrovoľná a doba jej platnosti nie je obmedzená, ale Umelec je z uvedeného registra vyškrtnutý v prípade dokázania neoprávnenej registrácie, alebo na základe vlastnej žiadosti.

Dopad právnej normy

I. Kolektívne vyjednanie

1. Odborové organizácie umelcov v slobodnom povolaní (v zmysle Štatútu) majú právo na kolektívne vyjednanie.
2. Ak o to odborové organizácie umelcov v slobodnom povolaní prejavia záujem, subjekty, ktoré ponúkajú umelcom v slobodnom povolaní prácu, sú povinné s nimi kolektívne vyjednávať.
3. Obsah a rozsah kolektívnych zmlúv, ktoré tieto organizácie budú uzatvárať, určí MPSVR SR (v spolupráci s MK SR) osobitným predpisom.

¹ Medzi autormi a výkonnými umelcami je rozdiel, ktorý spočíva hlavne v podmienkach výkonu práce – zatiaľ čo autori vykonávajú svoju prácu väčšinou nezávisle (v zmysle pravidiel závislej a nezávislej práce podľa MPSVR SR) výkonní umelci väčšinou pracujú v podmienkach závislej práce a táto skutočnosť by mala byť zohľadnená v tejto právnej norme.

4. V prípade že niektorá zo zmluvných strán nebude súhlasiť s obsahom kolektívnej zmluvy, postupuje sa v súlade s ustanoveniami Zákona o kolektívnom vyjednaní 2/1991 Z.z. v znení neskorších predpisov.

II. Sociálne zabezpečenie a daňovo-odvodové zaťaženie

1. Umelci (v zmysle Štatútu) majú právo na také opatrenia v oblasti sociálneho zabezpečenia, daňového a odvodového zaťaženia, ktoré primerane zohľadnia špecifiká výkonu ich povolania.²
2. Zástupcovia umelcov (v zmysle Štatútu) majú právo byť prizývaní na rokovania o príprave zákonov, ktoré majú vplyv na ich daňovo-odvodové zaťaženie, na rokovania o príprave zákonov, ktoré majú vplyv na ich sociálne zabezpečenie.
3. Zástupcovia umelcov majú právo obracať sa na príslušné ministerstvá s návrhmi takých opatrení, ktoré zohľadňujú špecifické postavenie umelcov na pracovnom trhu v zmysle vyššie uvedeného odporúčania UNESCO.

III. Účast umelcov na riešení otázok rozvoja kultúry a umenia ako i podmienok pre tvorivú prácu umelcov na Slovensku

1. Zástupcovia umelcov v slobodnom povolaní (v zmysle Štatútu) majú právo byť prizývaní k rokovaniam pri príprave zásadných dokumentov a návrhov zákonov v súvislosti
 - so stratégiou rozvoja kultúry a umenia na Slovensku
 - s prípravou systémových zmien a opatrení v jednotlivých oblastiach umenia, kultúry a umeleckého školstva
 - s prípravou návrhov zákonov, ktoré ovplyvňujú podmienky pre prácu a uplatnenie umelcov (napr. stavebný zákon, verejné súťaže v súvislosti s využitím umenia vo verejných

² Či sú to autori alebo účinkujúci umelci, profesionálni umelci obvykle generujú práva duševného vlastníctva a príjmy, ktoré nie sú dostatočné na ich udržanie v kreatívnej práci, s výnimkou menšiny prípadov. Napriek prekvitajúcemu rozvoju odvetvia kultúry/kreatívneho odvetvia sú ich aktivity často vykonávané za omnoho neistších podmienok ako v iných povolaniach. Atypické (založené na projektoch) a príležitostné zamestnanie, nepravidelný a nepredvídateľný príjem, fáza výskumu a vývoja bez odmeny, zrýchlené fyzické opotrebovanie a vysoká úroveň mobility patria medzi najdôležitejšie faktory, ktoré súčasne štruktúru práva, sociálneho zabezpečenia a daňové štruktúry neberú do úvahy. (Štúdia EU z novembra 2006 – <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=ENGfile=13248>)

priestoroch, uplatnenie pôvodnej domácej tvorby vo vysielaní verejnoprávných médií, štruktúra umeleckého školstva, ochrana výsledkov tvorivej práce a duševného vlastníctva, apod.)

- s prípravou schém a koncepcií na podporu kultúry (napr. zákony a legislatívne normy o grantových či dotačných systémoch, o umeleckých fondoch, a pod.)

4 / d / K návrhu Stratégie rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020

Návrh stratégie bol zverejnený na webovej stránke MK, kde mali umelci i širšia verejnosť možnosť vyjadriť sa. Návrhom sa zaoberal aj Výbor pre Stratégiu a Rada vlády pre kultúru. Na zasadaní Výboru a následne i Rady vlády pre kultúru (dňa 2. decembra) som moje písomné pripomienky prezentoval osobne aj s doplnujúcim komentárom, s tým, že ich považujem za zásadné, a to najmä

1. potrebu zdôrazniť v dokumente naliehavosť situácie (nič sa nezmení ak ...),
2. kriticky a otvorene pomenovať stav kultúry,
3. potrebu konkrétnosti a kontrolovateľnosti plnenia úloh.

Vyjadroval som sa samozrejme nielen sám za seba, ale i v záujme umelcov, ktorých zastupujem, priebežne som informoval o aktuálnych návrhoch i mojich pripomienkach. Vzhľadom na aktuálnosť (dokument by mal byť predložený na rokovanie Vlády SR už v prvých mesiacoch roku 2014) uvádzam podstatné časti z mojich pripomienok a komentárov.

4 / d / 1 / Písomné vyjadrenie k návrhu Stratégie členom Rady pred rokovaním Rady vlády pre kultúru dňa 2. 12. 2013 / Pavol Kráľ, 27. 11. 2013

Dovoľte niekoľko poznámok (bez nároku na úplnosť: materiál na pripomienkovanie som dostal tesne pred odchodom na niekoľkodňové medzinárodné zasadanie, s návratom až po požadovanom termíne na zaslanie pripomienok, preto som mohol moje vyjadrenie napísať len počas dnešnej cesty vlakom) k dokumentu, ktorý považujem za veľmi dôležitý a ktorý by mohol znamenať zásadný impulz pre rozvoj kultúry:

a/ na zasadaní Výboru pre stratégiu dňa 18. novembra odzneli viaceré pripomienky, ktoré zatiaľ nie sú do textu zapracované; vyjadrujem sa preto k materiálu v podobe, v akej som ho dnes – ako podklad pre rokovanie Rady vlády pre kultúru – dostal

b/ potvrdzujem, že s tým, čo v texte uvedené je, v zásade súhlasím; pripomienky mám k tomu, čo v texte ešte stále podľa môjho názoru chýba, resp. je uvedené len čiastočne, resp. málo konkrétne resp. málo dôrazne (opieram sa aj o súhlasné vyjadrenia kolegov v rámci SKKD, ktorú v Rade zastupujem)

c/ ak má mať stratégia ambíciu reálne naštartovať pozitívne systémové zmeny v kultúre a nestáť sa len ďalším dokumentom v polohe všeobecných výziev, navrhujeme:

1/ Zdôrazniť naliehavosť: pomenovať nevyhnutné kroky, bez realizácie ktorých sa stav k lepšiemu nezmení; obávam sa, že bez pomenovania naliehavosti situácie ťažko očakávať širšiu podporu a reálne výsledky

2/ Doplniť (pokiaľ nie v hlavnom texte, tak aspoň v prílohe) zásadné zhodnotenie a pomenovanie východísk stratégie, so zohľadnením konkrétnych výsledkov medzinárodných i národných štúdií a analýz; ak chceme zodpovedne hovoriť o budúcnosti, stratégia by mala obsahovať

- kritické zhodnotenie minulosti: čo sa pre kultúru urobilo a neurobilo za 20 rokov samostatnosti
- kritické zhodnotenie súčasnosti: definovanie súčasného stavu kultúry a podmienok pre kultúru a umenie, ktoré dobré nie sú
- zdôvodnenie potreby zmeny do budúcnosti: prečo je zmena nevyhnutná, a to nielen v záujme kultúry, ale i spoločnosti

Prekvapujúce až alarmujúce výsledky analýz a štúdií z posledného desaťročia, spracovaných najmä pre EK, ale i na Slovensku (doc. O. Novotný), nie sú príliš známe a určite neprenikli do hlbšieho povedomia nielen širšej verejnosti, ale ani zástupcov médií, zodpovedných predstaviteľov a dokonca neraz ani samotných umelcov.

Preto otvorené a najmä vecné pomenovanie situácie považujeme za nevyhnutný krok k mobilizácii zdrojov na jej riešenie. Návrh Stratégie rozvoja kultúry na roky 2012 – 2016, ktorý bol na Ministerstve kultúry dokončený (ako výsledok viac než ročnej odbornej verejnej diskusie a zohľadňoval i názory zástupcov umelcov a pracovníkov kultúry) vo februári 2012 je v tomto smere dobrým východiskom.

3/ Podporiť v texte vecnosť, adresnosť a kontrolovateľnosť, okrem v zásade správnych všeobecných formulácií pomenovať a doplniť aj ďalšie konkrétne identifikované problémy v jednotlivých oblastiach umenia a kultúry vrátane rámcového harmonogramu ich riešenia (všetky v kultúrnej obci dlhodobo rezonujú a existujú racionálne dôvody na ich riešenie, v prípade potreby vieme doplniť zdôvodnenie):

V strategickej téme 3 navrhujem doplniť ako príklad možných konkrétnych problémov na riešenie:

- Komplexné riešenie právneho a sociálneho postavenia umelca v spoločnosti – štatút umelca
- Stanovenie nákupu umeleckých diel ako oprávnený daňový náklad
- Dobudovanie Centra vizuálnych umení (informačno-dokumentáčne centrum, priestor pre výstavy, vydávanie časopisu, vzdelávanie v oblasti súčasného umenia, atď)
- Podpora pôvodnej tvorby vo vysielaní
- Doriešenie adekvátnej ochrany autorských práv

V strategickej téme 4 navrhujem doplniť ako príklad možných konkrétnych problémov na riešenie:

- Prehodnotenie daňovo-odvodového zaťaženia umelcov (napr. zohľadnenie odvodu do fondov vo výške 2 % z príjmu brutto, ktorý platia umelci navyše okrem daní a odvodov ako jediná skupina obyvateľstva)
- Zabezpečenie práva umelcov na kolektívne vyjednávanie
- Zlepšenie postavenia pracovníkov v oblasti kultúry

Na porovnanie a inšpiráciu môže opäť poslúžiť už spomenutý návrh Stratégie rozvoja kultúry na roky 2012 – obsahuje aj úlohy, garanta a termíny; keďže nový návrh stratégie nepochybne obsahuje dobré myšlienky, myslím, že by mohlo byť prospešné pokúsiť sa spojiť prednosti oboch dokumentov.

Popísalo sa toho už dosť, určite s dobrým úmyslom: aj Stratégia štátnej kultúrnej politiky už z roku 2005 obsahovala myšlienky, s ktorými sa dá súhlasiť aj dnes, reálny prínos v praxi bol však veľmi skromný. Ak nebude nová Stratégia obsahovať konkrétne a „merateľné“ úlohy pre jednotlivé oblasti, ktoré má ambíciu riešiť (a s ktorými by sa mohli tak kompetentní predstavitelia ako i umelci a pracovníci v kultúre stotožniť), reálne hrozí, že výsledok sa môže stať ťažko dešifrovateľnou všeobecnou výzvou (typu „za vyššie výnosy“, čo určite nie je zámerom autorov Stratégie). Mnohé problémy pritom už pomenované boli, napríklad v programovom vyhlásení vlády,

k niektorým už boli zriadené aj oficiálne pracovné skupiny pri Rade vlády, o iných sa už roky diskutuje, zatiaľ však bez praktických opatrení v reálnom živote.

4 / d / 2 / Návrh úvodu Stratégie

P. Král, dňa 10. 12. 2013 (V zmysle záverov z Rady vlády som pripravil pre MK návrh na doplnenie úvodnej časti Stratégie – za úvodnými 5 riadkami definujúcimi strategickú víziu, s cieľom zdôrazniť naliehavosť a dôvody, prečo je zmena nevyhnutná, a to nielen v záujme kultúry, ale i spoločnosti): Je však nevyhnutné zdôrazniť, že predkladaná strategická vízia sa nestane realitou a kultúra nebude mať kvalitatívne nové postavenie v spoločnosti:

1/ bez zmeny prístupu zo strany štátu, najmä

a/bez zastavenia dlhodobého znižovania podielu výdavkov na kultúru a prehlbovania dlhu spoločnosti voči kultúre

b/bez nahradenia deklaratívnej, slovnej podpory kultúry vypracovaním harmonogramu realizácie systémových opatrení, podporujúcich rozvoj kultúry a umenia ako celku i konkrétnych špecifických opatrení, ktoré postupne odstránia nerovnováhu a najvypuklejšie problémy v jednotlivých oblastiach kultúry a umenia a umožnia ich životaschopný rozvoj

2/ bez zmeny prístupu zo strany verejnosti, pričom zmena prístupu zo strany verejnosti nie je reálna bez primeranej podpory takejto zmeny

a/ v systéme vzdelávania

b/ v médiách

Stručná charakteristika súčasného stavu

Aj napriek niektorým čiastkovým pozitívnym krokom prístup ku kultúre v období posledných 20 rokov možno s istým zjednodušením charakterizovať slovami:

„Keď sa (raz) budeme mať dobre, potom ...“

Podiel výdavkov na kultúru už 20 rokov – v protiklade k celkovému rastu ekonomiky – klesá. Z podpriemeru v porovnaní s krajinami EU (v roku 1993 výdavky na kultúru predstavovali u nás 1,03 % HDP) sme klesli do hlbokého podpriemeru (výdavky na kultúru predstavujú v súčasnosti menej ako 0,4 % HDP). Ak vychádzame z úrovne financovania kultúry v roku 1993, dlh spoločnosti voči kultúre dosiahol už do roku 2011 výšku **3,71 mld Eur resp. 111,65 mld Sk** (doc. Ing. O. Novotný, CSc.: *Podpora kultúry z verejných rozpočtov, 2013*) a naďalej sa zvyšuje.

Na porovnanie:

- priemerné výdavky na kultúru v krajinách EU predstavujú výrazne viac – 1,8 – 1,9 % HDP,
- v porovnateľnej krajine – Poľsku – predstavujú okolo 0,7 – 0,8 %, pred dvomi rokmi uzavreli tzv. pakt o kultúre, v ktorom sa zaviazali zvýšiť tento podiel na 1 % z HDP.

Prečo je zmena prístupu v záujme celej spoločnosti, nielen samotnej kultúry:

- pretože nedostatok kultúry a všeobecne konštatovaný pokles kultúrnosti sa prejavuje nielen v strate hodnôt, celkovom odcudzení spoločnosti a konzumnom prístupe k životu,
- pretože kultúra môže prispieť aj k riešeniu takých závažných problémov, ako je nezamestnanosť a pomalý rast ekonomiky.

Dovoľte citovať Androullou Vassiliou, Európsku komisárku pre vzdelávanie, kultúru, viacjazyčnosť a mládež (Brusel, 27. apríla 2010): *„Európske kultúrne a tvorivé odvetvia sú nielen nevyhnutné pre kultúrnu rozmanitosť na našom kontinente, ale patria tiež k najdynamickejším hospodárskym odvetviam. Môžu zohrať dôležitú úlohu v úsilí vyviešť Európu z krízy.“* Napriek tomu, že najmä v posledných rokoch sa téme prínosu umenia, kultúry a tvorivého sektora pre celkový rozvoj spoločnosti v odborných kruhoch venuje zvýšená pozornosť (napr. Konvencia UNESCO o podpore rôznorodosti kultúrnych vyjadrení – 2005, *The Status of Artists in Europe – november 2006*, *The Economy of Culture in Europe – 2006*, *White Book – 1st European Convention of Visual Artists – Paris 2009*, štúdiá TERA Consultants – marec 2010, dokument EK – Green Paper – 2010, atď. – uvedené dokumenty sú podkladom pre údaje uvedené v nasledujúcom odstavci) a zmienky sa objavujú už aj v programových vyhláseniach Ministerstva kultúry SR, verejnosti sú tieto informácie prakticky neznáme, čoho dôsledkom je nezaujímavosť o zásadnejšie pozitívne zmeny v oblasti kultúry.

Tvorivý sektor v EU rozhodne nie je marginálny z hľadiska ekonomického potenciálu jednotlivých štátov (vzhľadom na nejednotnosť metodiky sa výsledky rôznych analýz čiastočne líšia a niektoré prínosy kultúry vôbec nie je možné vyčísliť, ale – aj pri zachovaní istej zdržanlivosti – prekvapujúce výsledky určite stoja za zamyslenie a inšpiráciu), pretože kultúrny sektor:

- prispieva na tvorbu HDP viac ako mnohé priemyselné odvetvia (výsledky zahraničných analýz uvádzajú čísla 2,6 až 6,9 % HDP),
- má väčší obrat, ako automobilový priemysel (obrat automobilového priemyslu v EU v roku 2001 bol 271 mld Eur, obrat kultúrneho a kreatívneho sektora v roku 2003 bol 654 mld Eur – štúdiá KEA: *Economy of culture in Europe, 2006*),

- vytvára pracovné miesta, zamestnáva milióny ľudí (v EU spolu s nadväzujúcimi službami až 14 miliónov, čo je 6,5 % celkovej pracovnej sily EU),
- patrí k najdynamickejšie sa rozvíjajúcim odvetviám v EU,
- je schopný pružne reagovať na zmeny: v kreatívnom priemysle prevažujú malé podniky, v ktorých pracuje jedna až dve osoby,
- je v podstate bezproblémový z hľadiska možnosti trvalo udržateľného rozvoja,
- nie je spravidla náročný na energie a suroviny,
- nezaťažuje životné prostredie,
- vytvára vysokú pridanú hodnotu,
- pozitívne vplýva aj na iné odvetvia, napr.:
- na elektrotechnický priemysel: DVD prehrávače, walkmany či televízory by bez „pridanej kultúrnej hodnoty“, ktorú sprístupňujú (hudba, filmy, videoklipy atď.) boli zbytočné a teda v podstate nepredajné,
- na cestovný a turistický priemysel: kultúra popri prírode patrí nepochybne k hlavným faktorom z hľadiska potenciálu konkrétnej krajiny; 55 % z celosvetového obratu sa pritom realizuje okolo nás, tu v Európe, a vytvára nezanedbateľných 5,5% HDP Európskej únie,
- na obchod a všetky odvetvia, produkujúce tovar na predaj: prínos tvorivého sektora v oblasti dizajnu je nesporný, snáď ani nie je potrebné zdôrazňovať, že bez adekvátneho dizajnu nie je už možné predáť takmer nič,
- kultúrne a umelecké vzdelávanie má potenciál posilňovať predstavivosť, originalitu, koncentráciu, schopnosti potrebné na medziľudskú komunikáciu, chuť objavovať, kritické a neverbálne myslenie,
- vďaka tvorivému a vzdelanostnému potenciálu pracovníkov v oblasti kultúry (46,8 % z nich má vzdelanie na univerzitnej úrovni oproti 25,7 % celkove) má pozitívny vplyv na inovácie a celkový rozvoj aj i iných odvetviach.

Toto všetko je však verejnosti prakticky neznáme.

Napriek tomu, že existujú medzinárodné dokumenty ako Odporúčanie UNESCO z roku 1980, či Konvencia UNESCO o ochrane a podpore rôznorodosti kultúrnych vyjadrení z roku 2005, ktorú SR ratifikovala a je teda pre nás záväzná, kde bolo o význame kultúry a umenia povedané už veľa podstatného, vo vedomí verejnosti to zanechalo len malú, resp. žiadnu stopu.

Takže namiesto vyššie uvedeného „Keď sa (raz) budeme mať dobre, potom ...“ malo by skôr platiť: **Ak sa chceme mať raz dobre, TERAZ je najvyšší čas začať niečo robiť pre kultúru.** Ale zároveň by malo platiť:

Ak chceme byť raz lepší, TERAZ je najvyšší čas začať niečo robiť pre kultúru.

Nie je to v rozpore s tvrdením z predchádzajúcej časti, že podpora kultúry nie je plytvaním, ale výhodnou investíciou: je to druhou stranou tej istej mince. Alebo správnejšie – prvou stranou. Pretože kultúra – rovnako ako vzdelanie a zdravie – nemôže byť hodnotená iba z hľadiska komerčného či finančného efektu: spoločnosť bez kultúry, rovnako ako spoločnosť bez vzdelania alebo zdravia, by bola spoločnosťou bez budúcnosti.

Pretože kultúra je neoddeliteľnou súčasťou života a pôsobí na nás komplexne, viac, ako sme niekedy ochotní priznať: dáva životu farbu, chuť, vôňu, robí život krajším a bohatším, naplňa ho obsahom a dáva mu zmysel.

4 / d / 3/ Ešte niekoľko poznámok k Stratégii

Pavol Kráľ, 10. december 2013, pre MK

Na základe diskusie na Rade vlády, na následnej konferencii, i na základe ohlasov od umelcov niekoľko poznámok k mojej pripomienke: podporiť v texte vecnosť, adresnosť a kontrolovateľnosť.

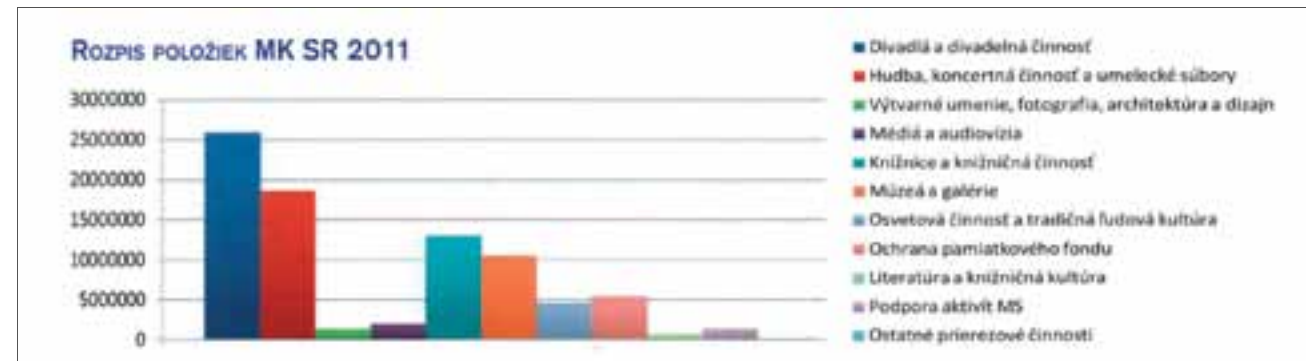
Vítame, že druhá verzia stratégie je v tomto zmysle konkrétnejšia, a rozumieme aj argumentu ministra kultúry, že nemôže byť uvedené úplne všetko, i jeho obave, aby doplnenie konkrétnych riešení nespôsobilo oddialenie schválenia Stratégie Vládou SR (z dôvodu požiadavky na vyčíslenie dopadov na štátny rozpočet).

Pri niektorých návrhoch však toto riziko nehrozí, pretože by nemali spôsobiť zvýšenie výdavkov štátu – stačí dobrá vôľa: 1/ Stanovenie nákupu umeleckých diel ako oprávnený daňový náklad (cieľom nie je daňová úľava, ale presunutie daňovej povinnosti pri nákupe umeleckých diel z nákupcu na predajcu a zároveň zastavenie vytlačania umelcov do „šedej“ ekonomickej zóny, čo by spolu s oživením trhu – na základe stimulovania nákupcov – malo naopak spôsobiť nárast daňových príjmov štátu)

2/ Zabezpečenie práva umelcov na kolektívne vyjednanie

3/ Podpora pôvodnej tvorby vo vysielaní

Len jeden z návrhov, ktoré som uviedol v pripomienkach, si vyžaduje isté finančné náklady:

4/ Dobudovanie Centra vizuálnych umení

Umelecká obec by zaradenie týchto problémov medzi konkrétne opatrenia uvítala, najmä z dôvodov:

a) všetky dlhodobé v umeleckej obci rezonujú, nie sú vybrané náhodne

b) tri z nich majú za cieľ odstrániť diskrimináciu:

- súčasná prax pri nákupe umeleckých diel je postavená na prezumpcii viny časti umelcov,
- právo na kolektívne vyjednanie **patrí medzi základné ľudské práva (Charta základných ľudských práv EU, článok 28)**, umelci ho však na Slovensku uplatniť nemôžu,
- v štvrtom návrhu je cieľom odstrániť dlhodobé zaostávanie inštitucionálneho zázemia v oblasti výtvarného umenia pri porovnaní s inými usernameami umenia (informačno-dokumentáčne centrum, vydávanie časopisu, vzdelávanie v oblasti súčasného umenia, výstavné priestory – kunst-halle) – tieto činnosti komplexne nik v oblasti výtvarného umenia nerobí (na porovnanie: roky existuje Hudobné centrum, Divadelný ústav, Filmový ústav atď.). Neexistencia takéhoto zázemia vo výtvarnom umení je aj jeden z dôvodov dlhodobého podfinancovania výtvarného umenia – situácia je zlá vo všetkých oblastiach umenia, vo výtvarnom je však už kritická – vid' tabuľka,
- c) doplnujúce návrhy môžu mať v prípade ich riešenia širší pozitívny dopad, pretože sa týkajú viacerých oblastí umenia (výtvarníci – návrh 1 a 4, herci – návrh 2, hudobníci – návrh 3),
- d) ako sme už uviedli, tri zo štyroch návrhov nestoja – z finančného hľadiska – prakticky nič.

4 / e / Štvorročná periodická správa o opatreniach na ochranu a podporu rozmanitosti kultúrnych prejavov k Dohovoru UNESCO 2005

Slovenská koalícia pre kultúrnu diverzitu (SKKD) je členom ECCD – Európskej skupiny koalícií pre kultúrnu diverzitu a IF CCD – Medzinárodnej federácie koalícií pre kultúrnu diverzitu, ktoré boli založené s cieľom podporovať implementáciu Konvencie UNESCO z roku 2005 (uvedenú Konvenciu o podpore rôznorodosti kultúrnych vyjadrení ratifikovala aj Slovenská republika).

Dátum vypracovania správy: marec 2012 • Meno úradníka podpisujúceho správu: Mgr. art. Natália Cehláriková, štátna tajomníčka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky • Meno predstaviteľa podieľajúcej sa organizácie občianskej spoločnosti: Akad. mal. Pavol Kráľ, predseda Grémia Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu

3.2. Čo robí občianska spoločnosť

Pozn.: Za výber faktov a za názory v časti 3.2 a v prílohe sú zodpovední predstavitelia Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu; ich názory sa nemusia zhodovať s názormi predstaviteľov ministerstva.

S cieľom podporovať na Slovensku presadzovanie Dohovoru a uvedenie jeho zásad do praxe bola založená Slovenská koalícia pre kultúrnu diverzitu (SKKD). Na Slovensku reprezentuje v súčasnosti 19 asociácií umelcov naprieč celým umeleckým spektrom. K najvýznamnejším akciám SKKD patrila petícia s cieľom zastaviť zhoršovanie sociálneho postavenia umelcov a zmobilizovanie kultúrnej obce v roku 2011 v úsilí o zmenu pripravovaného vládneho návrhu daňovej a odvodovej reformy.

SKKD, ako zástupca umelcov, sa dlhodobo usiluje o konštruktívny dialóg s príslušnými orgánmi štátnej správy, predovšetkým s Ministerstvom kultúry SR, ale aj s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstvom financií SR s cieľom riešiť konkrétne problémy v kultúre, ktoré sa dlhodobo hromadili, ale riešenia sa neustále odkladali.

Aj keď už roky sporadicky prebiehajú rokovania na rôznych úrovniach (za účasti riaditeľov odborov a generálnych riaditeľov ministerstva, štátnych tajomníkov Ministerstva kultúry SR a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ministrov kultúry a práce, poslancov Národnej rady SR, predstaviteľov politických strán, dvakrát aj za účasti predsedníčky vlády SR), ich efektívnosť je zatiaľ problematická: chýba kontinuita a systematická medzirezortná spolupráca, po každých voľbách sa začína v značnej miere odznova.

Na druhej strane môžeme konštatovať, že najmä v priebehu posledného roka sa spolupráca zintenzívnila, diskusia o mnohých problémoch umelcov dostala systematickejší charakter a možno hovoriť aj o niektorých čiastkových výsledkoch: akceptovanie SKKD ako partnera pre rokovanie, zastúpenie SKKD v Rade ministra kultúry pre umenie (najmä aktívna účasť pri príprave Stratégie rozvoja kultúry na roky 2012 – 2016), v pracovnej skupine ministerstva na riešenie financovania kultúry, zlepšenie spolupráce so Sekciou medzinárodnej spolupráce ministerstva (príprava zmluvy o spolupráci medzi SKKD a ministerstvom), prijatie novely zákona (odlíšenie aktívnych a neaktívnych príjmov – malý krok k zlepšeniu sociálneho postavenia umelcov v oblasti odvodov), intenzívna spolupráca s ministrom kultúry pri vecnom riešení problémov v súvislosti so zriadením Múzea súčasného umenia Danubiana a v pracovnej skupine, založenej s cieľom pripraviť zriadenie inštitúcie typu Kunsthalle (zameranej na prezentáciu najaktuálnejších trendov súčasného výtvarného umenia). SKKD je aktívna aj v rámci rozvíjania medzinárodnej spolupráce. Je zakladajúcim členom Európskej skupiny koalícií pre kultúrnu diverzitu (ECCD) a Medzinárodnej federácie koalícií pre kultúrnu diverzitu (IFCCD), ktoré boli založené s cieľom podporovať implementáciu Dohovoru. Na ich činnosti sa priebežne zúčastňuje. Podrobnejšie informácie o zapojení občianskej spoločnosti obsahuje príloha 3.2 Dosah a zapojenie občianskej spoločnosti.

Výber niektorých aktivít SKKD na Slovensku: 2005: V súvislosti s Dohovorom UNESCO v roku SKKD iniciovala založenie pracovnej skupiny SKKD a Ministerstva kultúry • 2007, apríl: Zasadnutie členov Grémia SKKD a predstaviteľov jednotlivých odborov MK s cieľom oživiť činnosť pracovnej skupiny pre implementáciu Dohovoru UNESCO • 2008, december:

Štvorstranné zasadnutie (členovia Grémia SKKD, predstaviteľia MPSVR – na čele so štátnou tajomníčkou E.Kršíkovou, predstaviteľia MK – na čele so štátnym tajomníkom I. Sečíkom, Národná rada – poslanec D.Jarjabek) – k téme kultúrnej diverzity a niektorým konkrétnym problémom • 2009: pokus o presadenie novely zákona, ktorá by odstránila pretrvávajúcu diskrimináciu umelcov voči iným SZČO (umožnenie započítania nákladov na nákup umeleckých diel na zníženie daňového základu) – napriek podpore zo strany MK i skupiny poslancov vládnej koalície pokus nebol úspešný • 2010, október: stretnutie štátnej tajomníčky MK SR Natálie Cehlárikovej s predstaviteľmi SKKD, opätovný pokus o oživenie myšlienky zriadenia medzirezortnej pracovnej skupiny • 2010, november: SKKD zaslala MK písomný návrh k programu medzirezortnej pracovnej skupiny, ktorá by mohla prispieť k uvedeniu Dohovoru UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov do reálneho života • SKKD vyvíjala v rokoch 2010 – 2011 veľmi výraznú činnosť v súvislosti s pripravovanou daňovo-odvodovou reformou, ktorá by v navrhovanej podobe spôsobila ďalšie zhoršenie sociálnej a ekonomickej situácie umelcov. V súvislosti s tým nastalo oživenie záujmu o spoluprácu zo strany MK.

Podporovanie cieľov a zásad Dohovoru na medzinárodnom fóre: Slovenská koalícia pre kultúrnu diverzitu (SKKD) je zakladajúcim členom ECCD – Európskej skupiny koalícií pre kultúrnu diverzitu a IF CCD – Medzinárodnej federácie koalícií pre kultúrnu diverzitu, ktoré boli založené s cieľom podporovať implementáciu Konvencie UNESCO z roku 2005. Na ich činnosti sa aktívne priebežne zúčastňuje.

Výber z medzinárodných aktivít, na ktorých bola SKKD zastúpená: 2006, Montreal, Kanada: prípravné stretnutie pred založením IF CCD • 2007, Sevilla, Španielsko: založenie IF CCD • 2008, Argentína: 1. kongres IF CCD • 2009, máj, Paríž, Zasadanie ECCD: Samostatný bod rokovania bol venovaný vystúpeniu delegáta SKKD (P. Kráľa), ktorý zástupcov ostatných európskych krajín informoval o priebehu a výsledkoch 1. European Convention v Paríži o právnom a sociálnom postavení umelcov (december 2008). Na základe konzultácie s francúzskymi partnermi SKKD následne využila model spolupráce francúzskej koalície s významnou autorskou organizáciou SACD obdobným spôsobom aj na Slovensku • 2009, október, Paríž: Zasadanie ECCD: Na tomto zasadnutí delegát SKKD (P. Kráľ) prezentoval francúzsko-anglický originál i slovenské vydanie Bielej knihy, v ktorej boli publikované výsledky 1. European Convention v Paríži • 2009, Salvador de Bahia, Brazília: 2. kongres IF CCD (schválené 3 rezolúcie, z toho 1 o pod-

pore kultúry na základe slovenského návrhu P. Kráľa) • 2010, máj, Brusel: Zasadanie ECCD, účasť v delegácii európskych umelcov na rokovaníach s členmi kabinetu komisárov EK v sídle Európskej komisie v Bruseli (za SKKD P. Kráľ) • 2010, jún – júl: aktívna účasť na celoeurópskej diskusii k iniciatíve Androuly Vassiliou, komisárky EK pre kultúru, ktorá bola zverejnená v apríli pod názvom Zelená kniha (s podtitulom Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu) a účasť na príprave spoločného stanoviska za ECCD • 2011, máj, Brusel, Európsky parlament: účasť na konferencii o autorských právach a duševnom vlastníctve, hlavný rečník komisár EK Michel Barnier (za SKKD P. Kráľ) • 2011, november, Madrid: Plenárne zasadanie a konferencia ECA (za SKKD P. Kráľ)

Jednotlivé členské organizácie SKKD sú aktívne zapojené do ďalších medzinárodných štruktúr, napr. výtvarní umelci do IAA – Medzinárodná asociácia umenia (predseda SKKD je zároveň členom celosvetového výkonného výboru IAA a prezidentom IAA Europe, ktorá zastrešuje umelcov Európy a Severnej Ameriky), herci sa podieľajú na činnosti FIA, spolupracujeme s ECA, CEATL (európski prekladatelia, máme zastúpenie v európskom výbore), atď. Výber z aktivít: 1. európska konferencia o právnom a sociálnom postavení umelcov v Paríži (2008, december, Centre Pompidou), kongresy IAA v Bruseli (Belgicko, 2006), Cetineji (Čierna Hora, 2007), Limassole (Cyprus 2008), Bratislave (Slovensko, 2010), Berlíne (Nemecko, 2011) a Guadalajare (Mexiko 2011); workshop európskych expertov o právnom a sociálnom postavení a mobilite umelcov (Berlín, 2010); účasť na medzinárodných aktivitách proti zburaniu Monumentu humanity v Turecku, protestoch odsudzujúcich napadnutie občianskeho aktivistu a popredného tureckého umelca Bedriho Baykama, protestoch proti uväzneniu čínskeho umelca WeiWeia (apríl – máj 2011), účasť v medzinárodnom tíme expertov v Lotyšsku (projekt Európskeho sociálneho fondu: Zhodnotenie umeleckých vysokých škôl a vypracovanie návrhov na zlepšenie), atď.

Podpora ratifikácie Dohovoru a jeho zavádzanie vládami: 2004: predstaviteľ SKKD bol vyslaný Ministerstvom kultúry ako medzivládny expert na rokovanie o texte konvencie v sídle UNESCO v Paríži (J. Švoňavský) • 2006: SKKD zorganizovala v auguste 2006 v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí SR na podporu ratifikácie Dohovoru Európsky seminár k Dohovoru o kultúrnej diverzite, ktorého cieľom bolo podporiť ratifikačný proces Dohovoru a vyvolať diskusiu o modalitách uplatňovania Dohovoru. Zúčastnilo sa ho viac ako 150 účastníkov z 26-tich krajín, ktorí reprezentovali nielen medzinárodné a národné inštitúcie, ale aj občiansku spoločnosť

a vytvorili skutočnú profesionálnu sieť. SKKD podporili svojou aktívnou účasťou partnerské koalície z Kanady, Francúzska, Nemecka, Talianska a Švajčiarska.

Upozorňovanie verejných orgánov na obavy občanov, združení a podnikov: Upozorňovanie na možné sociálno-ekonomické dopady aktuálnej a pripravovanej legislatívy na umelcov, osobitne v oblasti sociálnych dávok, zdaňovania tantiémov, budúceho dôchodkového a sociálneho zabezpečenia v prípade medzinárodnej mobility. Vzhľadom na to, že v legislatíve SR v oblasti práce a obchodných vzťahov sú umelci v niektorých druhoch umeleckej činnosti doposiaľ nútení tvoriť a pracovať nielen vo forme slobodného podnikania, ale aj ako SZČO (ekonomické a organizačné dôvody), poukázali sme aj na segregujúce disproporcie v postavení SZČO a ľudí vykonávajúcich intelektuálne aktivity na trhu práce voči zamestnancom firiem a podnikov.

K najvýznamnejším akciám SKKD patrila petícia s cieľom zastaviť zhoršovanie sociálneho postavenia umelcov a zmobilizovanie kultúrnej obce v roku 2011 v úsilí o zmenu pripravovaného vládneho návrhu daňovej a odvodovej reformy. Predstavitelia SKKD opakovane rokovali s príslušnými ministrami a premiérkou SR, počas rokovania NR k uvedenému návrhu zorganizovali na 5 miestach v historickom centre Bratislavy Deň umenia (za účasti hudobníkov, hercov, výtvarníkov, spisovateľov, atď), vystúpili na sociálnom výbore NR SR, získali podporu malých podnikateľov a živnostníkov:

- dosiahnutie čiastočných výsledkov: akceptovanie SKKD ako partnera pre rokovanie, otvorenie diskusie o mnohých problémoch umelcov, získanie záujmu verejnosti a médií – od prvotného nezájmu a ignorácie až po prienik do hlavných správ vo všetkých médiách;
- malý krok k zlepšeniu sociálneho postavenia umelcov v oblasti odvodov, čo považujeme za prvý krok k riešeniu spoločensko-právneho postavenia umelcov.

Prispievanie k dosiahnutiu väčšej transparentnosti a zodpovednosti v riadení kultúry: SKKD sa priebežne, dlhodobo snaží o zverejňovanie a šírenie informácií smerom k vlastným členom i k verejnosti. Osveta v oblasti Dohovoru, rozširovanie informácií o postavení umelcov vo svete a v SR v štátnej a verejnej správe, občianskych organizáciách a kultúrnej verejnosti (Biela kniha, články a vystúpenia v médiách, prednášky a verejné diskusie).

SKKD sa trvale snaží participovať na riešení problémov manažmentu kultúry najmä v orgánoch (komisiách a poradných skupinách) zriaďovaných tak kompetenciami MK SR, ako aj na báze dobrovoľníckych aktivít neziskových občianskych iniciatív a jednotlivcov – osobností kultúrneho života.

SKKD dlhodobo usiluje o vytvorenie medzirezortnej pracovnej skupiny s cieľom riešiť konkrétne vecné problémy v oblasti kultúry, zatiaľ bez reálneho výsledku.

Prednosťou SKKD je to, že jej predstavitelia poznajú prostredie umelcov, ich reálne podmienky, a majú v tejto oblasti aj bohaté medzinárodné skúsenosti: poznajú príklady z praxe u nás a v zahraničí, vedia pripraviť návrhy, vedia a chcú konštruktívne spolupracovať.

Monitorovanie zavádzania politik a programov pre opatrenia na ochranu a podporu rozmanitosti kultúrnych prajavov SKKD sústavne:

- upozorňuje na nedostatočný legislatívny rámec ochrany a podpory domácej tvorby a predkladá návrhy opatrení na zlepšenie v tejto oblasti
- usiluje o skvalitnenie legislatívy i systémovej ochrany autorských diel; úsilie o konštituovanie a dobudovanie ochranných organizácií autorských, o medzinárodnú spoluprácu medzi nimi; monitorovanie zneužívania a poškodzovania autorských diel
- usiluje o špecifikovanie a legislatívne ukotvenie osobnosti umelca štatútom pre vykonávanie tzv. slobodného povolania s osobitnými sociálno-ekonomickými, ale aj kultúrno-spoločenskými dopadmi (napr. uchovávanie diel uznávaných autorov ako kultúrneho dedičstva a pod.)

4 / f / SVÚ uprostred Rady vlády pre mimovládne neziskové organizácie

Braňo Jelenčík, člen Rady vlády MNO za SKKD: *Krátka správa prečo, kde a s akými výsledkami*

Vďaka angažovanosti Slovenskej výtvarnej únie v Slovenskej koalícii pre kultúrnu diverzitu (SKKD) sme dostali pred viac ako rokom šancu zaradiť sa medzi členov už spomenutej Rady vlády pre mimovládne a neziskové organizácie (RV MNO). Len pre pripomenutie. SKKD mohla delegovať do Rady jedného zástupcu. Návrh a podporu mojej osoby chápeme (vedenie SVÚ) nielen ako akt veľkorysosti, ale aj mimoriadnej dôvery SKKD v náš (SVÚ) aktivizačný potenciál. Prísť kdekolvek

na verejné fórum s argumentom, že hovoríte za viac ako 10.000 ľudí je aj dnes v čase devalvácie hodnôt, predsa len signál významu a reprezentatívnosti.

I keď štart práce RV MNO na mňa pôsobil trochu pesimisticky. Na prvé stretnutie prišlo niekoľko desiatok ľudí s množstvom partikulárnej agendy a zdalo sa, že každý sa snaží presvedčiť ostatných o dôležitosti témy, ktorej neriešenie bude mať na spoločnosť takmer fatálny dopad. Okolo mňa pri stole sedel rómsky aktivista, zástupca nevidomých, revolucionár a bojovník za slobodu, správca veľkého nadačného fondu pre deti a mohol by som pokračovať ďalej. Zdalo sa mi, že potreby a problémy profesionálnych umelcov budú alebo nekompatibilné s čímisi ako hlavný prúd úsilia MNO, alebo málo dôležité pre ostatných. Zvolili sme preto v Grémiu SKKD stratégiu počiatočného načúvania a získavania situačného prehľadu. Podporil som medzitým pri hlasovaní riešenie zachovania 2% z daní pre rozvoj občianskych aktivít i úsilie organizovať doposiaľ nezriadený orgán občianskej kontroly vlády nárokovaný našim členstvom v EU práve v prostredí RV MNO, čo je celkom logické pre široký záber aktivít a dobrú informovanosť z terénu. Na jar som už podnikol aktívne kroky na to, aby sme boli v akčnej skupine mienkotvorných organizácií v RV MNO – aby naša účasť mala zmysel. Súčasne sa vykryštalizovalo silné jadro MNO, ktoré dáva agende tejto Rady tvár, ale vymedzuje aj taktiku, či štýl rokovaní. Ako vždy ide o ľudí, ktorí chcú robiť čosi navyše. Ktorí majú informácie, silnú podporu svojich občianskych organizácií – čistý štít, meno a dôveru. Ale najmä nekonajú zbrklo, vedia vyjednávať, zachovávajú si chladnú hlavu s víziou do budúcnosti. Z pôvodných niekoľkých desiatok prizvaných sa dnes reálne pravidelne stretáva a pracuje so splnomocnencom vlády pre MNO približne dvadsať zástupcov – hovoríme o komore MNO v Rade vlády. Druhou polovicou RV MNO sú samozrejme, tak ako je to obvyklé, zástupcovia ministerstiev a samotný minister vnútra, ako garant tejto Rady.

Množstvo tém agendy MNO sa formuje dlhé roky. Musel som si doslova zvyknúť na to, že veci nemožno zmeniť hneď a že na isté veci nie je ani medzi samotnými aktérmi zhodný názor. Predtým som vnímal svet MNO ako dynamickú a takmer jednofarebnú entitu. Verte, že treba aj za dobré veci tvrdo bojovať a hlavne donekonečna vysvetľovať. Nie preto, že nechceme transformovať spoločnosť ku korektnému fungovaniu, skôr preto, že témy sú zložité a majú latentné dôsledky, ktorým komplexne rozumejú najmä skutočne zaniatení profesionáli. Vždy, keď som strácal trpezlivosť i nadhľad, spomenul som si, ako ťažko argumentujeme niektoré postoje SVÚ medzi nami výtvarníkmi.

Podstatné je, že za obdobie 14 mesiacov existencie rady sa podarilo preukázať jej zmysel. Rozhodnutia komory MNO v Rade ovplyvnili konečnú podobu zákonov prostredníctvom pripomienkovania a ich masovej podpory. Rada je skutočným strážcom rozmanitých vládnych aktivít – je okom občianskej spoločnosti. Rada vlády postupne kryštalizuje hlavné smery svojho úsilia, pre nás významné sú napríklad podnety k financovaniu mimovládnych aktivít. Rovnako užitočná je podpora väčšieho významu MNO v živote demokratickej spoločnosti. MNO totiž nechcú čerpať zdroje bez preberania zodpovednosti, len formálne – ako nejakú samozrejmosť, honorár za to, že niečo robia. MNO zastupujú v mnohých prípadoch štát a predovšetkým sanujú jeho prirodzenú neschopnosť postarať sa o všetko a všetkých (adekvátne) prostredníctvom fenoménu dobrovoľníctva a personalizovaného úsilia tisícok nepomenovaných altruistov. Nás profesionálnych umelcov s trochou nadsádzky rád radím do šikov milosrdných samaritánov. Prinášame spoločnosti účinné lieky na bolesti dneška: harmóniu, krásu, stíšenie, radosť, optimizmus, humor ale aj slovo motivácie, symboly hodnoty. Čoraz odvážnejšie však pripomínáme mocným, že umenie má aj ekonomický potenciál významne ovplyvniť hrubý domáci produkt, zamestnanosť a význam krajiny v medzinárodných politických zoskupeniach. Sme tiež nositeľmi kultúrnej kontinuity a národnej identity. To všetko prakticky zadarmo – s minimálnym, voči prínosu nepropocionálnym, príspevkom od štátu. Preto si myslím, že naše slovo, názor musí byť počuť aj v prostredí MNO. Keby to však nestačilo, skúsme uvažovať celkom sebecky. Aj umelci majú deti, ktoré radi navštevujú krúžky, detské tábory, venujú sa športom na amatérskej úrovni. Aj umelci môžu ochorieť alebo starnúť a nezaobídu sa bez cudzej pomoci. Potrebujú pre svoje projekty usmerniť donorov, komunikovať so zahraničnými organizáciami a pod. Čím účelnejšiu budú organizované MNO, k tým efektívnejšej podpore máme šancu sa raz dopracovať. Kým môžeme priložiť k spoločnému úsiliu ruku, nemali by sme si ju dávať za chrbát a čakať, že to niekto spraví za nás!

4 / g / K návrhu na zrušenie povinných 2 % príspevkov

Vedenie Slovenskej výtvarnej únie na svojom zasadaní dňa 22.1.2013 prijalo toto stanovisko k návrhu zákona o umeleckých fondoch, ktorý predkladajú poslanci Národnej rady Slovenskej republiky Miroslav Beblavý a Magdaléna Vášáryová:

1. Súhlasíme s návrhom zrušiť povinnosť umelcov odvádzať 2 % podľa § 5 zákona o umeleckých fondoch. Zdôvodnenie:
 - touto povinnosťou sú umelci zaťaženi ako jediná skupina obyvateľov, ide teda de facto o dodatočné zdanenie umelcov,
 - v minulosti bola táto povinnosť kompenzovaná inými opatreniami, ktoré umožňovali umelcom užiť sa tvorbou prácou, napr.: paušálne náklady bolo možné uplatniť vo výške 20 až 60 %, daň z literárnej a umeleckej činnosti začínala na výške 3 % a náklady na sociálne poistenie boli v tejto dani zahrnuté – nič z toho už neplatí, v platnosti zostala iba povinnosť jednostranne zaťažujúca iba umelcov,
 - súhlasíme so zdôvodnením predkladateľov, ale dodávame, že jej dopad na umelcov je ešte vyšší, ako je uvedené v dôvodovej správe (citujem: „*Týmto spôsobom platia v podmienkach Slovenskej republiky tvoriví ľudia o 2 % vyššie dane ako zvyšok obyvateľov, čo v spojení s absenciou účinných daňových úľav pre tieto osoby, ako sú známe z iných ekonomík, nevytvára pre umelcov a autorov priaznivé prostredie.*“): V skutočnosti umelci neplatia navyše len 2%, ale neraz výrazne viac ako ostatní (záleží to od konkrétnych podmienok, ktoré môžu byť veľmi špecifické – **príklad na ilustráciu uvádzame v prílohe**), pretože 2% umelci platia – na rozdiel od daní – z hrubého príjmu,
 - **konštatujeme, že naše stanovisko je dlhodobo nemenené a neraz bolo verejne prezentované (napríklad aj počas aktivít umelcov za zmenu návrhu daňovo-odvodovej reformy v roku 2011) – tlmočíme názory mnohých umelcov, ktorí sa na nás v tejto záležitosti už roky obracajú.**
2. Na druhej strane sme jednoznačne proti zrušeniu fondov, pretože plnia dôležitú úlohu a v dnešnej zložitej situácii by ich zánik bez primeranej kompenzácie časť umelcov zasiahol veľmi bolestivo.
3. Konštatujeme, že veľká časť umelcov má obavy, že prijatie novely povedie k zániku fondov (aj keď to nie je zámerom predkladanej novely, ako je uvedené v dôvodovej správe), preto v prípade prijatia novely považujeme za nutné počítať s dodatočnými opatreniami na doriešenie financovania fondov (napr. podporiť kultúru výnosmi z lotérie, tak ako je to v niektorých krajinách EU), ak by prijatie novely v praxi

skutočne ohrozilo ich existenciu, pretože výpadok vo financovaní je pre kultúru neprijateľný, najmä v súbehu s inými prijatými opatreniami, ktoré už reálnu situáciu umelcov zhoršili.

4. Bolo by to v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky, konkrétne z časti 5. Znalostná spoločnosť, vzdelávanie a kultúra, kde sa uvádza, že „vláda považuje za potrebné zlepšiť právne a sociálne postavenie umelcov a kultúrnych pracovníkov v spoločnosti, vrátane umelcov v slobodnom povolání, revíziou politiky odmeňovania v rezorte kultúry, ako aj zrealizovaním daňového a odvodového zaťaženia umeleckých pracovníkov vzhľadom na špecifickosť ich činnosti“.

5. Na záver konštatujeme, že aj v samotnej umeleckej obci sa vyskytujú protichodné názory na riešenie, a to i vďaka tomu, že sú neraz viac postavené na dohadoch ako na faktoch, serióznych údajoch a analýzach. Dlhodobý emotívny charakter tejto témy umocňuje zhoršovanie ekonomickej situácie tak samotných umelcov, ako i fondov:

- o priam katastrofálnom poklese možností umelcov zaraďovať si na svoje živobytie tvorivou prácou veľa napovie prepad skutočne vybranej sumy – povinný odvod 2 % z honorárov umelcov – za posledných 20 rokov: podľa údajov FVU v roku 2012 klesol na 36,77 % stavu z roku 1991, s prihliadnutím na vývoj inflácie za uvedených 22 rokov je však reálny prepad omnoho vyšší,
- zároveň výrazne poklesol podiel výberu poplatku od autorov (2 %) na celkovom výbere poplatkov FVU (2% + 1%): zo 65,23 % v roku 1991 na 30,15 % v roku 2012
- najmä v posledných 2 rokoch výrazne poklesla aj celková výška podpory, vyplácaná FVU autorom v porovnaní s rokom 2010: v roku 2011 poklesla na 80,43 %, v roku 2012 to bolo už len 52,17%.
- Zhoršovanie situácie je teda realitou (a nepochybne na to má vplyv aj celková medzinárodná situácia, doznievanie finančnej krízy a oprávnená snaha o ozdravenie verejných financií).
- Ak však chceme situáciu zmeniť, ak naozaj chceme, aby fondy boli schopné plniť svoju úlohu v prospech kultúry, považujeme za potrebné začať vecnú a otvorenú diskusiu zúčastnených strán – zástupcov fondov, umelcov a Ministerstva kultúry – o možných riešeniach. **Uvítali by sme iniciatívu a návrhy na riešenie zo strany samotných fondov.**

V Bratislave dňa 23. 1. 2013

Akad. mal. Pavol Král, predseda Slovenskej výtvarnej únie

Príklad na ilustráciu – dopad povinnej platby 2% na celkové zaťaženie umelcov:

Sochár získal objednávku na návrh a realizáciu sochy za celkovú sumu 10 000 Eur. Pracoval na tom rok, jeho reálne náklady dosiahli 8 000 Eur (materiál, odliatie do bronzu, pomocné práce, doprava, atď). Jeho vyúčtovanie by vyzeralo takto:

Príjem brutto: 10 000 Eur
Oprávnené náklady na zníženie daňového základu: 8 000 Eur
Zdaniteľný základ: 2 000 Eur
Daň 19%: 380 Eur
Poplatok pre kultúrny fond 2% z príjmu brutto: ... 200 Eur
Príjem netto pred úhradou odvodov na poistenie (soc., zdrav., ...):1 420 Eur

Na porovnanie vyúčtovanie pri rovnakom zdaniteľnom základe kohokoľvek iného, s podmienkou, že príjem nebude za umeleckú činnosť:

Zdaniteľný základ: 2 000 Eur
Daň 19%: 380 Eur
Príjem netto pred úhradou odvodov na poistenie (soc., zdrav., ...): 1 620 Eur

Sumár: Umelec v tomto prípade zaplatil z rovnakého zdaniteľného základu 2 000 Eur o **52,63 %** viac (580 Eur) ako ktokoľvek iný (380 Eur), odvody v tom ešte nie sú zahrnuté.

Prečo? Lebo umelci sú jedinou skupinou obyvateľov, ktorá je povinná zaplatiť okrem dane ešte navyše 2 % z príjmu brutto do kultúrnych fondov.

4 / h / K akcii za zmenu návrhu daňovej a odvodovej reformy (máj 2011 – október 2011)

Niekoľko poznámok, stručný prehľad priebehu akcie, stanovisko SKKD a fotodokumentácia

Akcia za zmenu návrhu daňovej a odvodovej reformy (máj 2011 – október 2011) bola jednou z najdôležitejších aktivít SKKD, ako súčasť nášho dlhodobého úsilia o zlepšenie právneho a sociálneho postavenia umelcov na Slovensku. Podarilo sa nám získať výraznú podporu umelcov naprieč celým umeleckým spektrom i naprieč generáciami, významná bola podpora rádovo niekoľko stotisíc malých podnikateľov a živnostníkov, rovnako ako podpora niektorých poslancov, podporili nás aj zahraniční partneri.

Najmä Grémium SKKD (P. Král, J. Švoňanský, M. Brezovská, P. Lipa, P. Kerlik, L. Fifik) venovalo aktivitám veľa času a energie (stretávanie v kritických obdobiach aj viackrát do týždňa), do prípravy konkrétnych aktivít sa však zapojil širší okruh spolupracovníkov (K. Peteraj, B. Jelenčík, O. Ruppeltdová, M. Slovák, D. Zvončeková, F. Palonder, M. Korenčiová a mnoho ďalších osobností zo sveta umenia a kultúry, ospravedlňujem sa – všetkých vymenovať neviem...).

SKKD sa zviditeľnila a získala rešpekt doma i v zahraničí, stala sa partnerom pre štátne inštitúcie, dokázala získať záujem médií, a to v situácii, keď disponovala nulovým rozpočtom (s výnimkou grantu MK na členské v medzinárodných organizáciách).

4 / h / 1 / Priebeh akcie:

- máj 2011: vyhlásenie petície za zmenu návrhu daňovej a odvodovej reformy
- získanie podpory kľúčových osobností slovenskej kultúry
- 20. júl: zverejnenie cieľov petície na tlačovej konferencii
- v dňoch bezprostredne po tlačovej konferencii médiá zareagovali, objavujú sa informácie o proteste umelcov, ale dominujú veľmi negatívne vyjadrenia zo strany Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré umelci vyhodnotili ako neadekvátne
- 25. júl: podpredseda SKKD J. Švoňavský odovzdal ministrovi práce vyhlásenie v rozsahu 17 strán, ktoré v mene SKKD pripravil P. Král; zverejnené bolo na www.svu.sk a rozosláné zástupcom médií (úvodná časť – vid' nižšie)
- 15. august: v galérii SVÚ sa konalo verejné zhromaždenie umelcov pod názvom Chceme žiť a prežiť, na ktorom zástupcovia Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, Slovenskej živnostenskej komory, Slovenského živnostenského zväzu, Slovenskej asociácie malých podnikov a poslanec Peter Zajac podpísali Deklaráciu o spoločnom postupe
- 30. august: rokovanie zástupcov umelcov, malých podnikateľov a živnostníkov vyvrcholilo oficiálnym prijatím u predsedníčky Vlády SR
- 13. september: v deň, keď mal byť návrh zákona prerokovaný v Národnej rade SR, SKKD zorganizovala verejnú akciu umelcov pod názvom Deň umenia: na viacerých javiskách v historickom centre Bratislavy (na Hlavnom a Hviezdoslavovom námestí, na nádvorí Starej radnice, v čitárni Červený rak, v Drink in Gallery Andy) v čase od 13:00 do 22:00 vystúpilo množstvo umelcov (hudobníci, speváci, spisovatelia, básnici, výtvarníci, herci), divákovi sa prihovarili členovia Grémia SKKD, režisér**

podujatia F. Palonder i Dominick Luquer, generálny tajomník Medzinárodnej federácie hercov (FIA). Program ukončilo premietanie filmu Cigán na Hlavnom námestí.

Ohlasy pretrvávali aj v roku 2012: rozsiahla informácia najmä o tejto akcii (cca 50 strán) spolu s 5-stranovým rozhovorom s predsedom Grémia SKKD bola zverejnená na webovej stránke IFCCD v Kanade: <http://www.ficdc.org/cdc2081> (feb 2012).

4 / h / 2 / Niektoré čiastkové výsledky

- rozdelenie príjmu umelcov na aktívne a pasívne príjmy, ktoré v praxi znamená čiastočné zníženie odvodov:
- Tlačové vyhlásenie SKKD zo dňa 20. decembra 2011: Slovenská koalícia pre kultúrnu diverzitu (SKKD) víta, že NR SR na svojej decembrovej schôdzi schválila legislatívne úpravy, ktoré zohľadňujú niektoré pripomienky tvorivej a umeleckej obce k začleneniu slobodných povolání do kategórie SZČO. Jednou z nich je i poslanecký návrh, ktorý v NR SR prezentoval poslanec Peter Zajac (OKS). Podstatou zmeny je rozdelenie príjmov podľa autorského zákona na aktívne a pasívne, ktoré začne platiť od 1. januára 2012. SKKD si cení, že sa podarilo nájsť riešenie, ktoré je prvým krokom na ceste ku komplexnému riešeniu spoločensko-právneho postavenia slobodných a tvorivých povolání na Slovensku. SKKD si cení aj ústretový prístup Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, Ministerstva kultúry a Ministerstva financií, s ktorými SKKD dlhodobo viedla aktívny dialóg.
- Pausačné náklady** sa doriešili s istým časovým posunom (až po zmene vlády): namiesto pôvodne navrhovaného maximálneho mesačného limitu 200 Eur došlo ku schváleniu limitu viac ako dvojnásobnému – 420 Eur
- a predovšetkým: začal sa konštruktívny dialóg zástupcov umelcov so zodpovednými predstaviteľmi štátu, ktorý stále pokračuje.**

4 / h / 3 / Vyjadrenie SKKD k stanovisku MSPVR SR

Úvod rozsiahleho 17 stranového stanoviska, ktoré dňa 23. júla 2011 napísal v mene SKKD Pavol Král:

V mene Grémia Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu chceme vyjadriť zásadné výhrady k stanovisku Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, zverejnenému dňa 20. 7. 2011, a to nielen vzhľadom na neadekvátne a znevažujúce vyjadrenia na adresu umelcov a tvorivých pracovníkov, ktoré v mene MPSVR odznali v médiách, ale

predovšetkým preto, že stanovisko tendenčne zamlčava podstatné fakty so zjavným cieľom postaviť proti sebe SZČO a umelcov. Inak si len ťažko vieme vysvetliť skutočnosť, že sa vo svojom stanovisku odvoláva na zákon, ktorý od prvého januára 2011 neplatí a neuvádza ani ďalšie skutočnosti: že umelci a tvorcovia prispievajú nad rámec danej a odvodovej povinnosti ostatných SZČO a zamestnancov do fondov a predovšetkým, že mohli – ako každý občan tohto štátu – prispievať do sociálnej poisťovne dobrovoľne, čo aj mnohí z nich robili!

Informácie, ktoré sme poskytli médiám na tlačovej konferencii dňa 20. 7. 2011, sa niesli vo vecnom a nekonfrontačnom duchu (záznam úvodných vystúpení je zverejený na www.svu.sk, v rubrike Aktuality, odvysielala ich v plnom znení televízia TA3 dňa 20. 7., 15:30 – 15:55, dostupný je na adrese http://www.ta3.com/sk/reportaze/181578_tb-umelci-protestu-proti-danovej-a-odvodovej-reforme).

Napriek rozdielnym názorom na niektoré prvky realizovanej reformy považujeme MPSVR za serióznu inštitúciu, preto nás prekvapili následné reakcie (i spôsob, akým boli verejnosti v mene MPSVR prezentované). Niektoré vyjadrenia boli vhodné skôr pre bulvárnu tlač a zaváňali lacným populizmom či snahou urobiť z umelcov takmer nepriateľov spoločnosti (ako napr. „...ich tvrdenia rezort práce považuje za skreslené a POKRYTECKÉ“):

- pozrite si, prosím, aspoň zbežne zoznam ľudí, ktorí našu petíciu podporili – sú medzi nimi ľudia, požívajúci dlhoročnú všeobecnú autoritu a úctu, ľudia, ktorí pre túto spoločnosť nepopierateľne niečo urobili, ľudia, ktorí sa stali žijúcimi klasikmi: naozaj sa cítite povolaní na to, aby ste ich mohli urážať len preto, že s niektorými vašimi krokmi nesúhlasia?
- naozaj si myslíte, že takéto vyjadrenia, znevažujúce skupinu ľudí, ktorá si dovoľila mať iný názor, sú v demokratickej spoločnosti pre oficiálnu inštitúciu typu MPSVR adekvátne?
- alebo nemáte dosť argumentov, resp. im sami neveríte, ak reagujete takto emotívne (napr. „Umelci si chránia svoje nadštandardné a nespravodlivé výhody“, či „Preto umelci, ktorí protestujú proti zmenám v daniach a odvodoch, sú najlepším príkladom pokrivenosti dnešného daňovo-odvodového systému“) a vyjadreniami vhodnými najmä pre tých, ktorí fakty nepoznajú, vecnú diskusiu meníte na rozpútanie emócií proti umelcom a tvorcom, na pokus **podhodiť ich rozvášnenému davu**?
- naozaj si myslíte, že demokratický štát by mal namiesto vecnej diskusie o argumentoch viesť psychologickú vojnu proti vlastným občanom?

V záujme vecnej argumentácie uvádzame niektoré naše pripomienky, výhrady a otázky:

- a) K faktom, ktoré uvádzate a najmä k faktom, ktoré ste neuviedli.
- b) K faktom, ktoré síce uvádzate, ale veríme, že ani vy ich nemyslíte celkom vážne.
- c) K názoru, vyjadrenému v titulku stanoviska MPSVR (citujem: *umelci si chránia svoje nadštandardné a nespravodlivé výhody*). **Považujeme to za neopodstatnené účelové tvrdenie, ktoré má proti sebe postaviť umelcov a SZČO.** Niekoľko príkladov „nadštandardných a nespravodlivých výhod“ umelcov:

- 1. Všetci sme si síce rovní, ale umelci platia na základe povinnosti zo zákona viac.**
2. Právo na kolektívne vyjednávanie patrí medzi základné ľudské práva (Charta základných ľudských práv EU, článok 28), ale umelci v slobodnom povolani si ho na Slovensku uplatniť nemôžu.
- 3. Umelci sú pri predaji svojho produktu diskriminovaní:** kupujúci nemôže výdavok použiť na zníženie daňového základu, ani keď je súčasťou investície do jeho predmetu podnikania.
4. Nepodporovanie umelcov štát „kompenzuje“ tým, že podporuje špekulantov, ktorí na umení bezpráčne zarábajú.
- d) Prečo je problém dostať umelcov do štandardných účtovných položiek.
- e) Naozaj si myslíte, že kultúra nestojí za to, aby sa ňou bolo treba zaoberať?
- f) Naozaj si myslíte, že na Slovensku sa robí pre kultúru priveľa?
- g) Naozaj si myslíte, že na Slovensku vieme všetko lepšie? Nestojí za to využiť dlhoročné skúsenosti iných krajín EU namiesto objavovania toho, čo bolo už dávno objavené a overené v praxi?
- h) Bude záväzok SR vypracovať oficiálnu správu o implementácii konvencie UNESCO na Slovensku dôvodom pre medzinárodné fiasko, alebo naopak pozitívnym impulzom pre rozvoj kultúry?
- i) Zhrnutie: **Áno, systém je pokrivený, a neraz to pociťujú na svojej koži aj umelci. Pri koncepčnom riešení sme ochotní konštruktívne spolupracovať – usilujeme sa o to už roky.**
- j) Úplne na záver: Dovoľte mi voľne parafrázovať známy výrok pána Milana Lasicu:

Dobehnúť najrozvinutejšie krajiny je ťažké. Najmä ak budeme utekať opačným smerom.

Poznámky:

- Podrobné zdôvodnenie uvedených pripomienok, výhrad a otázok v rozsahu 15 strán bolo zverejnené na www.svu.sk, v rubrike Aktuality a poskytnuté médiám
- Napriek expresívnejším vyjadreniam, ktoré odzneli z oboch strán najmä v priebehu júla 2011, rozhovory zástupcov umelcov s oficiálnymi predstaviteľmi prispeli k vyjasneniu stanovísk a k dosiahnutiu čiastkových výsledkov. SKKD preukázala znalosť problematiky, schopnosť rokovať a prichádzať s konštruktívnymi návrhmi. Pri príležitosti ukončenia mandátu vlády si predstavitelia SKKD s ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny vymenili listy, v ktorých si navzájom poďakovali za korektnú a konštruktívnu spoluprácu. Rovnako korektné sme si navzájom poďakovali za spoluprácu s ministrom kultúry.
- **Ako dôveryhodný, konštruktívny partner, ktorý si stojí za svojimi názormi, chceme pokračovať aj naďalej – veľa otázok v oblasti kultúry je ešte stále otvorených.**

- Úvodné prejavy členov Grémia SKKD, organizátorov protestnej akcie umelcov (zľava: podpredseda J. Švonavský, predseda P. Kráľ, členka Grémia M. Brezovská) ↑ Zverejnené aj na http://www.ta3.com/sk/reportaze/181578_tb-umelci-protestu-proti-danovej-a-odvodovej-reforme
- Braňo Jelenčík, Peter Lipa ↗
- Olga Ruppeltdtová, Marian Slovák, Jozef Jankovič, Rudo Sikora, V. Sirotko →

- Verejné zhromaždenie v Galérii SVÚ (15. august 2011) ↓
- Úvodné prejavy ↘↘
- Protest umelcov v centre pozornosti médií ↙↙

- Signatári deklarácie ←
- Prijatie u predsedníčky Vlády SR ↓
- So symbolickými slučkami v Národnej rade SR ↙

Deň umenia, 13. september

- Deň umenia – pred začiatkom na Hlavnom námestí ↙→
- Nádvorie Starej radnice (J. Švoňavský, F. Palonder, O. Ruppeltdtová, P. Král) ↘

- Eugen Prochác, Hlavné námestie ↑
- Vystúpenie Love 4 Money, priebežne výtvarníci v akcii pred javiskom →
- Výtvarní umelci v akcii ↓
- Lucia Lužinská ↓↓
- Robo Grigorov ↘

- Marián Greksa ↑↑
- Robo Grigorov ↗↗
- Ján Strasser ↗↗
- Kuly ↗
- Matúš Jakabčic a Oskar Rózsa ↑
- Martin Valihora →

- Marcel Palonder a Fedor Frešo ↗
- Štefan Bučko ↵
- Peter Cmorík ↗
- Premietanie filmu Martina Šulíka - Cigán, Hlavné námestie ←

- Peter Heriban - vznik sochy ↗↗
- Čítanie poézie v čítárni U červeného raka (Vašo Šuplata, Katka Javorská, Olga Ruppeltdtová, Janet Livingstone, Jaro Kuba s rodinou, Paťa Jarabková, Valéria Zacharová) ↗
- Príhovor Dominicka Luquera, gen. tajomníka FIA (s Mirkou Brezovskou) →

Na záver jedna reakcia z mnohých, ktoré zazneli zo strany umelcov:

- František Palonder, režisér:

*„Prestal som dýchať... Takto sa ma ešte nikto nikdy nezastal!
Dokonca ani ja sám nie!“*

Vznik Československej republiky bol pre Slovensko a jeho novo sa konštituujúcu metropolu Bratislavu impulzom k zintenzívneniu procesu modernizácie. Bratislava sa postupne stala centrom čulého kultúrno-spoločenského života, otvoreného kontaktom s moderným svetom a pokrokovým myšlienkam.

„Hned po prevratu, kdy Bratislava stala se střediskem kulturního života na Slovensku, pocítoována byla československými výtvarníky potřeba výstavních místností, kde by jim bylo umožněno pravidelné vystavování a odbyt jich děl, a kde by obecnstvu, které dosud krylo svou potřebu z výtvarných prodejen obchodníků, mohla býti nabídnuta díla umělecké úrovně, pohléhající odborné kritice.“ (Časopis Horizont, Říjen 1927, s. 134.)

V roku 1921 tu bol podľa vzoru Besedy pražskej založený spolok Umelecká beseda slovenská, ktorý spájala výtvarníkov, architektov i literátov, hudobníkov a vôbec priaznivcov umenia. Pre potreby výstav súčasného umenia, predaja diel i klubovej činnosti sa rozhodla UBS postaviť vlastné výstavné priestory. Pozemok darovalo spolku v roku 1924 mesto a v tom istom roku bola vypísaná aj verejná súťaž.

Zvíťazili mladí českí architekti Alois Balán /1891 – 1960/ a Jiří Grossmann /1892 – 1957/, pôsobiaci v tom čase v Bratislave. Vzišli z prostredia pražskej architektonickej školy a vo svojom diele prešli prerodom od klasickej k modernej a funkcionalistickej architektúre. Pavilón Umeleckej besedy slovenskej predstavuje v tomto zmysle dôležitý krok v ich práci a zároveň je považovaný za symbol nástupu modernej architektúry na Slovensku.

Pavilón sa nachádza na nábreží Dunaja, v mieste vyústenia mosta do priestoru Šafárikovho námestia. Jeho súčasťou je i záhrada, ktorá sa časom stala populárnou ako záhrada umelcov. Hlavné priestory budovy tvorí veľká výstavná sála (určená na výstavy obrazov a grafiky, ale konali sa tu i hudobné a iné umelecké produkcie) a malá výstavná sála, tzv. kamenná (na výstavy plastík), ktorá má aj samostatný vstup z dvora. Centrálny vstup je situovaný na nároží, kde k nemu z úrovne terénu vedie predložené schodisko. Klubové priestory, pôvodne aj s kanceláriou a knižnicou sa nachádzajú na poschodí. Prístupné sú schodiskom na boku budovy, taktiež s osobitným vchodom. V suteréne bola okrem bytu domovníka, skladu a kotolne aj malá dielňa s tlačiarňou a zvonku prístupná predajňa umeleckých diel a knižnica.

Výstavba pavilónu začala v roku 1925. V oboch výstavných sálach bol použitý železobetónový skelet, po obvode vyplnený tehlovým murivom. Veľká sála má rozpon 9 m, malá sála má rozpon 7,20 m. Spoločenská časť je zhotovená z tehlového muriva. Strecha nad veľkou sálou má lomený tvar, z južnej strany ju tvorí škrupina s oplechovaným povrchom, zo severu a východu sú strešné svetlíky, stupňovito ustupujúce v dvoch úrovniach. Týmto spôsobom je dosiahnuté optimálne presvetlenie sály. Malá sála je osvetlená podstropnými oknami z východnej strany, zastrešená je plochou strechou, tak ako aj spoločenská časť.

Charakteristický vzhľad dáva budove holé tehlové murivo, doplnené bielo omietnutými stenami v páse prízemia a v ukončení budovy. Táto kombinácia je výtvarne pôsobivá a príznačná pre architektúru moderného hnutia. Rovnako prvky ako plochá strecha a kovové rámové konštrukcie prie-

myselného vzhľadu (v tomto prípade zasklené svetlíky) prijala do svojho tvaroslovia moderná architektúra. Taktiež použitie skeletovej konštrukcie umožnilo architektom vytvoriť veľkorysý halový priestor Veľkej výstavnej sály.

Od svojho ukončenia v roku 1926 až dodnes slúži pavilón neprerzite svojmu pôvodnému účelu – výstavným a klubovým činnostiam umeleckého spolku, v súčasnosti doplneným aj o reštauračné služby. Vďaka dlhodobej starostlivosti a aktuálne citlivo prevedenej komplexnej obnove je budova zachovaná s vysokou mierou materiálovej autenticity. Patrí medzi špičkové a chránené diela architektúry moderného hnutia na Slovensku. Stelesňuje však oveľa viac – kontinuitu a tradíciu umeleckej spolkovej činnosti a pestovanie kultúry architek-

tonickej a umeleckej, pričom spája generácie výtvarníkov. V prostredí mesta je unikátnym výstavným priestorom, podnecujúcim zároveň tvorivý dialóg histórie a súčasnosti.

Ing. arch. Katarína Andrášiová, PhD.

Oddelenie architektúry, Ústav stavebníctva a architektúry SAV, Dúbravská cesta 9, 845 03 Bratislava

Literatúra:

HOŘEJŠ, Antonín: Desat rokov architektonickej práce A. Balána & J. Grossmanna. Staviteľ 5, 1924, č. 11 – 12, s. 151 • BALÁN, Alois – GROSSMANN Jiří: Středisko výtvarní práce v Bratislavě. In: 10 rokov na Slovensku. 1919 SIA 1929, Pamätnica bratislavského odboru SIA. Zost. K. Křivanec. Bratislava 1929. 354 s., tu s. 60 – 62 • HOŘEJŠ, Antonín: 1922 – 1932. Ing. arch. Alois Balán a Ing. arch. Jiří Grossmann. 10 rokov architektonickej práce. Bratislava, Slovenská grafia 1932. 52 s. • ŠLACHTA, Štefan: Alojz Balán – Juraj Grossmann. Projekt 24, 1982, č. 4 – 5, s. 87 – 88. • FOLTYN, Ladislav: Slovenská architektúra a česká avantgarda 1918 – 1939. Bratislava, SAS 1993. 238 s., tu s. 77. • ŠLACHTA, Štefan: Umelecká beseda slovenská. Architektúra & urbanizmus 29, 1995, č. 1 – 2, s. 14 – 17. • DULLA, Matúš – MORAVČÍKOVÁ, Henrieta: Architektúra Slovenska v 20. storočí. Bratislava, Slovart 2002. 512 s., tu s. 81, 336. • ŠLACHTA, Štefan: Neznámi známi. Bratislava, SAS 2004. 238 s., tu s. 9 – 16. Architektúra na Slovensku. Stručné dejiny. Ed. Henrieta Moravčíková. Bratislava, Slovart 2005. 182 s., tu s. 146.

• Fotografia z roku 1957 zachytáva skupinu umelcov pred budovou Umeleckej besedy. Dolný rad zľava: Rudolf Krivoš, Michal Jakabčic, Viera Žilincanová, A. Mierušová, Polakovič, Marián Čunderlík. Horný rad zľava: Jarmila Čihánková –Semianová, Dušan Valocký, Miloš Šimurda, Eduard Antal, Ernest Špitz, Anna Galková. Umelcov sme sa pokúsili identifikovať čo najpresnejšie, ak sme sa v niektorom prípade pomylili, prosím, opravte nás a ak Váš osobný archív obsahuje iné zaujímavé fotografie dokumentujúce budovu UMELEKY a jej umelecký život, neváhajte nám ich poskytnúť do ďalších vydaní Ročeniek SVÚ.

... Poznámky, ktoré som si začal písať na letisku v Los Angeles nadránom nášho času, keď ma chytila kríza a hlava mi rytmicky odpadávala (spať a spať...). Keď som si predstavil, že po 12 hodinách čakania zaspím a aj náhradné lietadlo mi pred nosom utečie... Materiály som už mal preštudované, prvých 10 hod v LA som strávil nad 15 stranami dodatkov k štatútu IAA a desiatkami strán ďalších dokumentov, a aj tak som už nevládal. Tak som začal písať, aby som ten spánok „rozchodil“ :)

Pavol Kráľ, Guadalajara, 9. 4. 2011

Od začiatku som bol zvedavý, ako dopadne presun mojej batožiny. V kufri som mal aj svoje dve farebné, meter veľké serigrafie na výstavu, ktorá bola sprievodným podujatím Kongresu a keďže informácie som dostal veľmi neskoro, nemal som čas ani energiu vybavovať nejaké formality s tým spojené. Referencie o US a mexických kontrolách však nezneli vôbec optimisticky.

Viedeň: Kufor som odovzdal, na batožinovom lístku vyznačili všetky 3 lety, žiadna kontrola, bežný check-in pri pulte. Upozornili ma, že v LA si budem musieť kufor prevziať a absolvovať kontrolu. Letenka OK, odchod bez zmätkov, presne, v pohode.

Londýn: Pred pristátím 3 okruhy nad mestom. Celkom dobrý výhľad – sedel som pri okne, dominovali predmestia s malými domčekmi, dobre som videl Dom Milénia (obrovská stavba, zmestila by sa tam Eiffelova veža naležato). Cestou sme stretli vo vzduchu 29 iných lietadiel, pocit ako v akváriu. Prilet

presne, čas – posun o 1 hod späť. Kufor som nemusel riešiť, išiel priamo do LA. Presun na druhé lietadlo v pohode, dobre značené, rýchlo, bežný check-in osobných vecí (osobne veľmi dôkladne – „zasvietil som“ – nedal som si dolu opasok, prešacovali ma preto spredu i zozadu aj dvakrát, ale veľmi slušne; pípali mi aj gombíky :)

Let Londýn – LA: Zase som sedel pri okne, obrovské lietadlo – sedadlá 2–5–2, dostali sme malú podušku a deku. Väčšinu som predriemal v polovedomí, let 11 hod, LA posun oproti BA 9 hod späť. Cestou som občas fotografoval: Island – prekvapujúco nádherný, žiarivo modrá voda v zálive pri Reykjavíku, potom Grónsko, Baffinov ostrov, Hudsonov záliv, Salt Lake City, Skalisté hory, posledné foto pri LA (výsledok za námahu nestál: mal som omylom prepnutý čierno-biely režim, takže žiarivá nádhera Islandu či Grónska sa stratila...).

Los Angeles: niekoľko kontrol, vrátane prevzatia kufra na páse (vždy znovu je to prekvapujúco príjemné, keď sa batožina napriek pochybnostiam predsa len objaví a nie je treba ísť reklamovať stratu...), úsek 100 metrov približne za 1 hodinu. Mal som plné ruky batožiny, príručnej tašky s notebookom, papierov (tlačivá, letenka, pas,...) i koženej bundy, ktorú som v tej chvíli nepotreboval: cez sklo svietilo intenzívne slnko, bolo priam horúco, tak som bundu na chvíľu strčil do kufra. Príliš som sa netešil, že sa budem musieť otravovať s kufrom až do ďalšieho check-in asi za 10 hodín, mal som však aspoň dosť času na zváženie, aké oblečenie si vybrať na poslednú etapu cesty. Všetko však bolo nakoniec ináč.

Najprv pas + vyplnené „colné prehlásenie“ – lístok nám dali ešte v lietadle, potom kontrola batožiny – len otázky, potom kufor cez check-in a vzápäti som sa dozvedel, že ho tam môžem nechať (po krátkej diskusii, najprv to nevyzeralo celkom jednoznačne...), medzitým však kufor mizol v diaľke... Okamih som váhal, či sa za ním vrhnúť, ale určite by som vzbudil rozruch a po otvorení by musel ísť na ďalšiu kontrolu, o čo som nemal záujem. Tak som kufor len vypravil smutným pohľadom: ani som ho nezamkol a aj bunda zostala tam... Že by sa hodila mi bolo jasné okamžite, ako som vyšiel – len v tričku – pred terminál – po zdanlivej horúčave už nebolo ani stopy, fúkal studený vietor, ktorého som mal za 3 minúty (ešte stále rozospatý a stuhnutý) definitívne plné zuby.

Pri pulte American Airlines som zisťoval, kde dostanem boarding pass. Ochotní, môj let však nie je AA, je iba „served by AA“, mám ísť na terminál 3. Presun vonku, o dve budovy (skôr obrovské budoviská – studený vietor si svoju šancu vychutnal...) doľava. Tam ma chceli poslať nazad – k AA. Vydať sa zase napospas vetru sa mi nechcelo, radšej som to skúsil pri pulte Alaska Airlines. Mladá, sympatická a ochotná, pokecali sme, s letenkou však mala problém, niečo nebolo v poriadku: môj let neexistoval. Pokúsila sa umiestniť ma na lietadlo o 16:00, ale už sa nedalo, chýbalo pár minút. Po viacerých telefonátoch našla riešenie: let 5 min po polnoci, boarding o 23:30. Skontrolovala aj lístok od batožiny, vraj je to ok, mala by prísť do Mexika. Zase som sa postavil do radu na checking príručnej batožiny, najprv extra kontrola pass, potom vyloženie do bedničiek, aj topánky. Američania brali kontroly naozaj vážne, celé to trvalo dlho, od pristátia až po Gate vyše 2,5 hod!

Celkove v LA najmenej 11 hodín. Vzhľadom na nečakanú zimu som sa vzdal myšlienky vybehnúť (len v tričku) na pár hodín do mesta, rozhodol som sa využiť čas na štúdium materiálov ku kongresu a usadil som sa pri notebooku.

Večer posunuli let o hodinu, medzitým ma už chytila naozaj dobrá „kosa“ (nedoliečené prechladnutie ešte z EC IAA v Berlíne + doznievanie antibiotík a iných obľobákov + únava + prepracovanosť + nevyspatosť + časový posun + všadeprítomná fučiaca klíma a prievan...):

- najprv som otestoval všetky kúty pri Gate i vo vedľajších priestoroch, pokúšajúc sa nájsť miesto, kde to menej fúka (neúspešne),
- potom som si dal k letnému tričku šál, čo mi pripadalo ako divná kombinácia, ale nič iné na oblečenie som nemal (keď som sa presúval po hale, bola mi trochu hanba a aj som zaváhal, či si ho nedať dolu, potom som sa na všetkých vykašlal a hrdo som sa premával zababúľaný :)
- potom som si dal aj šiltovku,

• potom som si dal pol litra vriaceho čaju (za asi 2,5 USD) v papierovom zatvorenom pohári so slamkou; najprv som si obaril ústa; potom som si ich obaril ešte mnohokrát a vďaka snahe diverzifikovať prístup som si postupne obaril aj dásna, podnebie, jazyk a všetko, čo bolo dovtedy neobarené; vzpie- ra sa to zdravému rozumu a zrejme aj zákonom fyziky: piť sa dal ako ešte horúci, ale už „pitný“ čaj až po 1 hod 20 minú- tach; medzitým som ho – popri permanentnom obáraní (ná- dej predsa umiera posledná) – naplno využil ako ohrievač na obidve ruky a trochu i nohy,

• až pred 23:00 (8:00 nášho času) mi to „zaplo“ a uro- bil som to, čo ma nenapadlo, ani keď som vymrzol pred ča- som pri návrate z tropickej Brazílie (keď som musel hľadať dva náhradné lety celkove z troch a keď mi vďaka tomu stra- til kufor a ocitol som sa na trase Viedeň – Bratislava v san- dáloch naboso a tričku v mrznúcom daždi pri teplote zrazu o 35 stupňov nižšej): blyso mi hlavou, že let ešte určite odsu- nú (odsunuli), v tuneli k lietadlu bude svinsky studený prie- van (bol), lietadlo pristavia nevykúrené (pristavili) a možno ani deku nedajú (nedali), potom ma prevetrajú mexickí colní- ci a imigrační úradníci (bez udania časového limitu), kufor sa stratí a pôjdem nadránom skrehnutý do hotela, kde ma neu- bytujú a budem sa tam ešte 6 či 8 hod klepať, sediac v super vyklimatizovanej ľadovej hale... ☹ a rozbehol som sa do prvé- ho obchodu hneď za rohom, kde mali niekoľko tričiek a jed- nu jedínú mikinu, tú som na seba narazil (až ma nebeské bla- ho obľalo, bola mäkučká a teplučkááá ☺) a zamieril k po- kladni; stála len 33 USD, eurá nechceli, dolárov som nemal dosť a už som chcel ísť do zmenárne (keď som si predstavil, že si budem musieť mikinu na chvíľu zase vyzliecť, pocítil som závan smútku), ale predavač ponúkol variant s kreditkou, čo mi v tej studenej hlave vôbec nenapadlo – kreditku pretiahol cez mašinku, nechcel ani pin, podpísal som účet a bol som za- chránený ☺.

Guadalajara: S colníkmi a pasovými úradníkmi to také zlé nakoniec nebolo, tlačivá na colné a pasové odbavenie som dostal ešte v lietadle. Jedno bolo v španielčine, ale bez okulia- rov som to nezbadal, skoro som to však nezbadal ani po na- sadení okuliarov (radšej by som si mal brávať tie nové, sil- nejšie...) – bez problémov som identifikoval len nadpis, titul- ky sa dali ako-tak vytušiť, ale pri miniatúrnom texte a vysvet- livkách na celú stranu som bol úplne bez šance. Anglické tla- čivo už nemali. Nakoniec mi to vypísala sympatická letuška: niečo som jej povedal ja, niečo si vymyslela ona, čo-to tam rytmicky odľakla a pri kontrole to prešlo. Jediná reálna alternatíva, ako sa dostať z letiska do hotela, bolo taxi (okolo 30 000 mŕtvych v Mexiku počas vojny gan- gov za posledných niekoľko rokov nedáva veľký priestor na

experimentovanie pri nočných presunoch). Vybral som si taxisluzbu, dohodol cenu a zaplatil. Ramenatý, iba okolo 140 cm vysoký chlapík, s jednou nohou výrazne kratšou, sa zmocnil môjho kufra a hojdavo sa s ním presunul krížom cez chodník k autu. Naložil kufor, podržal mi dvere a keď som sa usadil, požiadal o sprepitné. Neaprotestoval som, dvacku si (i za nespravodlivosť prírody voči nemu) zaslúžil.

V Guadalajare ma čakalo niekoľko dní náročných zasadaní a spoločných akcií od rána (budíček 6:00) do noci (koniec väčšinou okolo 01:00), na ktorých súbežne znela angličtina, španielčina a francúzština, doplnkovo aj čínština a japončina, sem tam ruština (niečo z toho revalo z reproduktorov, niečo sa beznádejne pokúšalo konkurovať chrapčaním a pískaním v sluchátkach, niečo osobne – tvárou v tvár ...). Prvý deň som sa cítil naozaj vyčerpaný, rozhodol som sa preto začať s rezervou, nepokúšať sa hneď od začiatku byť za niečo zodpovedný či udávať tón. Dokonca som prvý deň nepoužíval pri zasadaní ani notebook (hoci som ho vláčil celý čas so sebou), nechcel som upozorňovať na seba ani vyzeráť príliš profesionálne (z prítomných 80 – 100 účastníkov notebook používali snáď len 2 – 3), radšej som si písal nečitateľné poznámky. Nakoniec som sa však predsa len neudržiaval a „rozbalil som to“ už prvý deň: predstavil som činnosť SVÚ a Office IAA Europe v Bratislave i náš aktuálny 120 stranový dokument v anglickom jazyku o bratislavskom Kongrese a GA IAA Europe, ktorý v najbližších týždňoch osadíme na web; pripomenul som dôležitosť výmeny informácií (pretože stretnúť sa a dať si spolu šálku kávy je fajn, ale to nestačí, nestačí pohovoriť o vážnych veciach, potom na to rýchlo zabudnúť a o rok otvoriť tú istú tému znovu), medzinárodné aktivity v súvislosti s úsilím o zlepšenie právneho a sociálneho postavenia umelcov a vyzval som na ambicioznejšie sformulovanie cieľov a stratégie IAA do budúcnosti.

Následné reakcie boli pozitívne:

- charizmatiký dôstojný Japonec Kan (mohol by pokojne vystupovať v úlohe japonského cisára), hlavný koordinátor pre Áziu a Pacifik, sa mi po mojom vystúpení vždy pri stretnutí s úsmevom uklonil (aj viackrát za deň, dôsledne dodržiaval úklon tela cca 30 stupňov :)
- Keiko, jeho profesionálna prekladateľka, šarmatná, majestátna a japonským spôsobom krásna krehká žena vo veku okolo 65 – 70 rokov mi priniesla milý darček – list papiera s textom „Pavol Kral, Slovensko“, napísaným japonskými znakmi; nesmierne kultivovaná, dalo sa s ňou hovoriť o čomkoľvek – rád som si to viackrát vychutnal,
- Bedri mi doniesol svoju knihu s venovaním, Anders ešte „teplý“ pred pár dňami dokončený výtlačok manuálu pre

výtvarníkov – Umenie na export, Dev knihu o medzinárodnej výstave v Afrike i svoj katalóg, Mexičanky miskú ovocia, košík s milými drobnosťami (alkohol, chuťovky, tyčinky,...), 2 CD Mariachi a pozdrav od gubernátora štátu Emilia Gonzáleza Márqueza, európskych delegátov som osobne poznal prakticky všetkých, vzťahy máme väčšinou veľmi neformálne; nový bol len delegát z Ruska Andrej – rýchlo sme zistili, že máme spoločných známych, napr. Alexeja, predsedateľa sojuza chudožnikov Rizažskej oblasti; Alexejeve kolegyne z Tunisu – krásavice Tatianu či Júliu však Andrej nepoznal (má čo doháňať!), z mimoeurópskych delegátov som predtým osobne poznal len Deva, hlavného koordinátora pre Afriku (musím mu konečne poslať fotky, ktoré som mu sľúbil ešte v roku 2008 v Paríži) a April Britski z Kanady; zoznámenie a výmena vizitiek s delegátmi väčšiny ostatných krajín prebehla príjemne, rozhovory spontánne pokračovali aj mimo oficiálnych zasadaní,

- juhoafrický delegát Anton so mnou začal sériu dlhých rozhovorov, podrobne sme prebrali financovanie IAA a vzťahy Európy so zvyškom sveta; zdôrazňoval, že by som mal kandidovať do Výkonného výboru IAA; ešte v Berlíne to navrhla Mária (Poľsko), potom Christos (Cyprus), Anders (Švédsko) i iní,
- dlhé a príjemné rozhovory sme viedli s Nathalie (Francúzsko), keď si ku mne prisadla na kus reči pri raňajkách či počas akcií: ona veľmi pozitívne hodnotila aktivity SVÚ a môj podiel na Bielej knihe i konferencii v Centre Pompidou v Paríži, ja som ju nahováral, aby zobrala pozíciu Secretary of IAA v sídle UNESCO v Paríži (bola by radosť s ňou spolupracovať),
- padli aj návrhy, aby som bol Hlavným koordinátorom pre Európu a Sev. Ameriku (Anders), prípadne pre Arabské krajiny (Grete), nakoniec, ale nie najmenej, milým pozitívnym signálom bolo, že ma mladé a šarmantné latinoameričanky a francúzky na slávnostnej večernej recepcii na nádvorí radnice, veľkolepej guadalajarskej pamätihodnosti, jedna po druhej vyzvali do tanca ☺.

Pri raňajkách Anders s úsmevom a pre neho typickým šarmom vyhodnotil nápoj v šálke Anne Pourny: „Ak je toto káva, dal by som si čaj. Ak je toto čaj, dal by som si radšej kávu.“ Na druhej strane, zo zlých káv toto nie je tá najhoršia, dodal som.

To už som išiel naplno a vydržal som až do konca. Slovensko sa v Mexiku nestratilo, ani nestálo v kúte. Bratislava je nielen sídlom Office IAA Europe, máme už zástupcu nielen v európskom výkonnom výbore IAA Europe, ale najbližšie 4 roky máme zástupcu aj v celosvetovom výkonnom výbore IAA (spolu s Japonskom, Juhoafrickou republikou, ostrovom Mau-

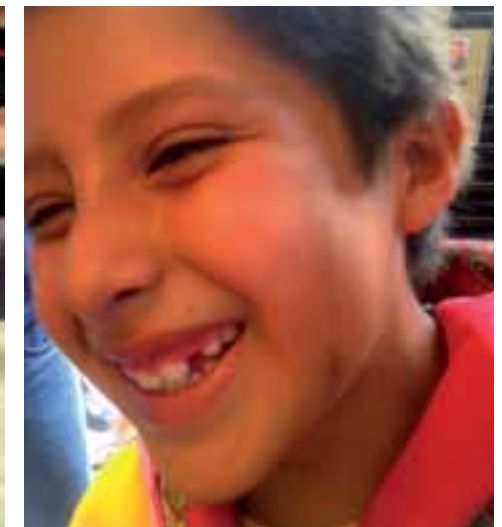
ritius, Chile, Mexikom, Tureckom, Švédskom, Nórskom, Francúzskom a Cyprom), všetko to prvýkrát vôbec, a nie s odretými ušami – slovenský delegát dostal viac hlasov ako napr. súčasný prezident IAA Europe.

Vracali sme sa v noci do hotela, keď ma Christos dobehol a znepokojený, až s náznakom paniky v hlase sa ma spýtal: „Kde máš sako, Pavol?“ S vážnou tvárou som vysvetlil, že som nemal dosť peňazí na zaplatenie večere, tak som sako nechal čašníkom ako sprepitné. S úžasom na mňa chvíľu pozeral ... a potom jeho pohľad skĺzol na April, ktorá sa mu smiala rovno do očí: stála vedľa mňa, trochu uzímená, schúlená v mojom saku.

Za úspech Slovenskej výtvarnej únie možno považovať, že Anders, jedna z najschopnejších osobností v IAA, hlavný koordinátor pre rozhodujúci región IAA – Európu a Severnú Ameriku, počítá s úzkou spolupracou s Office IAA Europe v Bratislave a neoficiálne mi ponúkol, že by som ho mohol neskôr v jeho funkcii nahradiť.

Počas dlhej a živjej diskusie s Andersom pri rannej káve nás od vzdialenejšieho stola pozorovala skupina delegátov z Južnej Ameriky. Nakoniec k nám jeden z nich pristúpil, aby si overil záver, ku ktorému dospeli: že ja a Anders Lidén zo Švédska sme bratia. Celkom určite nie ste?, s úsmevom trval na svojom, geografickú vzdialenosť odmietal zobrať na vedomie.

Najväčšiu radosť som si však urobil posledný deň v Guadalajare: Začalo to už druhý či tretí deň. V rámci programu počas prestávky zasadania sme navštívili inštitúciu, ktorá sa stará o deti, čo nikdy nenavštevovali školu – zato zažili mnoho biedy i násilia. Deti na návštevu pripravovali dlhší čas, možnosť stretnúť sa s delegátmi z celého sveta bola pre ne zjavne zážitkom. Predovšetkým preto, že to nebolo suché oficiálne či formálne stretnutie. Rozdelili sme sa do malých skupiniek a spolu s deťmi sme kreslili na veľké plachty. Potešilo ma, keď ma odvážnejšie deti sami požiadali, či sa môžu so mnou od-fotografovať. Na glóbose sme im ukazovali, odkiaľ sme prišli, oni nám ukázali, kde je Mexiko. Jazyková bariéra akoby neexistovala. Niektoré deti, obzvlášť tie najmenšie, boli zo začiatku veľmi plaché, ale postupne sa zapojili do spoločného bláznenia a najkrajšie bolo, keď sa usmiali...

Na záver každý z nás od nich dostal darček, ktorý už pred tým pripravili: namaľovali zástavy všetkých krajín, odkiaľ prišli delegáti, každému dali tu „jeho“ (nie vždy trafili, ja som dostal tuším Jamajku, čo samozrejme vôbec nevadilo). Pribalili aj svoj obrázok.

Priznám sa, že ma to celé úplne odrovnilo. S deťmi som sa smial, ale keď som sa lúčil s ich sympatickou šéfkou, najprv som jej vyjadril obdiv a vďaka za všetko, čo pre tie deti robia, ale nedokázal som dokončiť, hlas sa mi zlomil a ... bez slov sme schovali tváre v dlhom objatí.

Chcel som pre nich niečo urobiť, ale mal som pri sebe len zo pár „peňazí“ a bál som sa, že ich urazím. Nápad som dostal až ten posledný deň. Obrátil som sa na zástupcov mexickej asociácie s návrhom, ako tým deťom aspoň trochu pomôcť. Moje dve diela, ktoré som priniesol na výstavu do Guadalajary, im darujem, ak by ich vedeli predať (za čokoľvek, koľko sa dá – pri mojich obvyklých cenách by to mohlo vyniesť 15 000 – 20 000 Sk) a zisk použiť pre tie deti. Sľúbil som, že im ešte pošlem písomné potvrdenie, že som im diela skutočne daroval (potrebovali dôkaz, že ich získali legálne). S radosťou môj návrh prijali.

Už naozaj dávno mi nebolo na duši tak ľahko, ako v tej chvíli.

Potom sme sa, už pomerne neskoro po večeri, rozhodli skočiť ešte na jedno pivo pred spaním. Asi ôsmi – deviati, zloženie veľmi pestré – od Škandinávie a Kanady až po Juhoafrickú republiku. Tým smerom už síce začínala „no go area“, ako bolo „strongly recommended“, ale hrala tam hudba a bolo tam veselo. Hneď prvý „open air“ lokál vyzeral ako správna voľba. Zastali sme pri malom javisku, servírky nás hneď obkolesili a začali skladať dohromady niekoľko stolov, zisťovali, čo si dáme. Jaan požiadal o jedálny lístok. V tej chvíli vybehli na pódium tanečníci a spustila sa hudba. Presnejšie – ovalila nás hudba z obrovského reproduktora rovno za nami. A začítli sme aj zvláštny pach... Jeden – dvaja z nás vyskočili, rozhodnutí ihneď odísť. Jaan už študoval menu. Ja som odísť jednoznačne odmietol. V neznesiteľnom hluku sme sa pokúšali dohodnúť, vypukol zmätok. Jedna kolegyňa začala byť „really angry“. Súhlasil som, má absolútne pravdu: pach je nepríjemný, hudba príliš hlasná. Ale keď sme si už sadli, keď nás už obskakuje 6 servírok, keď nám už doniesli jedálne lístky a upravili stoly, nemôžem odísť bez toho, aby som tu minul nejaké peniaze. Nechcem sa cítiť ako arogantný turista, pre ktorého nie je Mexiko dosť dobré.

Zostali sme. Urobili sme ešte pokus o kompromis a počas prestávky hudobnej produkcie sme si presadli na druhý koniec.

Nebol to však dobrý kompromis: z miesta v centre diania sme sa dostali do prázdneho tmavého kúta a hneď, ako nám opäť poskladali stoly a preložili nápoje, zreval na nás spoza stro- mu reproduktor, ktorý sme si pred tým nevšimli.

A pach bol výrazne silnejší...

Nikto už nemal dosť sily na tretí pokus, nemohol som zastaviť smiech: vychutnával som absurdnú situáciu, pohodu s priateľmi, mariachi, temperamentných tanečníkov na pódium, porciu tacos a chladné pivo. A myslel som na tie deti.

Pach ma obchádzal veľkým oblúkom.

